

Ilona Asare
Austra Ciša
Santa Krūmiņa

PĀRSKATS

KULTŪRAS PIEDĀVĀJUMS IEROBEŽOTAS SASKARSMES APSTĀKĻOS

Latvijas kultūras organizāciju pandēmijas laika pieredze un atziņas

Izdevums veidots ar Valsts Kultūrkapitāla fonda programmas "KultūrElpa" un Latvijas Republikas Kultūras ministrija valsts pētījumu programmas "Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai" (projekts "Kultūras kapitāls kā resurss Latvijas ilgtspējīgai attīstībai/CARD" Nr. VPP-KM-LKRVA-2020/1-0003 ietvaros) finansiālu atbalstu.

kultūr\elpa

Ilona Asare
Austra Ciša
Santa Krūmiņa

Pārskats. Kultūras piedāvājums ierobežotas saskarsmes apstākļos.
Latvijas kultūras organizāciju pandēmijas laika pieredze un atziņas

Redaktore / Līga Ulberte

Dizains un datormācība / Inta Kraukle

Vāka noformējumā izmantots attēls no teātra apvienības esARTE izrādes "Irānas konference".

Pārskatā iekļauti intervēto kultūras organizāciju iesniegtie foto materiāli.

LATVIJAS KULTŪRAS AKADĒMIJA
LATVIAN ACADEMY OF CULTURE

Izdevējs / Latvijas Kultūras akadēmijas Tālākizglītības centrs
Ludzas iela 24, Rīga, LV1003
lka.edu.lv

2021

ISBN 978-9934-8500-7-3

PALDIES LATVIJAS MĀKSLINIEKIEM UN KULTŪRAS ORGANIZĀCIJU PĀRSTĀVJIEM PAR DALĪŠANOS SAVĀ PIEREDZĒ UN ATZIŅĀS!

Intervijās 2021. gada nogalē piedalījās:

Aija Namavīra, Rīgas Centrālās bibliotēkas
Čiekurkalna filiālbibliotēkas vadītāja

Ainars Ronis, Liepājas Kultūras pārvaldes vadošais
kultūras projektu vadītājs

Aivars Baranovskis, Daugavpils Marka Rotko mākslas
centra mārketinga speciālists

Ance Strazda, aktrise, teātra trupa KVADRIFRONS

Anna Belkovska, Dirty Deal Teatro sabiedrisko
attiecību un mārketinga speciāliste

Artūrs Cāns, Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra
Mārketinga un klientu servisa daļas vadītājs

Astrīda Burbicka, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja
Izglītības un komunikācijas departamenta vadītāja

Beka Bergere, Latvijas Jaunā teātra institūta
radošā direktore

Daina Girvaite, Kuldīgas Galvenās
bibliotēkas vadītāja

Daina Ģeibaka, Rīgas Centrālās bibliotēkas Projektu
un sabiedrisko attiecību nodaļas pārstāve

Dzidra Šmita, Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore

Elīna Bērziņa, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja
Izglītības darba vadītāja

Elīna Vikmane, Latvijas Muzeju biedrības valdes
locekle

Elmārs Senkovs, režisors, teātra apvienības esARTE
mākslinieciskais vadītājs

Evita Hofmane, Rīgas Centrālās bibliotēkas Projektu
un sabiedrisko attiecību nodaļas pārstāve

Gundega Skudriņa, radošās apvienības "Skudras
Metropole" vadītāja

Inese Ruskule Rīgas Centrālās bibliotēkas Projektu
un sabiedrisko attiecību nodaļas pārstāve

Inta Ūbele, Krustpils kultūras nama vadītāja

Jolanta Borīte, kultūras centra
"Sīguldas devons" direktore

Kārlis Jaunromāns, arhitekts

Kristīne Āboliņa, Kuldīgas novada muzeja
Komunikācijas nodaļas vadītāja

Kristīne Matīsa, Nacionālā Kino centra filmu
nozāres informācijas speciāliste

Lelde Prūse, festivāla "LAMPA" producete un
sarunu skolas "LAMPA" vadītāja

Maija Treile, Latvijas Nacionālās bibliotēkas
eksponēšanas "Grāmata Latvijā" vadītāja

Māra Žeikare, Latvijas Laikmetīgā mākslas
centra izglītības projektu un mediatoru
programmas koordinatore

Māris Prombergs, kinoteātra "Kino Bize" direktors

Nora Urbāne, Valmieras novada Kultūras
pārvaldes kultūras projektu vadītāja.

Paula Bērziņa, kinoteātra "Kino Bize" projektu un
bērnu programmas vadītāja

Reinis Zariņš, pianists

Sabīne Ernsone, Kuldīgas novada muzeja
muzejpedagoģe

Santa Mūrniece, Rīgas Centrālās bibliotēkas
Projektu un sabiedrisko attiecību
nodaļas pārstāve

Timurs Tomsons, koncertzāles "Lielais dzintars"
valdes priekšsēdētājs

Toms Ķikuts, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja
direktora vietnieks zinātniskajā darbā

Zigita Saulīte, Nacionālā Kino centra
vecākā referente

Saturs

levads	5
Kultūras organizāciju pieredzes stāsti	6
Muzeji	6
1/ Latvijas Muzeju biedrība	7
2/ Latvijas Nacionālais vēstures muzejs	11
3/ Latvijas Nacionālais mākslas muzejs	15
4/ Kuldīgas novada muzejs	18
Vizuālā māksla	21
5/ Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs	22
6/ Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs.	25
Mūzika	28
7/ Koncertzāle "Lielais dzintars"	29
8/ Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris	32
9/ Reinis Zariņš – mājas koncerti	34
10/ Koncerti "Pilsētas serenādes" Liepājas apkaimēs	36
Skatuves māksla	38
11/ Latvijas Jaunā teātra institūts	39
12/ Teātra trupa "Kvadrifrons" – klausāvizuālās izrādes	42
13/ Tīmekļa izrāde "Irānas konference"	44
14/ Dirty DealTeatro	47
Kino	50
15/ Nacionālais Kino centrs	51
16/ Kinoteātris "Kino Bize"	54
Bibliotēkas	57
17/ Latvijas Nacionālā bibliotēka	58
18/ Kuldīgas Galvenā bibliotēka	61
19/ Rīgas Centrālā bibliotēka un Čiekurkalna filiālbibliotēka	64
Kultūras centri un kultūra pilsētvidē	67
20/ Kultūras centrs "Siguldas devons"	68
21/ Krustpils kultūras nams	70
22/ Valmieras novada Kultūras pārvalde	73
23/ Atvērta telpa "Pilsētas kabata"	75
Festivāli un pasākumi	77
24/ Sarunu festivāls "LAMPA"	78
25/ Radošā apvienība "Skudras Metropole"	81
Kampaņa "#Ēkultūra"	84
Kopsavilkums	85

Levads

Divi gadi kopš 2020. gada marta kultūras un radošajam sektoram bijis liels neziņas laiks. Arī laiks, kad ļoti daudz ko nācies apgūt un mācīties pašmācības ceļā – mēģinot, iespējams, kļūdoties, un mēģinot atkal. Ja tiktu veidota hronika ar pandēmijas noteikumu izmaiņām, tad saraksts būtu diezgan garš, nemītīgi meklējot variantus, kā pielāgoties un neapstāties, lai gan tāpat nācies ilgu laiku darboties aiz apmeklētājiem slēgtām durvīm.

Galvenais jautājums “kā nepazaudēt mūsu auditoriju” licis meklēt jaunus saskarsmes veidus divos būtiskos virzienos – kultūras piedāvājuma veidošana digitālā vidē un kultūras satura iznešana pilsētvidē vai brīvdabā neierastākos un jaunos formātos. Tas nav bijis vienkāršs uzdevums, bet veidojis jaunu pieredzi kultūras un mākslas organizāciju darbā ārpus ierastās vides un komforta zonas. Šāda nepieciešamība pavērusi iespējas inovācijām un jaunas auditorijas piesaistei, ko varam novērot šajā pārskatā iekļautajos piemēros. Grūtības rodas ar mākslinieku pašu uzstādīto kvalitātes latīņu – īsti nevar griebt ātrus un labus rezultātus darbam digitālā sfērā, neizejot cauri nepieciešamajai eksperimentēšanas stadijai un zināšanu uzkrāšanai.

Pārskatā esam iekļāvuši 25 dažādu Latvijas kultūras un mākslas organizāciju pārstāvju pieredzes stāstus, kas atklāj ne tikai īstenotos risinājumus kultūras piedāvājumam pandēmijā un atziņas par veiksmēm un neveiksmēm, bet arī personīgos iespaidus par darbu attālinātos apstākļos. Daudzi no mūsu stāstu varoņiem, kuri pārstāv gan publisko, gan nevalstisko sektoru, uzsver savstarpējā atbalsta un dalīšanās pieredzē nepieciešamību. Ceram, ka mūsu pārskats kalpos šim mērķim, atbalstot un iedvesmojot kultūras un radošā sektora pārstāvjus turpmākajā ceļā ar galveno pavadošo jautājumu “vai mūsu skatītāji un apmeklētāji, mazinoties pandēmijas ierobežojumiem, atgriezīsies?”. Iespējams, ka tomēr tieši kultūras norisēm būs nozīmīga loma sabiedrības sociālo saikņu stiprināšanai pēc atstatus pavadītā laikā. Savukārt pielāgošanās spēja un fleksibilitāte būs primāri nepieciešamie kultūras organizāciju muskuļi, ko vajadzēs turpināt trenēt.

Ilona Asare
Latvijas Kultūras akadēmijas
Tālākizglītības centra vadītāja

Kultūras organizāciju pieredzes stāsti

Muzeji

Latvijas muzeji pandēmijas laikā ir attīstījuši jaunas pieejas, digitālos rīkus un radošos risinājumus, lai saglabātu savu auditoriju. Galvenie izaicinājumi bijuši domāšanas maiņa, atvērtība inovācijām, digitālo tehnoloģiju apgūšana un pielietošana, kā arī entuziasms turpināt darbu arī ārkārtējos apstākļos. Lielu ieguldījumu muzeju nozares izglītošanā, saliedētībā un savstarpējā atbalstā ir devusi Latvijas Muzeju biedrība, kas palīdz realizēt kolektīvas inovācijas, kas tālāk pozitīvi ietekmē visu nozari.

Muzeja izglītojošais piedāvājums ir ticis pārcelts uz interneta vidi, veidojot virtuālas izstādes ar ekskursijām, digitālos katalogus, izglītojošas lekcijas un seminārus. Digitālie risinājumi bijuši dažādi – sākot no ļoti vienkāršiem, kas atspoguļo klātienē norises, līdz pārdomātiem, tehniski un saturiski īpaši veidotiem produktiem tiešsaistē.

Muzeji ir paplašinājuši savu darbības telpu, rīkojot izstādes brīvā dabā, izstādot ekspozīcijas skatlogos, veidojot kultūrvēsturiski izziņojošus maršrutus mobilajās aplikācijās, kurus katrs individuāli var izmantot sev piemērotā laikā.

Reaģējot uz sabiedrības noskaņojumu, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs un Laikmetīgās Mākslas centrs ir veidojuši mākslas terapijas nodarbības muzejā, caur mākslas prizmu piedāvājot pašizziņas un pašrefleksijas pieredzi. Šāds piedāvājums ir izrādījies auditorijai ļoti nepieciešams.

Muzeji turpina apgūt jaunas idejas un sekot līdzi savas auditorijas noskaņojumam, uzsverot klātienē apmeklējuma pieredzes unikalitāti un vienlaikus adaptējot jaunas metodes, lai radītu jaunus produktus, papildinot un paplašinot muzeju piedāvājumu.

Latvijas Nacionālais Mākslas muzejs. Meditatīva mākslas pieredze audio projektā "Labsajūtas maršruts"

Latvijas Muzeju biedrība (LMB) ir nevalstiska organizācija, kurā apvienojušies 120 valsts, pašvaldību, privātie un autonomie muzeji kopīgu mērķu īstenošanai un interešu aizstāvēšanai.

Biedrības misija ir veicināt Latvijas muzeju nozares attīstību, lai stiprinātu nozares kapacitāti un uzlabotu tās konkurētspēju, rīcībspēju un tēlu valsts un starptautiskā līmenī.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

KAMPAŅA #TIEKAMIESTAGAD 2021. GADA MAIJĀ

Maijā, kad kļuva atkal iespējams apmeklēt muzejus klātienē, tapa kopīga informatīvā kampaņa auditorijas informēšanai. Ņemot vērā biežo noteikumu maiņu, sabiedrībā pietrūka skaidra un uzskatāma vēstījuma, kad un ar kādiem nosacījumiem iespējams apmeklēt kultūras iestādes klātienē. Apmeklētāju ērtībai Latvijas muzejos izvietoti spilgti dzeltenī vienota dizaina un informācijas materiāli, kas veidoti kā palīgs valstī noteiktā sanitārā protokola prasību izpildei. Papildus izvietota informācija biedrības mājas lapā par aktuālajiem apmeklējuma nosacījumiem un muzeju darba laikiem.

“LATVIJAS SKOLAS SOMA” – MUZEJU PIEDĀVĀJUMA TIEŠSAISTES SISTĒMAS IZVEIDE

SATURS REGULĀRI
 PAPILDINĀTS KOPŠ
 2021. GADA JANVĀRA

„Latvijas skolas soma” ir valsts finansēta kultūrizglītības programma skolas vecuma bērniem un jauniešiem, lai iepazītu Latviju caur kultūras un mākslas norisēm. LMB izveidoja pārskatāmu, lietotājam ērtu un mūsdienīgu meklēšanas rīku, kas apvieno “Latvijas skolas somas” piedāvājumu Latvijas muzejos.

E-BIĻEŠU IEGĀDE MUZEJU APMEKLĒJUMAM MOBILY LIETOTNĒ

KOPŠ 2021. GADA
 NOVEMBRA

Kolektīva inovācija, ieviešot e-biļešu iegādi muzeju apmeklējumam mobilā maksājumu lietotnē “Mobilly”. Pēc kopīgas vienošanās biedru vidū, biedrība uzņēmās koordinācijas procesu un informatīvo atbalstu biļešu centralizētai iegādes organizēšanai, lai mazinātu savstarpējās saskarsmes nepieciešamību un būtu drošāk un galu galā arī ērtāk doties uz muzeju.

IZGLĪTOJOŠAS AKTIVITĀTES

LMB pandēmijas laikā īpaši pievērsās muzeju atbalstam, informēšanai, iedrošināšanai izmantot jaunas pieejas, rīkus un resursus. 2021. gadā ir uzsākts pētījums par muzejos ieviestajām digitālajām inovācijām, īpašu uzmanību pievēršot pandēmijas motivētiem jauniem rīkiem un praksēm.

LMB regulāri rīko apmācības, seminārus, savstarpēju pieredzes apmaiņu biedru starpā, atbalstot un iedrošinot cits citu, kas ir jo sevišķi svarīgi ārkārtas situācijas laikā. Piemēram, ļoti pieprasīts bijis lekciju cikls “Ritdienas muzejs”, kur tika sniegta iespēja domāt par muzeja pieredzes uzlabošanu, skatoties no apmeklētāja redzespunkta.

Biedrības mājas lapā izveidota sadaļa “ilgtspēja muzejos”, kurā tiek publicēti ekspertu un speciālistu viedokļraksti par ilgtspējas izpratni muzeju vidē, britu muzeju speciālista Henrija Makģi (*Henry McGhie*) rokasgrāmatas “Muzeji un ilgtspējīgas attīstības mērķi” tulkojums latviešu valodā un Latvijas muzeju labās prakses piemēri ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Izaicinājumi

“Muzeji ir tikpat atšķirīgi un dažādi, cik sabiedrība kopumā. Tie gan virza, gan atspoguļo sabiedrībā notiekošās pārmaiņas.”

Digitālais nogurums, ko veicina piesātinātā digitālā ikdiena, ir skāris gan apmeklētājus, gan darbiniekus. Veiksmīga komunikācija ar auditoriju notiek tad, kad muzejs seko līdzī sabiedrības noskaņojumam un piedāvājumu pielāgo sava apmeklētāja aktuālajām vajadzībām. Muzeju definējumā teikts, ka muzeji ‘kalpo cilvēcei’, pētnieki daudz runā par to, ka muzejiem jāatbild uz sabiedrības vajadzībām, taču sabiedrība nav homogēna un arī tās vajadzības atšķiras. Vislielākais izaicinājums ir izzināt šīs vajadzības. Digitālie rīki kopā ar pētnieciskām iemaņām ļautu labāk izzināt vajadzības.

“Ir grūti un izaicinoši ļoti straujā tempā pārvarēt sevi, mācīties, iestāstīt sev, ka ir jādara arī tad, ja, iespējams, kļūdiēs.”

Otrs lielākais izaicinājums ir uzsākt pārmaiņas. Pandēmijas apstākļos pārmaiņu process nenotika lēni un saudzīgi, tās bija straujas, saspringtas pārmaiņas veselai nozarei, ar daudz nezināmā un nenoteiktā. Bija nepieciešams meklēt arvien jaunus veidus un pieejas, lai komunicētu ar savu auditoriju, jo muzejs bez apmeklētājiem nevar pastāvēt.

Muzeja darbinieki lielākoties strādā ar milzīgu entuziasmu un radoši, bet atalgojuma līmenis muzejos ir viens no zemākajiem valstī. Pandēmijas laikā bieži vien nācies strādāt vairāk, lai ieviestu jaunus risinājumus, vienlaikus pārvarot stereotipu, ka slēgts jeb sabiedrībai fiziski nepieejams muzejs nozīmē arī to, ka darbinieki nestrādā. Lai realizētu ieceres, muzeji varēja pieņemt uz projektu finansējumu, arī tādu, kas iepriekš muzejiem nebija pieejami, taču konkurence bijusi liela. Dažiem muzejiem finansējums pat palielinājās, veiksmīgi startējot konkursos un programmās. Tomēr muzejiem, kuriem lielu daļu finansējuma sastādījuši ieņēmumi no biļetēm, situācija kļuva kritiska, ko nebūtu iespējams pārvarēt bez Kultūras ministrijas atbalsta. Nozarē tiek ieguldīts liels darbs un resursi, radot jaunus kultūras produktus, taču muzejiem ir grūtības par šiem pakalpojumiem prasīt samaksu no apmeklētāja, **ņemot vērā, ka sabiedrība ir pieradusi, ka liela daļa kultūras piedāvājuma ir bez maksas.** Tāpat arī muzeju darbības pamatprincips nosaka, ka muzeji ir bezpeļņas institūcijas, tādējādi fokuss uz ieņēmumu gūšanu nav pašsaprotams. Salīdzinoši laba finansiālā atdeve varētu būt muzeju radītajām izglītības programmām, bet lielākoties muzeju radīto varam vērtēt kultūras un sociālās ilgtspējas kontekstā.

Inovativās prakses

2021. gadā muzejos ir notikušas ļoti lielas pārmaiņas gan administratīvajā, gan komunikācijas un satura līmenī. Liela daļa muzeju ātri ieviesa efektīvus savstarpējās saziņas tiešsaistes rīkus, lai ierobežotas saskarsmes apstākļos varētu turpināt darbu. Tāpat aktīvi tika izmantoti sociālie tīkli komunikācijai ar auditoriju.

Muzeji, pandēmijas spiesti, ir strauji attīstījuši jaunas pieredzes, digitālās prasmes un pakalpojumus, ārkārtas apstākļi ir bijuši grūdiens straujai izaugsmei. Salīdzinoši jauna tendence ir mijiedarbība ar sabiedrību un daļēja ietekmes un kontroles nodošana savām auditorijām muzeja satura veidošanā. Tas var būt gan aicinājumus dalīties ar savu pieredzi un vizuālajiem materiāliem sociālo tīklu platformās, gan piedalīties muzeja izstādes veidošanā vai krājuma papildināšanā ar saviem priekšmetiem un stāstiem, kas piešķir jaunas nozīmes muzeja aktualizētajām nozīmīgajām tēmām sabiedrības attīstībā.

Liela daļa aktīvāko muzeju ir eksperimentējuši ar virtuālām izstādēm, publiskojot “fizisko” izstāžu digitālās versijas vai veidojot digitālās izstādes tiešsaistē. Pandēmijas laika digitālā satura aktualitāte ar jaunu sparū uzjundījusi jautājumu par to, vai un cik kvalitatīvi sabiedrībai ir pieejami muzeju krājumi, izvēršot krājumu digitalizāciju un pieejamību.

Savukārt tiešsaistes platformas sniedza iespēju kvalitatīvi nodrošināt semināru, konferenču, mācību, forumu norisi, tā pietiekami viegli nodrošinot informācijas apmaiņu par muzejiem aktuālām tēmām. Lai arī kā ēnas puse ir tīklošanās iespēju trūkums, domājams, ka tendence veidot digitālus vai vismaz hibrīdpasākumus paliks, jo dalībniekiem šāds formāts samazina izmaksas un laika patēriņu.

Ieguvumi

Mēdz teikt, ka visu inovāciju māte ir vajadzība. Pandēmija virzīja tādu inovāciju izplatību, kas ļauj auditorijām piekļūt saturam, nodrošinot distanci vai izslēdzot pulcēšanos.

Līdz ar digitālajiem piedāvājumiem radās iespēja paplašināt auditoriju, nodrošinot satura pieejamību, piemēram, diasporu pārstāvjiem. Tāpat digitālo tehnoloģiju rīki un saturs sniedz iespēju piesaistīt jaunāko auditoriju. Muzejiem, kas pie tā strādāja, izdevās piesaistīt skolēnus pat laikā, kad gan skolas, gan muzeji tika aizvērti, tai skaitā no Latvijas attālākiem novadiem. Muzeji atzina, ka iepriekš pierastajā veidā – ekskursija uz fizisko muzeju – šo auditoriju nebūtu izdevies sasniegt.

Biedrības piedāvātās iespējas *tīkloties*, apmainīties ar pieredzi, pārņemt labās prakses citam no cita ir viens no ceļiem, kas ļauj muzeju nozarei attīstīties. Ja valodas zināšanas bija pietiekamas, tad pandēmijas laikā starptautiski notikumi bija plaši pieejami – bieži bez maksas, kā arī netērējot līdzekļus transportam vai viesnīcai.

Pēc pirmā pandēmijas viļņa organizētās kopīgās kampaņas *#TiekamiesTagad* papildus ieguvums bija visu iesaistīto solidaritātes sajūta. "Nozare jau nav abstrakta – tās centrā ir cilvēki, kuriem svarīgi ir sajūst kolēģu atbalstu," uzsver Elīna. Kampaņas vizuālajiem materiāliem bija vienots vēstījums ar pārdomātu dizainu, tie bija pielāgoti, lai katrs muzejs tos var izdrukāt gan drukas darbnīcā, gan uz biroja printera. Rūpes vienam par otru saliedēja un vienoja, īpaši šādos izolētības apstākļos. Kampaņas vilnim pievienojās arī augstākās amatpersonas, kas sniedza sajūtu, ka muzeji ir visiem būtiski. Kampaņai bija liela pievienotā emocionālā vērtība. Gan biedri jutās atbalstīti un neaizmirsti, gan biedrība jutās vajadzīga biedriem. Vēlme būt vajadzīgam un saņemt atbalstu caurstrāvo visu pandēmijas laiku.

Ieteikumi

- ▶ Ir pilnībā jāizslēdz doma, ka pēc pandēmijas mēs atgriezīsimies agrākajā situācijā un kārtībā. Pasaule ir mainījusies un joprojām strauji mainās, atgriešanās pagātnē vairs nav iespējama, ir jāplāno tālākais darbs, tikai skatoties nākotnē. Arī apmeklētājs ir mainījies, un muzejiem ir jāmainās līdzīgi.
- ▶ Pārstāt baidīties, ka tehnoloģijas varētu *nogalināt* autentisko priekšmetu vai klātienes satikšanos ar cilvēkiem. *Digitālais nogurums, kas parādās sabiedrībā, un pasaules digitalizācija vedina domāt, ka perspektīvā vienīgais, kas ļaus mums dzīvot tālāk, būs mijiedarbība ar citiem cilvēkiem, pietiekami viegli pārslēdzoties uz digitālajām praksēm un atkal atpakaļ.*
- ▶ Atteikties no vēlmes būt perfektiem, no bailēm kļūdīties. *Attīstība nav iespējama bez eksperimentiem, varbūt pat neveiksmēm, bez šķietami nelietderīgām lietām – tas ir mācīšanās process.* Latvijā mēs bieži paši sev liedzam šādu mācīšanās procesu caur kļūdiņšanos vai baidāmies no citu nosodījuma.
- ▶ Pētījumā par digitālajām inovācijām muzejos kļuva skaidrs, ka ļoti liela nozīme institūcijas attīstībā ir cilvēkiem, kas ierosina jaunas idejas un iniciatīvas. Tas var būt jebkāda amatā strādājošs kolēģis, visbiežāk tie nav vadītāji. Komandas, kurās ir kāds jaunu ideju ģenerators un virzītājs, daudz biežāk ievieš jaunus produktus un pakalpojumus. Attīstībai tas ir kritiski svarīgi, tāpēc ieteikums ir piesaistīt šādu cilvēku, ja komandā tāda nav, un ielūkoties vēlreiz savā komandā ar atvērtu prātu – varbūt tāds cilvēks ir, bet nav pamanīts vai tā centieni nav novērtēti.

Skats nākotnē

Pandēmijas laika darbības lielākoties ir fokusētas uz auditoriju uzrunāšanu un piesaisti. Arī nākotnē turpināsies darbs pie papildu auditorijas piesaistes un dažādošanas, veidojot saturu tiešsaistē, ieviešot audiogidus, pievienojot saturu citās valodās vai pielāgojot to cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Pēc apmeklējuma ierobežojumu beigām visiem – gan muzejiem, gan arī auditorijām būs jāpieliek pūles, lai atgūtu pieradumu apmeklēt kultūrvietas. Atjaunot to, kas ticis *pārtraukts*, – tas ir lēns process un attiecas uz visām nozarēm.

Tiešsaistes izglītības nodarbības bija vispopulārākais pandēmijas laikā ieviestais muzeju produkts, un tā attīstība tiks turpināta. Ja sākumā izpildījums bija vienkāršāks, tad turpmāk muzeji plāno pievērsties īpaši izstrādātām, konkrēti tiešsaistes formātam paredzētām izglītības programmām.

Radošais sektors visā pasaulē diskutē par jautājumu, vai auditorija būs gatava iegādāties tiešsaistes saturu par maksu. Ja klātienē ir saprotami, ka jāpērk biļete, tad interneta vidē liela daļa cilvēku sagaida bezmaksas saturu. Lielāka perspektīva būs izņēmumiem – vidēm, kurās

cilvēki fiziski nevar iekļūt vai var iekļūt tikai ļoti limitēts cilvēku skaits, piemēram, aizsargātas vietas. Vai produktiem, kas ir mākslinieciski brīnumi, tehnoloģiski vai idejiski ļoti atšķirīgi un tāpēc nekad nevarētu kļūt masveidīgi.

Pastāv bažas, ka digitālās tehnoloģijas aizstās autentisko priekšmetu vai klātbūtni. Elīna Vikmane uzskata, ka oriģinālo priekšmetu digitāla kopija neaizstās, taču visticamāk būs jāveido digitālās stratēģijas, kas šobrīd vēl pārsvarā netiek veidotas, lai vienotos par digitālām prioritātēm un veidotu atšķirīgu piedāvājumu klātienei un digitālajai videi, lai tas būtu unikāls katram formātam un savstarpēji viens ar otru nekonkurētu.

Cits digitālo tehnoloģiju pienesums ir iespēja sniegt papildinājumu klātienes piedāvājumam un padziļināt iespaidus. To mēdz saukt arī par figitālajām praksēm (no *phygital* – *physical + digital*). Ar audio, video rīkiem var piešķirt vēsturiskam stāstam emocionāli piesātinātu vēstījumu un nokrāsu, piešķirt iespēju vieglāk iedomāties, iztēloties vēsturiskās nianšes un kontekstu, kā tas varētu būt bijis. Tāpat, ja ir saglabājusies tikai vēsturiskā priekšmeta vai vides daļa, digitāli iespējams papildināt trūkstošo, radot tādu kopējo iespējamo attēlojumu, kāds tas varētu būt bijis.

Pandēmijas laikā ieviestie dažādie tehnoloģiskie jaunievedumi ir rosinājuši muzeju attīstību un izaugsmi, atvērtību jaunām idejām, pieejām un eksperimentiem. Arī jaunām sadarbībām. Vienlaikus, tāpat kā sabiedrībā kopumā, arī muzeju vidē pastāv digitālā plaisa un bija novērojams digitālais nogurums. Tas liek secināt, ka nākotnē daļa jaunievedumu atsijāsies kā īstermiņa pandēmijas risinājumi, bet vērtīgākie un veiksmīgākie risinājumi paliks. To varēsīm izvērtēt pēc vairākiem gadiem.

Pieredzē dalījās

Astrīda Burbicka, LNVM Izglītības un komunikācijas departamenta vadītāja;
Dr. hist. Toms Ķikuts, LNVM direktora vietnieks zinātniskajā darbā

Latvijas Nacionālais vēstures muzejs (LNVM) dibināts 1869. gadā kā Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas muzejs un ir latviešu tautas materiālās kultūras vērtību lielākā krātuve. Muzeja misija ir vākt, saglabāt, pētīt un

popularizēt Latvijas un pasaules garīgās un materiālās kultūras liecības no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām, kam ir arheoloģijas, etnogrāfijas, numismātikas, vēstures vai mākslas vēstures nozīme.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Bija jāpielāgo jau iepriekš iedzīvotājiem pieņemamam jaunam formātam. Līdzīgi bija ar nodarbībām skolēniem. Sākotnēji eksperimentējot, bet tad arvien drošāk, strādājot dažādās platformās, muzejs sadarbojās ar skolām. 2021. gada notika 279 tiešsaistes nodarbības.

Ierobežotas saskarsmes apstākļos notika ļoti aktīva komunikācija sociālajos tīklos, īpaši saziņas vietnē *Facebook*, jo tā ir iespēja īsā laikā sasniegt ļoti plašu, dažādu interešu auditoriju. Muzejs to izmantoja, ne tikai publicējot aktualitātes, bet arī sniedzot izglītojošu un izzinošu informāciju. Tika veidotas tematiskas rubrikas par dažādām vēsturiskām tēmām. Šiem materiāliem bija ļoti laba skatījumu statistika.

LNVM digitālo resursu krātuve eMuzejs (emuzejs.lnvm.lv) afiša.

EMUZEJS

KOPŠ 2021. GADA MARTA

Pandēmijas laikā samērā īsā laikā radīta vietne *eMuzejs*, lai apkopotu visus jau esošos digitālos resursus (klātienē eksponāciju skārienjutīgo ekrānu un *Facebook* rubriku saturu, dažādas virtuālās izstādes u.c.). Ir izstrādāts viegls un lietotājam ērts meklēšanas rīks.

eMuzejs pašlaik tiek regulāri papildināts ar jaunām tematiskām galerijām un izstādēm, audio un video ierakstiem, izdevumiem un izglītojošiem materiāliem skolām un ģimenēm u.c. resursiem, no kuriem daudzus iespējams pārļapot, lejuplādēt, dalīties ar tiem sociālajos tīklos. *eMuzejā* ir pieejams sabiedrības iesaistes rīks "Gadsimta albums", kurā lietotājiem iespējams dalīties ar savas ģimenes fotoarhīva materiāliem.

Virtuālo apmeklētāju pieaugums īpaši novērojams valsts svētku dienās un pēc informatīvām kampaņām sociālajos tīklos.

Tiešsaistes nodarbības skolām

IZGLĪTOJOŠAS NODARBĪBAS SKOLĒNIEM TIEŠSAISTĒ

KOPŠ 2020. GADA APRĪĻA

LNVM jau iepriekš ir piedāvājis plašu izglītojošu lekciju un nodarbību klāstu skolēniem programmas "Latvijas skolas soma" ietvaros. Līdz ar apmeklējuma ierobežojumiem izglītojošās programmas dažāda vecuma skolēniem ("Ražots Latvijā", "Latviešu gadskārtas", "Koks Latvijas vēsturē", "Valstiskās neatkarības atjaunošana" un daudzas citas) tika pielāgotas tiešsaistes formātam.

Tiešsaistes diskusija "Latvijas gadsimta mantojums" (tiešrāde Facebook.com/LNVMuzejs)

IZSTĀDES "LATVIJAS GADSIMTS" NOSLĒGUMS

2021. GADA MAIJĀ

2021. gada 23. maijā noslēdzās vērienīga muzeju kopizstāde "Latvijas gadsimts", kas kopš 2018. gada 4. maija bija skatāma Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā.

Kad tapa skaidrs, ka izstāde "Latvijas gadsimts" nenoslēgsies tradicionālajā veidā ar lielu apmeklētāju skaitu un visiem iecerētajiem pasākumiem, tad izstādes veidotāji, plānojot tematiskās ekskursijas, jau piedomāja, lai tās būtu skatāmas un baudāmas virtuāli – video tiešraižu, ierakstu un sociālo tīklu publikāciju formātā. Šis bija veiksmīgs risinājums, jo tiešsaistes skatītāju skaits pasākuma laikā bija ap 100, bet vēlāk skatījumi tiešsaistē jau bija mērāmi tūkstošos.

Orientēšanās spēles pilsētvidē "Kokam pa pēdām" dalībnieki

PASĀKUMI PILSĒTVIDĒ

Muzeju naktī tika piedāvātas individuāli veicamas izzinošas aktivitātes pilsētvidē, izmantojot mobilo aplikāciju: "Pa Rīgu pāri laikmetu robežām", "Krāsainā Latvija: toreiz un tagad", meklēšanas spēle "Atklāj "Dauderus"! ", jūnijā – interaktīva spēle pilsētvidē "Kokam pa pēdām" un citas. Aktivitātes bija pieprasītas un labi novērtētas.

Ārtelpu stendu izstāde "10 jautājumi vēlētājam. Demokrātijas atdzimšana" Kultūras pils "Ziemeļblāzma" daudzfunkcionālajā laukumā

IZSTĀDES BRĪVĀ DABĀ

2020. UN 2021. GADA VASARĀ

Pandēmijas laikā izveidotas trīs mobilo stendu izstādes: "10 jautājumi vēlētājam", "Lielais Ziemeļu karš Baltijā" un "Gustavam Zemgalam – 150". Tās bija apskatāmas Rīgā – liepu alejā iepretim Brīvības piemineklim un Esplanādē. Izstādes eksponētas arī citās vietās – Ziemeļblāzmā un Daugavgrīvas cietoksnī Rīgā, kā arī Tukumā.

Muzikāla ekskursija "Brīvības dziesmas" izstādē "Latvijas gadsimts" (tiešrāde Facebook.com/LNVMuzejs, ReTV)

LEKCIJU, PASĀKUMU UN EKSKURSIJU TIEŠSAISTES TRANSLĀCIJAS

Pandēmijas laikā LNVM sāka piedāvāt izglītojošos pasākumus – lekcijas, tematiskas ekskursijas, konferences – gan tikai attālināti (tiešraidēs), gan arī kombinēti (klātienē un tiešraidēs). Piemēram, teatrālais stāsts "Latviju dibināsim rīt", ko izstāstīja muzeja vēsturnieki un aktieri, tika filmēts un pārraidīts. 4. maijā muzikālā ekskursija "Brīvības dziesmas" tika radīta speciāli digitālam formātam, piedaloties muzeja vēsturniekiem, aktierim Vilim Daudziņam un Latvijas Radio kora grupai.

Šāds formāts tiek turpināts arī apstākļos, kad atviegloti muzeja apmeklējuma nosacījumi, jo būtiski paplašina auditoriju. Ieraksti tiek ievietoti LNVM elektronisko resursu vietnē eMuzejs.

“Galvenais mērķis šajā laikā bija sasniegt potenciālos apmeklētājus, kuri kļuva par virtuāliem klausītājiem vai skatītājiem.”

/Astrīda Burbicka/

Lielākais un grūtākais izaicinājums ir bijusi neskaidrība, kādi un uz cik ilgu laiku ir muzeja darba ierobežojumu nosacījumi. Muzeja darbība parasti ir saplānota 3-4 gadus uz priekšu, taču pēkšņi īsā laikā ir jāveic pamatīgas izmaiņas, kuras nav īsti iespējams plānot pat īstermiņā, jo apmeklējuma ierobežojumi bieži mainās – reizēm tikai pāris dienas pirms ieplānotā pasākuma. Paši darbinieki arī bijuši neziņā par jaunās slimības izraisītās situācijas nopietnību, taču visi centušies ātri apgūt jauno un pielāgoties apstākļiem.

Toms Ķikuts norāda, ka līdzšinējos kultūrpolitikas virzienos nav bijis pietiekami mērķtiecīga plāna un ieguldījumu, lai attīstītu kultūras digitālo saturu, tas ierobežots ar dažām lielajām digitālajām iniciatīvām, bet ar to nepietiek. Piemēram, Valsts kultūrkapitāla fonda un arī citos projektu konkursu nolikumos ilgi bija speciāli uzsvērts nosacījums, ka netiks finansētas jaunas mājaslapas, datu bāzes u.tml. Sekas ir tādas, ka pietrūkst sagatavotības jaunajiem apstākļiem. Vienlaikus kultūrpolitikas pamatnostādnes ir ieplānots, ka būtu jāstiprina kapacitāte, lai noturētu un uzlabotu auditorijas sasniedzamību, paplašinātu auditoriju. Šo mērķu sasniegšanai digitālo rīku ieviešana ir neizbēgama. Paliek aktuāls jautājums, kādi būs instrumenti, ar kuriem to īstenot. Ļoti nozīmīga bija Kultūras ministrijas ātrā reakcija uz krīzi kultūras nozarē 2021. gadā un operatīvi piedāvātie finansiālie resursi, kas daudzām kultūras iestādēm bija būtisks atbalsts. Tas attiecas arī uz finansējumu jauna digitālā satura izveidei vai uzlabošanai, tostarp caur Valsts kultūrkapitāla fondu. Kā tam veidot turpinājumu – to rādīs laiks.

Pandēmijas laikā muzeju darba apjoms ir palielinājies. Lai sagatavotu digitālo saturu kā jaunu produktu, aizstājot vai papildinot klātienē piedāvājumu, un to nokomunicētu auditorijai, ir jāiegulda liels darbs. Veidojot izstādes, jau uzreiz tiek ieplānots arī digitālais saturs, apzinoties riskus, ka klātienē versija var nenotikt, tātad faktiski daudz satura ir jāveido divos formātos vienlaicīgi.

Inovatīvās prakses

Aktivitātes, kuras iesaistīja auditoriju satura veidošanā, guva lielu atsaucību. Lielākais šāda veida projekts ir “Gadsimta albums”, kurā iedzīvotāji bija aicināti pievienot savas dzimtas vēstures fotogrāfijas. Šis projekts aizsākās jau pirms pandēmijas un ļoti veiksmīgi darbojās arī apmeklējuma ierobežojumu laikā. Līdzīga atsaucība bija kopīgi veidotajai izstādei “Krāsainā Latvija” – cilvēki piedalījās, un iesūtītās krāsu fotogrāfijas ir būtiski papildinājušas izstādi. Muzeju naktī tika popularizēts aicinājums senās fotogrāfijās aplūkot ievērojamas vietas Latvijā, apceļot tās un pievienot mūsdienu fotogrāfijas.

Jau sākotnēji muzeja komanda vēlējās radīt pārdomātu un daudzveidīgu digitālo saturu, jo bija skaidrs, ka ar vienkāršu tiešraidi vai nofilmētu stāstījumu nevarēs pietiekami noturēt skatītāja uzmanību. Tādēļ attālināto ekskursiju veidošana bija pilnīgi jauns risinājums, gan tehniski, gan saturiski. Bija jāapgūst tehniskā puse – kā, ar ko filmēt, kā apstrādāt un pasniegt materiālu, lai panāktu kvalitatīvu rezultātu. Jāizplāno saturiskā puse, kāda tēma var uzrunāt skatītāju attālināti. Lai stāstījums nebūtu vienpersoniska lekcija, sadarbojās vairāki kuratori, kuru saspēle, dzīvā improvizācija padarīja ekskursiju interesantāku. Ar laiku nāca arī pieredze – veidojot virtuālās ekskursijas, nevar pārāk fokusēties uz vispārīgo stāstu, pa laikam jāpieiet arī pie konkrētā priekšmeta, tomēr nevar arī pie priekšmeta detaļām kavēties tik daudz, kā to darītu klātienē ekskursijā, jo ekrānā tas nav tik labi redzams. Muzeja komanda turpina apgūt labākos veidus, kā pasniegt saturu digitāli.

Arī jaunu izstāžu atklāšanas notika virtuāli, iekļaujot pirms tam uzfilmētu interesantu video par izstādi, t.i., bija jāmeklē veidi, kā arī attālināti iepazīstināt ar muzeja darba rezultātu.

Ieguvumi

Darbs ārkārtas apstākļos ir devis pieredzi visam kolektīvam. Visa komanda saliedējās, diskutēja par labākajiem risinājumiem, to ilgtspēju nākotnē, nebija domu par kāda pasākuma atcelšanu. Katra muzeja pasākuma vai projekta vadītājs centās atrast veidus, kā veikumu nodot auditorijai, visi mobilizējās un pielāgojās.

“Darbs pandēmijas laikā ir darbs jaunos apstākļos, un tā arī kolēģi to uztvēra. Komanda centās meklēt jaunus risinājumus, pielāgot un organizēt jaunas formas.”

/ Toms Ķikuts /

Hibrīdformā (klātienē un tiešsaistē vienlaicīgi) organizētie pasākumi piesaistīja ievērojamu papildus auditoriju. Piemēram, semināru par Rīgas pils vēsturi un arhitektūru tiešsaistē klausījās apmēram 150 cilvēki, vēlāk noskatījās vairāk kā 2000 skatītāju no dažādām valstīm. Tas apliecina, ka šis ir labs formāts, kā izglītojošiem pasākumiem piesaistīt skatītājus arī no tālākiem reģioniem un citām valstīm, kā arī dod iespēju piesaistīt interesantus lektorus, kuri nevarētu ierasties uz vietas. Paredzams, ka digitālā satura lietotāju daudzums visdrīzāk nākotnē tikai pieaugs.

Vienlaikus muzeju veikums ierasti tiek vērtēts pēc apmeklētāju daudzuma, kas pandēmijas laikā nevarēja būt adekvāts kritērijs. Tādēļ pozitīvi, ka ir sākusies prakse novērtējumos iekļaut arī virtuālo apmeklējumu, kas ir pozitīva tendence, jo ļauj objektīvāk vērtēt muzeja sniegumu. Muzeja iekšējā plānošanā secināts, ka sociālo tīklu publikācijas ir būtiska darba daļa un daudzveidīgu un kvalitatīvu saturu auditorija augstu novērtē arī šādā formātā.

Ieteikumi

- ▶ Veidojot digitālos produktus, ir iespējams tos adresēt daudzveidīgam cilvēku lokam ar dažādām interesēm. Ar tiešsaistes rīkiem caur dažādiem komunikācijas kanāliem iespējams uzrunāt arī netipisku muzeja auditoriju, kas ikdienā uz muzeju nenāk. Var veidot arī saturu par ļoti specifiskām tēmām šaurākam interesentu lokam.
- ▶ Ne viss ir jāpielāgo digitāli, katram formātam ir savas priekšrocības un trūkumi, ir radoši jāvērtē, kā savienot klātienē un attālināto vidi, un jāizmanto katra formāta priekšrocības.
- ▶ Ļoti svarīga ir starpinstitucionālā sadarbība, kas ļauj veidot kopīgus projektus, papildināt saturu, popularizēt aktuālos notikumus, sasniedzot vairāk potenciālos apmeklētājus.

Skats nākotnē

eMuzejs ir veiksmīgi uzsākts piedāvājums, ko arī turpmāk plānots attīstīt un papildināt. Virtuālās izstādes un ekskursijas, kas izveidotas tieši tiešsaistes formātā, labi papildina ekspozīciju. Šāds risinājums nākotnē tiks izmantots un pilnveidots.

Tādiem pasākumiem kā lekcijas, semināri, konferences vai tikšanās ar speciālistiem noteikti varētu saglabāt papildus attālināto funkciju, jo tā var piesaistīt plašāku auditoriju nekā tas būtu klātienē.

Taču digitālā pieejamība neaizstāj aktīvo izzināšanas pieredzi muzeja klātienē apmeklējumā. Toms Ķikuts uzskata, ka izstādes un ekskursiju klātienē apmeklējumu neizkonkurēs to digitālā versija. Attālināta formāta priekšrocības varētu būt attiecībā uz saturu, kur jau pēc būtības ir mazāk interaktivitātes, piemēram, lekcijas, konferences. Cilvēki izvērtēs, vai daļu no šāda veida satura patērēt digitāli, ietaupot laiku, vai tomēr kādā īpašā reizē to apmeklēt klātienē, izbaudot klātesamības pieredzi. Pagaidām priekšmetu digitālie attēlojumi nevar atspoguļot priekšmeta raksturu tā, kā tas ir redzams klātienē, turklāt muzeja apmeklējums ir plašāka pieredze kā tikai jaunu zināšanu iegūšana.

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs (LNMM) ir lielākā profesionālās mākslas krātuve valstī, kas ieņem nozīmīgu vietu kultūras vērtību uzkrāšanā, saglabāšanā, popularizēšanā Latvijā un ārvalstīs. Muzeja darbības mērķis ir izglītēt sabiedrību un rosināt tās interesi par Latvijas

un pasaules vizuālās mākslas, dekoratīvās mākslas un dizaina liecībām to vēsturiskajās un mākslinieciskajās izpausmēs, akcentējot nacionālās mākslas skolas vietu kultūras vēsturē un laikmetīgajos procesos.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Pirmais solis, sākoties ārkārtas situācijai ar pulcēšanās ierobežojumiem, bija apzināt esošos resursus, izmantot digitālo saturu, kas jau ir radīts, un komunicēt par to ar auditoriju. Papildus tika veidots samērā vienkāršs digitālais saturs, ko muzeja darbinieki ar esošajiem resursiem varēja paši sagatavot. Pienākot 2020. gada rudenim, muzeja darbinieki saprata, ka ierobežotas saskarsmes apstākļos var nākties strādāt arī ilgāk, un nolēma ieguldīt resursus ilgtermiņa projektos, kas paredzēti auditorijai attālināti.

Tālāko darbības plānošanu noteica secinājums, ka klātienē darbs vēl kādu laiku būs neiespējams vai ierobežots un ka auditorija kļūst arvien atvērtāka digitālajai pieredzei, palielinoties pieprasījumam pēc digitālā piedāvājuma. 2021. gadā muzejs ir attīstījis trīs darbības virzienus auditorijas sasniegšanai attālināti:

- veidots papildus digitālais saturs par mākslas darbiem, virzieniem, māksliniekiem, kas pieejami attālināti (audiovizuāls saturs, virtuālās izstādes ar ekskursijām);
- īstenots liels un unikāls projekts "No-zīmes" skolēniem, piedāvājot tiešsaistes nodarbības;
- pielāgota izglītojošā funkcija individuālam apmeklētājam, veidojot audiogidus, video stāstus, mediācijas kartītes (www.lnmm.lv), lai apmeklētājam ierobežotas saskarsmes apstākļos pašam būtu pieejami materiāli un ceļveži mākslas izziņai un baudīšanai.

"NO-ZĪMES" - INOVATĪVA ATTĀLINĀTA IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA SKOLĒNIEM KOPŠ 2021. GADA RUDENS

12 jaunas tiešsaistes nodarbības četros mākslas muzejos - Latvijas Nacionālā mākslas muzeja galvenajā ēkā, mākslas muzejā "Rīgas Birža", Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā, Romana Sutas un Aleksandras Beļcovas muzejā. Nodarbības veidotas digitālā mācību platformā *Nearpod*. Programmu radījuši 32 profesionāļi - muzeju vadītāji, mākslas zinātnieki, restauratori, izstāžu kuratori un scenogrāfi, mākslinieki, dizaineri.

AUDIO UN VIDEO STĀSTI PAR MĀKSLAS DARBIEM UN MĀKSLINIEKIEM KOPŠ 2021. GADA

[www.](#)

Audio un video stāsti, virtuālas ekskursijas izstādēs, lekciju cikli, video apskati un materiāli bērnu radošajiem darbiem un citi izglītojoši materiāli. Piemēram, Jāņa Pauļuka, Māras Kažociņas un Intas Celmiņas daiļradi video stāstos palīdz iepazīt Jaunā Rīgas teātra aktieri Kaspars Znotiņš, Regīna Razuma un Gundars Āboliņš.

"MĪTPOĒTISKIE TĒLI" - PASTĀVĪGA ĀRA EKSPOZĪCIJA KOPŠ 2021. GADA NOVEMBRA

[www.](#)

Pastāvīga ārtelpas tēlniecības ekspozīcija pie Muzeju krātuves iepazīstina ar Latvijas tēlnieku darbiem. Izlasi vienojošais motīvs "Mītpoētiskie tēli" aicina ieskatīties, kā Latvijas folklorai, mitoloģijai, literatūrai un dabai nozīmīgi personāži un parādības atklājas tēlniecībā.

Apmeklējuma ierobežojumu laikā arī atsevišķas iekštelpu mākslas ekspozīcijas tika pēc iespējas pielāgotas skatīšanai no ārpuses, izvietojot tās skatlogos vai izgaismojot telpas tā, lai no ārpuses tās būtu aplūkojamas.

MEDITATĪVA MĀKSLAS PIEREDZE AUDIO PROJEKTĀ "LABSAJŪTAS MARŠRUTS"

NO 2021. GADA DECEMBRA

Apmeklētājiem pieejams audio ceļvedis muzeja mobilajā lietotnē "Labsajūtas maršruts", kas rosina iepazīt pastāvīgo ekspozīciju, izmantojot meditativus un apzinātību veicinošus paņēmienus.

Tiek apskatītas deviņas universālas tēmas, piemēram, draudzība, zaudējums, nezināmais, uzdrīkstēšanās, turpinājums u.c. Šīs tēmas tiek aplūkotas no mākslas zinātnieku skatupunkta, sasaistot tās ar mākslas darbu tematiku, un no mākslas terapeitu skatījuma, palīdzot apmeklētājam sasaistīt šīs tēmas mākslā un savā dzīvē un reflektēt par tām. Iejusties stāstā šim projektam palīdz Jēkaba Nīmaņa īpaši komponēts muzikālais pavadijums. Stāsti tiek izstāstīti trīs valodās, ko ierunājuši aktieri.

MAKSLASKOLEKCIJA.LV NO 2021. GADA DECEMBRA

Digitāls katalogs ar Latvijas mākslinieku pēdējo 30 gadu laikā radītiem mūsdienai vizuālās mākslas darbiem. Katalogā sniegta informācija par katra mākslas darba tapšanas apstākļiem un ideju, kā arī pievienota tehniskā informācija un attēls. Ar mērķi mazināt Covid-19 pandēmijas izraisīto seku ietekmi uz kultūras nozari Latvijas Nacionālais mākslas muzejs 2020. gada vasarā no valsts budžeta saņēma finansējumu mākslas darbu iepirkumam. Kolekcijā ir pārstāvēts plašs vizuālās mākslas nozaru spektrs – glezniecība, tēlniecība un objekti, fotogrāfija, video, kā arī jauktu mediju instalācijas, starpdisciplināri projekti un dizaina mākslas darbi.

Izaicinājumi

Sarežģīta bija pirmā reakcija uz pārmaiņām, kas tieši ietekmēja darba organizāciju muzejā. Darbiniekiem bija jāpielāgojas jauniem pienākumiem, jaunam domāšanas veidam. Nācās pārplānot līdzšinējo pieeju, bija jāsadala darba pienākumi, kas bija mainījušies.

Papildus izaicinājums bija jaunu rīku, jaunu platformu apgūšana, jauni komunikācijas veidi un jaunu pētījumu veikšana ar mērķi noskaidrot labākās pieejas attālinātu pakalpojumu piedāvājumā. Bija jāiegulda liels darbs, lai noskaidrotu, kura pieeja no daudzām būs veiksmīga, jo nebija iespējams šoreiz izmantot iepriekšējo pieredzi.

Bija nepieciešama neatlaidība, apziņa, ka nesaproti, kā būtu labāk, un dažādu ideju testēšana, lai nonāktu pie veiksmīgākā risinājuma.

Inovativās prakses

Veidojot tiešsaistes nodarbības skolēniem "No-zīmes", jau sākotnēji to mērķis bija papildināt, nevis aizstāt klātienē nodarbības. Rezultātā tika radīts veiksmīgs un ļoti pozitīvi novērtēts nodarbību cikls. Faktiski tiešsaistes nodarbības piedāvāja to saturu, kas klātienē muzejā nemaz nebūtu pieejams – digitālajās nodarbībās skolēni pētīja un izzināja mākslas un kultūras jomas darbu aizkulises, attālināti satiekot scenogrāfus, muzeju vadītājus, mākslas zinātniekus, restauratorus, dizainerus, māksliniekus un citus speciālistus, iepazīstot mākslas tapšanas procesu, pirms darbs tiek eksponēts muzejā. Pēc tam, jau apmeklējot muzeju klātienē, skolēns ir daudz ziņošāks, ieguvis plašāku kontekstu par mākslas darbiem, kas atrodas ekspozīcijā.

Nodarbību satura un dizaina izstrādē tika ieguldīts liels darbs. Skolēni ir prasīga auditorija, un, lai izveidotu saturiski interesantu, dizainiski saistošu un uzmanību noturošu materiālu, tika veikts liels priekšizpētes darbs. Tika organizētas aptaujas un intervijas ar mērķauditoriju. Šajā izpētes procesā noskaidrojās, ka skolēniem ir daudz neatbildētu jautājumu par procesiem, kā māksla top, par to, kurš nolemj, kas tiks radīts, kā rodas mākslas darba vērtība, kurš pērk mākslas darbus u.c. Attiecīgi programmas veidotāji centās atbildēt uz šiem un citiem jautājumiem.

Testa grupās, vērojot, kā skolēni darbojas, tika analizēti un meklēti piemērotākie risinājumi. Kopā bija četri testēšanas posmi, kuros kritiski tika izvērtēts rezultāts, veikti nepieciešamie uzlabojumi. Vērtēts tika ļoti kritiski, un darba grupa nebaidījās veikt arī lielas izmaiņas. Rezultāts tika ļoti pozitīvi vērtēts, skolēni novērtēja interesanto saturu, interaktīvo izpildījumu un piedalījās ar aizrautību.

“Tas prasa nežēlīgu attieksmi pret sevi un savām idejām, lai panāktu, ka virtuālās nodarbības ir skolēniem interesantas un uzmanību noturošas visas stundas garumā.”

Labsajūtas projekts

Īpaši pandēmijas laikā tika novērots, ka muzejs var būt telpa ar sociālu funkciju, kur cilvēks var atnākt, klusumā un mierā baudīt mākslu, tādā veidā gūstot pozitīvu, nomierinošu un līdzsvarojošu pieredzi. 2020. gada oktobrī tika aizsākts Labsajūtas mēneša projekts, kura laikā apmeklētājiem tika piedāvātas mākslas meditācijas nodarbības, mākslas terapijas sesijas senioriem, kā arī īpašas ekskursijas. Senioru auditorijai bija sagatavota speciāla programma klātienē, ņemot vērā vēlamo tempu un atpūtas pauzes.

2021. gadā muzejs vēlējās turpināt uzsākto virzienu, ņemot vērā, ka tas ir bijis ļoti pieprasīts un saņēmis labas atsauksmes no apmeklētājiem. Pulcēšanās ierobežojumu dēļ tas tika pielāgots individuāli vadītam apmeklējumam, izmantojot speciāli sagatavotu audio ceļvedi “Labsajūtas maršruts”. Ir svarīgi un nozīmīgi, ka muzejs var pildīt sociālo funkciju, reaģējot uz cilvēku vajadzībām konkrētā brīdī, un, izmantojot mākslas resursus, uzlabot apmeklētāju mentālo un emocionālo stāvokli.

Ieguvumi

Galvenais ieguvums ir jauna pieredze un jauni projekti, kas atspēriena punktu guvuši tieši pandēmijas laikā, izmantojot digitālās tehnoloģijas.

Tas ir jauns skatījums uz muzeju, atklājot, ka pandēmijas laikā tas daudziem kļuva par vietu, kurā, kad viss ir slēgts, var aiziet un gūt mieru un citu pieredzi. Šo sajūtu muzeja komanda fiksēja un attīstīja tālāk, popularizējot muzeju kā vietu, kur var strādāt ar savu labsajūtu un gūt meditatīvu pieredzi.

Ieteikumi

- ▶ Ir vērts savstarpēji sadarboties nozares ietvaros, apmainoties ar pieredzi. Mākslas muzejs dalīties savā pieredzē, piedaloties seminārā Latvijas muzeju darbiniekiem par to, kā veidot muzeju piedāvājumu pandēmijas apstākļos.
- ▶ Pirms uzsākt jaunas aktivitātes, veikt iepriekšēju mērķauditorijas izpēti, lai noskaidrotu, kas tieši cilvēkiem šobrīd ir aktuāli un nepieciešami, un ļoti konkrēti definēt, ko vēlas panākt ar konkrēto aktivitāti. Iespējamais klupšanas akmens ir noskatīt kādu populāru pieeju, pievienot saturu un pasniegt auditorijai. Šāda pieeja bieži vien ir lemta neveiksmei, jo nav viena veiksmīga parauga, ko sekmīgi var kopēt un replicēt. Katram muzejam ir jāmeklē savs unikālais vēstījums.
- ▶ Muzejam ir jāpaliek unikālam, ar savu vēstījumu, saturu un misiju. Tajā pašā laikā jāizmanto tehnoloģijas un digitālā vide. Un nedrīkst iemīlēties savās idejās, jābūt gatavam tās atnest, ja tās nestrādā, un domāt pavisam jaunus veidus. Tas ir ļoti grūti.

Skats nākotnē

Visi lielie projekti, kas tika veidoti pandēmijas laikā, jau sākotnēji tika pozicionēti kā ilgtspējīgi risinājumi, lai varētu turpināties arī tad, kad nebūs ierobežojumu klātienē apmeklējumam. Lai tie papildinātu klātienē aktivitātes, nevis aizstātu tās.

Muzejs noteikti saglabās izveidoto pieeju skolēnu izglītības programmai, kuras viena daļa ir sagatavota digitāli un otra daļa ir veidota muzeja apmeklējumam klātienē.

Digitālā pieejamība ir viens no muzeja mērķiem. Digitālais piedāvājums labi papildina klātienē formātu un paplašina auditoriju, kura dažādu apstākļu dēļ nevar apmeklēt muzeju klātienē, piemēram, no tālākām Latvijas pilsētām vai skolēni no diasporas. Savukārt ir arī piedāvājumi, kuri ir iespējami tikai klātienē un ko nevar pārnest digitālajā vidē, kā tas ir ar labsajūtas programmām senioru auditorijai. Muzejs turpinās veidot labsajūtas tematikas projektus, jo ir secinājis, ka apmeklētājiem tie ir nozīmīgi un vajadzīgi.

Tiks pievērsta papildus uzmanība jautājumam par muzeja pieejamību personām ar kustību vai citiem traucējumiem. Latvijas Muzeju biedrība ir aktualizējusi šo jautājumu visos muzejos un piedāvā izglītojošu atbalstu.

Kuldīgas novada muzejs ir vienīgais muzejs Latvijā un pasaulē, kurā vienkopus ir pieejamas liecības, kas ataino Kuldīgas pilsētu un tās apkārtni kā unikālu kultūrvēstures telpu, īpaši akcentējot vecpilsētu ar tās daudzpusīgo arhitektūru un krāšņo kultūrainavu. Muzejs

rosina novada cilvēkos vēlmi apzināties savas vērtības, audzina patriotismu un veido pieredzes sajūtu Kuldīgas novadam un Latvijai. Muzejs veicina izpratni par Latvijas kultūrvēsturi un tradīcijām – to saglabāšanu, uzturēšanu un nodošanu nākamajām paaudzēm.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Muzeja darbinieki sākotnēji izmantoja esošos digitālos produktus, aktīvāk komunicējot par piedāvātajām iespējām sociālajos tīklos. Tika veidoti jauni digitāli risinājumi jau esošām aktivitātēm, piemēram, iepriekš klātienē organizētas ikmēneša radošās nodarbības ģimenēm ar bērniem pārtapa par muzeja interneta mājaslapas sadaļu "Mājaris". Izglītojošas spēles pilsētvidē tika pārveidotas attālinātam formātam, kur var piedalīties katrs individuāli, dodoties pastaigā un sekojot maršrutam un uzdevumiem, izmantojot savu mobilo tālruni. Ikgadējie valsts piemiņas un svētku dienu pasākumi pārtapa digitālā formātā, piem., "Barikāžu stāsti", 4. maija pasākums.

Pirms jauna projekta vienmēr tiek veikta mērķauditorijas izpēte un izmēģinājumi, vai konkrētais produkts būs piemērots plānotajai auditorijai.

VIRTUĀLĀ IZSTĀDE "IZSTAIGĀ SENO KULDĪGU"

KOPŠ 2020. GADA MARTA

Izstādē apkopoti materiāli, kas publicēti muzeja Facebook lapā rubrikā "Izstaigā seno Kuldīgu kopā ar Kuldīgas novada muzeja krājumu". Rubrikas pirmā ziņa tika publicēta 2020. gada martā – laikā, kad Latvijā bija ārkārtējā situācija un visi tika aicināti palikt mājās. Ar senās Kuldīgas stāstiem un krājuma fotogrāfijām cilvēki tika aicināti iepazīt pilsētu. Arī šobrīd izstādi papildina arvien jauni stāsti par senajām ēkām.

SPĒLE PILSĒTVIDĒ "KLUSIE PILSĒTNIEKI"

2021. GADA JŪLIJĀ

Izmantojot vietni *Google Maps*, var doties pastaigā pa Kuldīgas pilsētas dārzu, uzzinot vairāk par tēlnieci Līviju Rezevsku un viņas mākslu. Spēle izveidota par godu mākslinieces jubilejas pasākumu programmai "Ieritināties viņas klēpi" sadarbībā ar Kuldīgas Mākslinieku rezidenci, Kuldīgas kultūras biedrību "Līvija", Kuldīgas pašvaldību.

SPĒLE PILSĒTVIDĒ "VECPILSĒTAS NIANSES"

KOPŠ 2020. GADA MAIJA

Izmantojot vietni *Google Maps*, var doties pastaigā pa Kuldīgas vecpilsētu pa sagatavotu maršrutu, vērojot senās ēkas un apskatoties muzeja krājuma fotogrāfijās, kā pilsēta izskatījās senāk, papildus izpildot kādu uzdevumu un uzzinot vēsturiskus faktus par šo vietu.

AKCIJA "IELAID SIRDĪ PAVASARI!"

2020. GADA APRĪLĪ

Pie Kuldīgas novada muzeja izvietotais fotoarāmis un norādes aicina uzņemt fotogrāfijas, publicēt tās sociālajos tīklos un piedalīties konkursā. No īpaši izveidotām kastītēm iespējams paņemt sev kādu iedvesmojošu citātu par konkrētu tēmu – katrs izvēlas to, kas viņam tajā brīdī visvairāk nepieciešams, papildus apskatāma fotoizstāde ar Kuldīgas ainavām.

"MĀJDARIS" 2020. GADA FEBRUĀRĪ

Sadaļa Kuldīgas novada muzeja mājas lapā, kur reizi mēnesī tiek ievietots tematisks saturs par aktuālu tēmu ar praktiski veicamiem uzdevumiem pirmsskolas vecuma bērniem ar vecākiem, iekļaujot vēsturiskos materiālus.

IZGLĪTOJOŠI MATERIĀLI – STĀSTS "BARIKĀŽU LAIKS" 2020. GADA JANVĀRĪ

Ar vēsturiskām fotogrāfijām un komiksu veidā attēloti 1991. gada vēsturiskie notikumi. Izstrādāti mācību materiāli pedagogiem, izveidots tests *Google Docs* platformā gan skolēniem, gan pieaugušajiem. Papildus vizuāls konkurss bērniem, lai rosinātu viņus parunāties ar cilvēkiem, kas piedzīvojuši 1991. gada barikāžu laiku.

Izaicinājumi

Pirmais izaicinājums bija saprast, ko auditorija vēlas, kad ir īstais laiks piedāvāt jaunu saturu, kas būtu saistošs un noderīgs apstākļos, kad apkārt ir digitālās informācijas piesātinājums un daļa cilvēku ir noguruši no digitālā formāta.

Nākamais izaicinājums bija atrast bezmaksas digitālos rīkus, ar kuriem strādāt ierobežotos apstākļos. Jāpatērē lieli laika resursi, lai apgūtu programmas, no kurām liela daļa beigās var izrādīties nepiemērota. Savukārt maksas digitālo rīku iegāde jāpielāgo budžeta iespējām, kā arī jābūt pārliecībai, ka ideja ir tik laba un potenciāli veiksmīga, lai tā finansiāli atmaksātos.

Organizējot attālinātas radošās darbnīcas, katru mēnesi tika izvēlēta jauna tēma, saistībā ar muzeja krājuma materiāliem. Materiāla sagatavošana attālinātam formātam prasīja daudz vairāk darba nekā klātienē darbnīcu organizēšana. Tika gatavots vizuālais materiāls, filmējot un fotografējot, pēc tam apstrādes procesā pievienojot tekstu un skaņu.

Papildus resursus prasījusi nepārtraukta sekošana līdz ierobežojumiem, noteikumiem, dezinfekcijas prasībām, informatīvo materiālu nodrošināšana. Visu laiku ir bijis jāpielāgojas, paredzot pasākumiem dažādus norises variantus – gan klātienē, gan attālināti. Nepārtraukti ir jābūt gataviem izmaiņām apmeklējumā un jāspēj ātri pārplānot muzeja aktivitātes, pielāgojoties pastāvošajiem noteikumiem.

Inovativās prakses

Svarīgi ir veidot laikam un situācijai piemērotu produktu, jo tie arī ir veiksmīgākie. Piemēram, "Barikāžu laiks" skolotājiem attālināto mācību laikā ārkārtīgi noderēja kā resurss.

Akcija "Ielaid sirdī pavasari!" bija sirsnīga un apmeklēta, jo pavasarī cilvēki vēlas doties pastaigās pie dabas, īpaši pēc uzturēšanās mājās un pasākumu apmeklēšanas ierobežojumiem.

Veidojot jaunu saturu digitālā vidē, tiek domāts par ilgtspēju, kā šo resursu varēs izmantot arī turpmāk vai arī kā to piedāvāt plašākai auditorijai.

Ieguvumi

Ar digitālajiem risinājumiem var sasniegt lielāku auditoriju, kā arī atvieglot muzeja darbiniekiem darba organizācijas procesu. Pandēmijas laiks ir devis jaunu digitālo pieredzi un pamudinājis pilnveidot muzeja digitālo piedāvājumu.

Ieteikumi

- ▶ Nebaidīties, jaunais un nezināmais vienmēr biedē, bet vajag mēģināt, jautāt palīdzību kolēģiem un draugiem. Nebaidīties eksperimentēt un atrast ko jaunu. Reizēm cilvēki nezina, ko vēlas, bet, kad ir radīts kas jauns, labprāt to izmanto.
- ▶ Iedrošināt muzejus izmantot vēsturiskās vērtības, kas ir to krājumos. Digitālā pieeja piedāvā vairāk telpas, lai izrādītu unikālo un interesanto auditorijai.
- ▶ Meklēt palīdzību pie kolēģiem, sadarbības partneriem, komunicēt savā starpā, dalīties ar pieredzi un idejām par digitālo rīku pielietojumu.
- ▶ Sadarboties ar citām organizācijām, tā apvienojot resursus, idejas, pieredzi, veidojot lielus un plašākus projektus.

Skats nākotnē

“Šis laiks ir parādījis, ka par digitālo saturu ir jādomā un ka tas būs aktuāli arī turpmāk, muzeja krājumam būtu jābūt vairāk pieejamam, digitāli ērti apskatāmam.”

/ Sabīne Ernsona /

Muzejs plāno saglabāt hibrīdformātu spēlēm pilsētvidē – materiālus dalībai varēs saņemt gan uz vietas muzejā, gan digitāli. Digitālais piedāvājums papildinās klātienē piedāvājumu, taču ne viss tiks dublēts digitāli. Arī turpmāk tiks veidots paralēli digitālais saturs pasākumiem par valstij svarīgām tēmām, lai, piemēram, lauku skolas varētu piedalīties, nebraucot uz Kuldīgu. Digitālie risinājumi var papildināt arī klātienē notikumus, piemēram, ar QR kodiem pievienojot iespēju gūt papildus informāciju, nepārslogojot klātienē ekspozīciju.

Muzeja komandai ir iecere realizēt ideju par atvērto muzeja krājumu, lai digitālā formā tas būtu pieejams plašākai auditorijai. Ieceres stadijā ir ideja veidot video lekcijas, papildus muzeja krājumam izmantot arī pilsētvidi kā vēstures liecinieci. Lekcijas būtu interesantas gan skolēniem, gan pieaugušajiem un izmantojamas arī pedagogiem kā mācību materiāls.

Vai digitālais saturs konkurē ar klātienē apmeklējumu? Sabīne domā, ka noteikti nē. Klātienē nekas nevar aizstāt. Cilvēkiem vienmēr būs nepieciešamība satikties, komunicēt, gūt saskarsmes pieredzi, īpaši svarīgi tas ir pandēmijas un pēc pandēmijas periodā.

Vizuālā māksla

Vizuālās mākslas nozare, tāpat kā daudzas citas kultūras jomas, pandēmijas laikā lielā mērā zaudēja savu klātienē apmeklētāju. Tāpēc galvenais uzdevums bija censties sasniegt savu skatītāju, "pienesot" mākslu viņam tuvāk, ārpus ierastajām izstāžu telpām. Visbiežāk izmantotais paņēmiens bija izvietot mākslas darbu ekspozīcijas izstāžu zālēs un citu publisko ēku skatlogos, pielāgojot iekārtojumu un apgaismojumu – šāda pieeja ļāva skatītājiem vērot mākslas darbus ārtelpās, nepulcējoties un bez noteikta apmeklējuma laika. Vēl tuvāk savai auditorijai māksla tika ienesta pilsētvidē, veidojot jaunus mākslas objektus vai izvietojot esošās kolekcijas īpaši izveidotos stendos un konstrukcijās. Paralēli aktīvi tika izmantota arī digitālā vide, ienesot mākslas darbu aplūkošanas iespējas pieredzi jau katram individuāli mājās, izmantojot datorus un viedierīces.

Pandēmijas laiks ir licis radoši paskatīties uz saviem resursiem un iespējām, ļāvis attīstīt digitālos projektus, kas papildina klātienē piedāvājumu – intervijas ar māksliniekiem, digitāli izstāžu katalogi, audio gidi individuālam izstāžu apmeklējumam, mobilās aplikācijas un virtuālās realitātes programmas jaunas mākslas pieredzes gūšanai.

Tomēr mākslas pilnvērtīgai baudīšanai nepieciešams klātbūtnes faktors, jo tā ir individuāla un katram unikāla pieredze. Digitālās versijas var būt informatīvi bagātinoši un labi papildinoši elementi, taču piedzīvot mākslu tās daudzpusībā skatītājiem vairāk iespējams klātienē, speciāli iekārtotās telpās, kas rada vajadzīgo fonu, akcentus un noskaņu, kas nereti nav iespējams, izvietojot mākslu vienkārši publiskā telpā. Vienlaikus, izejot ārpus savas ierastās vides, vizuālās mākslas organizācijas ir uzrunājušas arī sev līdz šim neierastu skatītāju, kas ir atvēris telpu dažādiem viedokļiem un diskusijām, veidojot dialogu ar plašāku sabiedrību.

Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs

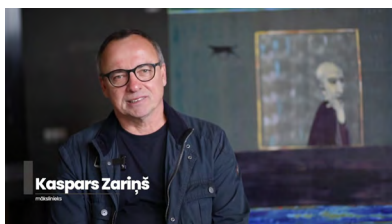
Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs ir daudzfunkcionāls laikmetīgās mākslas, kultūras un izglītības centrs Daugavpils cietoksnī, vēsturiskajā artilērijas arsenāla ēkā. Tā ir vienīgā vieta Austrumeiropā, kur iespējams iepazīties ar Daugavpili dzimušā pasauleslavenā amerikāņu mākslinieka, abstraktā ekspresionisma un

krāsu laukumu glezniecības pamatlicēja Marka Rotko oriģināldarbiem. Savukārt mainīgās ekspozīcijas 2000 m² platībā dod iespēju gada laikā skatīt vairāk nekā 40 reģiona, Latvijas un pasaules labākos laikmetīgās mākslas projektus dažādās mākslas jomās.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Daugavpils Marka Rotko mākslas centra kolektīvs aktīvi domāja par to, kā esošajā situācijā *pienest* mākslu tuvāk auditorijai un darīt to pieejamāku. Tādēļ tika veikts darbs pie mākslas centra izstāžu dokumentēšanas, notika intervijas ar māksliniekiem, tika veidoti video ieraksti, kas plašākai publikai pieejami sociālajos tīklos.

Mākslas centram ir plaša mākslas darbu kolekcija, tāpēc tika meklēti veidi, kā izvairīties no statiskas kolekcijas, kas neko *nedara*, tikai glabājas muzeja telpās. Māksla tika izlikta skatlogos, sasniedzot vismaz kādu auditorijas daļu un panākot, ka māksla ir kustībā.

VIDEO INTERVIJAS AR MĀKSLINIEKIEM "MĀKSLATE!" / 2020. GADĀ

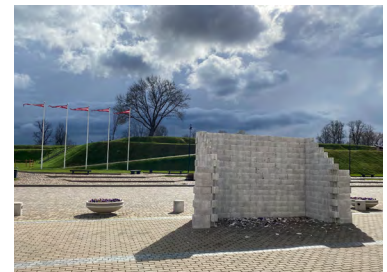
Lai veicinātu komunikāciju ar auditoriju un mākslas centrā izstādītos darbus darītu pieejamākus, pandēmijas laikā tika aizsāktas intervijas ar māksliniekiem. Izstādes tika dokumentētas, pārrunājot dažādus ar mākslu saistītus jautājumus ar klātienē

esošajiem māksliniekiem, uzņemot fotogrāfijas un video ierakstus. Intervijas pieejamas Daugavpils Marka Rotko mākslas centra mājaslapā un sociālajos tīklos.

VIRTUĀLA SKULPTŪRA "APAĻĀ HORIZONTA LĪNIJA. ROTKO LIFTS" 2020. GADA NOVEMBRIS

Mākslinieka Ginta Gabrāna radītā virtuālā skulptūra pieejama tikai Daugavpils Marka Rotko mākslas centra tuvumā. Ar mobilās aplikācijas SAN palīdzību skatītājs ierauga virtuālu liftu, kas sniedzas 50 km augstumā līdz stratosfērai. Ap lifta centrālo asi skatāmas Rotko gleznu kompozīcijas, kuras ģenerējis mākslīgais intelekts. Objekts tapa sadarbībā ar Latvijas Laikmetīgās mākslas centru un Latvijas Republikas Kultūras ministrijas finansiālu atbalstu publiskās mākslas programmas "KOPĀ" ietvaros.

AKCIJA "IZLĀDES-UZLĀDES SIENA" / NO 2021. GADA MAIJA LĪDZ OKTOBRIM

Ilgstoši mākslas centrs darbojās ļoti neskaidros apstākļos, bija zināma spriedze un neziņa, kad izstāžu telpas varēs vērties vaļā, kad varēs atsākt pilnvērtīgu darbu. Novērojot šo saspringumu ne tikai centra ietvaros, bet arī sabiedrībā kopumā, tapa projekts "Izlādes-uzlādes siena". Šī akcija kalpoja arī kā iesildošs pasākums 2021. gada vasarā plānotajai Latvijas Keramikas biennālei.

Daugavpils Marka Rotko mākslas centra pagalmā tika uzstādīta siena, kas funkcionēja arī kā kontrolēts dusmu novadīšanas rīks. Akcijas laikā ikviens interesents varēja sasist līdzpaņemtus keramikas traukus pret šo īpaši veidoto sienu, lai atbrīvotos no negatīvajām emocijām vai "uzlādētu" pozitīvās emocijas.

MĀKSLA PILSĒTAS SKATLOGOS / 2021. GADA FEBRUĀRĪ – MARTĀ

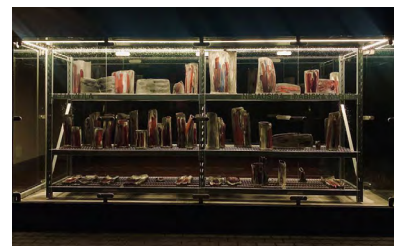
Daugavpils Marka Rotko mākslas centra kolekcijas darbi tika eksponēti Daugavpils skatlogos, lai padarītu mākslu pēc iespējas pieejamāku cilvēkiem laikā, kad izstāžu zāles bija epidemioloģisko ierobežojumu dēļ slēgtas. Sanktpēterburgas keramiķes Anastasijas Čarinas mākslas darbi tika izvietoti Daugavpils novada kultūras centra "Vārpa" skatlogos, savukārt Daugavpils Tūrisma informācijas centra skatlogos bija skatāmas vairākas kolekcijā esošas no keramikas veidotas sejas.

IZSTĀDE "RUNĀ AR MANI" NO 2021. GADA 8. NOVEMBRA LĪDZ 31. DECEMBRIM

Daugavpils Marka Rotko mākslas centra pagalmā skatāma izstāde, kurā darbus eksponējuši 20 Latvijas keramiķi. Izstāde vēsta par dažādajiem veidiem, kā mākslinieks caur saviem darbiem runā ar skatītāju un pats ar sevi. Izstādi organizēja Latvijas Keramikas asociācija sadarbībā ar Latvijas Laikmetīgās keramikas centru un Daugavpils Marka Rotko mākslas centru. Projekts tapis Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas "KultūrELPA" etvaros.

LILIJAS ZEIĻAS PERSONĀLIZSTĀDE "NEJAUŠĪBA – DABISKA KĀRTĪBA" / NO 2021. GADA 3. NOVEMBRA

Keramiķes Lilijas Zeiļas personālizstāde eksponēta Daugavpils cietokšņa stikla galerijā "4METRI". Āra galerijā izstādītie keramikas darbi skatāmi jebkurā diennaktis laikā. Izstāde tapusi ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Izaicinājumi

Vissarežģītākie izaicinājumi saistīti ar tehniskajiem risinājumiem. Problēma nebija saistīta ar finansējumu, bet gan ar veidu, kā kvalitatīvi pasniegt saturu. Ja pilsētas skatlogā izstāda mākslas darbus, bet tiem nav kvalitatīva apgaismojuma, tad darba kvalitāte zūd. Pēc pirmajiem mēģinājumiem izlikt mākslu pilsētvidē mākslas centrs saņēma vairākus aicinājumus turpināt darbību skatlogos, tomēr to neturpināja.

Ja darbs ir paredzēts vizuālam baudījumam, tad vide, kurā darbs izlikts, arī ir ļoti svarīga. Piemēram, ja blakus ir logi, aplīmēti ar reklāmām, vai mākslas darbam būtu jākonkurē ar tām? Izstāžu telpas un galerijas tika radītas ar noteiktu mērķi, tām ir svarīga funkcija un pilsētvides risinājumi to nevar aizstāt. Izstāžu zālēs darbi tiek izcelti, tur tiek nodrošināta vide, kurā darbi ir vislabāk redzami un ilgāk saglabājas. Protams, pilsētvides skatlogu māksla ir ļoti interesanta uz brīdi kā akcija, bet tā ne vienmēr veiksmīgi strādās ilgtermiņā.

Mākslinieku pašu radošo darbību pandēmija ļoti nopietni nav ietekmējusi, jo daudziem tā bija iespēja uz brīdi apstāties un pavadīt ilgāku laiku savā darbnīcā, strādājot pie jaunām idejām. Visuārajā mākslā šis ir bijis interesants posms, kas, iespējams, nākotnē veicinās jaunas, radošas idejas. Tas ir rets brīdis, māksliniekam atrast laiku netraucētam darbam.

Inovativās prakses

Darbs pie intervijām un mākslas darbu stāstu apkopošanas deva iespēju paplašināt mākslas centra darbības lauku un ļaut izstādes materiālam un stāstam skatītāju uzrunāt plašāk, nekā tas ierasts, tikai apskatot pašus darbus.

Izstādes, mākslas objekti un akcijas notikuši ārtelpās gan mākslas centra pagalmā, gan pilsētvidē, kas mākslu padarīja pieejamāku, kā arī ļāva tai turpināt sasniegt skatītājus. Jāņem vērā, ka tad, kad mākslas darbs iziet ārpus ierastajām telpām, tas kļūst pieejamāks visam – gan

baudīšanai, gan kritikai. Izstādes, kļuvošas vieglāk pieejamas, saņēma dažādas atsauksmes, bija cilvēki, kas priecājās un pozitīvi vērtēja iespēju baudīt mākslu, ieraudzīt pilsētvidē kaut ko ārpus ierastā, bet tika saņemta arī kritika. Izliekot darbus publiskai apskatei, ir būtiski rēķināties, ka skatītāju un viedokļu loks būs plašāks. Piemēram, "Izlādes-uzlādes siena" tika vērtēta dažādi. Akcijā piedalījās sporta un deju kolektīvi, ieradās ģimenes ar kastēm, kurās salikti nevajadzīgi trauki, ideja bija populāra. Tai pat laikā bija cilvēki, kas akciju vērtēja kritiski, un izskanēja komentāri par kultūras vērtību iznīcināšanu un vandālismu.

Ieguvumi

Neatkarīgi no ārējiem apstākļiem, nepieciešamība pēc mākslas un tās pieprasījums zināmā mērā saglabājas. Aivars norāda, ka pieradināt cilvēku pie mākslas un kultūras ir grūti, bet, ja tas ir izdevies, tad pieprasījums paliek. Liels ieguvums bija pieredzēt, ka par spīti izaicinošajiem apstākļiem apmeklētāji novērtē mākslas centra iniciatīvas, ka darbs neapstājas. Pandēmijas laiks ir parādījis, ka māksla nav paredzēta tikai laikiem, kad viss ir mierīgi, bet tā saglabā aktualitāti arī krīžu periodos.

Digitālie risinājumi, piemēram, interviju veidošana, bija jauna pieredze mākslas centra kolektīvam. Intervijas jautājumu sagatavošana, video un audio tehnika prasīja apgūt jaunas prasmes, bet rezultātā produkta kvalitāte ar katru ierakstu auga un pilnveidojās.

Ieteikumi

- ▶ Izstādot darbus tūrisma informācijas centrā, tika secināts, kas šis risinājums ilgtermiņā nedarbojas. Veiksmīgāk būtu darbus izlikt vietās, kur cilvēki apzināti pulcējas, lai piedzīvotu mākslu. Ja projektam nav pēctecības vai konsekvences, kas cilvēku pieradinātu konkrētajā vietā baudīt mākslu, tad tam nav lielas jēgas, darbs tajā vietā šķitīs svešāds un neiederīgs. Ņemot vērā šo pieredzi, Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs nākamās izstādes veidoja centra pagalmā, brīvā dabā. Šāds risinājums bija atbilstošāks, jo centra vide jau ir radīta, lai piedāvātu mākslu, un cilvēki uz teritoriju apzināti dodas, lai to apskatītu.

“Mans ieteikums būtu koncentrēties uz “mazāk, bet kvalitatīvāk”. Šobrīd mēs varam plānot un domāt par saturiski piepildītākiem pasākumiem, kuriem būtu lielāka vērtība dēļ tā, ka tie ir pārdomātāki.”

Skats nākotnē

Pēdējo gadu notikumi vizuālās mākslas nozarē nebūs nesuši neatgriezeniskas pārmaiņas. Vienmēr saglabāsies nepieciešamība pēc galerijām un izstāžu zālēm, vienmēr būs darbi, kas tikai tām ir paredzēti un tikai tur labi izskatīsies. Glezniecība nekad nekļūs tikai par āra glezniecību, grafīki nesāks veidot tikai mitrumu izturīgus darbus.

Neapšaubāmi veidosies jaunas mākslas formas un akcijas. Noteikti vairāk tiks izvērtēta pilsētvides un ārtelpu izmantošana. Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs, skatoties nākotnē, plāno ieviest atvērtos fondus, kur tiktu izstādīti keramikas darbi, kas spēj izturēt dažādus klimatiskos apstākļus. Tēlniecība ir viens no mākslas veidiem, kas vislabāk spēj panest āra klimatu un ilgstoši atrasties ārpus telpām, tomēr saglabāsies arī tādi materiāli, kas ir ļoti trausli un kam ir nepieciešami noteikti uzglabāšanas apstākļi.

Sabiedrībā piedzīvotie satricinājumi ir devuši jaunus impulsus, radījuši nepieciešamību pēc jauniem darbības veidiem. Tikai pēc kāda laika būs iespējams saprast, kuras no iecerēm jāatmet, bet kuras ir vērts saglabāt un attīstīt. Piemēram, intervijas ar māksliniekiem ir ļoti nozīmīgs izstāžu papildinājums, tomēr, atgriežoties stabilākai situācijai valstī un ierastajiem darba pienākumiem, šādām papildus aktivitātēm var vienkārši nepietikt resursu. Ir jāizšķir projekti, kurus var veikt ilgtermiņā, no projektiem, kurus var īstenot tikai konkrētajā situācijā.

Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs (LLMC) kopš 1993. gada pēta, veido un virza laikmetīgās mākslas procesus Latvijā un starptautiski, lai kritiski pārjautātu un atspoguļotu mūsdienu sabiedrības norises. LLMC uztur Latvijā vienīgo laikmetīgās mākslas arhīvu, kas ir di-

gitalizēts. LLMC pēta un atklāj Latvijas laikmetīgās mākslas neapzinātās kultūras vērtības, skaidro mākslu ar mūsdienīgu izglītības darbu, kā arī sadarbojas ar vadošajiem nozaru speciālistiem dizainā, arhitektūrā, pētniecībā un publicistikā.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

PUBLISKĀS MĀKSLAS PROGRAMMA "KOPĀ" NO 2020. GADA AUGUSTA LĪDZ DECEMBRIM

Publiskās mākslas programma "KOPĀ", ko pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas deleģējuma īstenoja LLMC, tika radīta pandēmijas laikā, lai atbalstītu krīzes ietekmētos māksliniekus, kā arī papildinātu pilsētvidi ar kvalitatīviem mākslas darbiem. Tika izsludināts atklāts konkurss par mākslas darbu un objektu izveidi Rīgas un reģiona pilsētu publiskā telpā, izvēlētajiem objektiem piešķirot finansējumu to īstenošanai. "Kopā" iemiesa pandēmijas laikā raksturīgo solidaritātes un savstarpējās palīdzības un atbalsta ideju, jo radošo profesiju pārstāvji tika aicināti veidot inovatīvus, sabiedrību iekļaujošus objektu piedāvājumus, veidojot partnerības ar ieinteresētām apkaimju

biedrībām, valsts vai pašvaldības institūcijām, privātām iniciatīvām vai uzņēmējiem. Kopumā tika izveidoti **10 jauni mākslas objekti** Rīgā, Cēsīs, Daugavpilī, Liepājā, Madonā un Valmierā.

Apstākļos, kad klātienēs apmeklējums iekšējās ir ierobežots, šāda mākslas darbu izstādīšana pilsētvidē bija veiksmīga iniciatīva mākslinieku atbalstam un iedzīvotāju mākslas pieredzei.

IZSTĀDE "MOBILAIS MUZEJS. NĀKAMĀ SEZONA"

NO 2021. GADA JŪNIJA LĪDZ AUGUSTAM

Izstādi ar nosaukumu "Mobilais muzejs" 2007. gadā LLMC īstenoja Rīgā, Andrejsalas Korpusu ceha zālē un projektu telpā "Ēdnīca". 2021. gadā izstādē "Mobilais muzejs. Nākamā sezona" izstādīti pēdējos

30 gados Latvijā tapuši mākslas darbi, joprojām ar to pašu vēstījumu – vai un kad Latvijā būs Laikmetīgās mākslas muzejs, kāds tas būs, kā šī ideja jau ilgu laiku eksistē informatīvajā telpā un kāpēc joprojām nav realizējusies. Izstāde tika organizēta ārtelpās bijušās tekstilfabrikas "Boļševička" teritorijā Rīgā. Lai palīdzētu apmeklētājiem patstāvīgi orientēties izstādēs, jau 2020. gadā tika iesākta audiogidu ieviešanas iniciatīva. Sākotnēji tie bija stāsti par eksponātiem izstādēs, ko varēja noklausīties, noskenējot QR kodu pie eksponāta. "Mobilā muzeja" izstādes vajadzībām jau tika izveidota atsevišķa mājaslapa ar digitālo katalogu, kurā pievienoti audio stāsti par katru eksponātu, kā arī vizuāls materiāls par eksponātiem gan pirmajā izstādē 2007. gadā, gan pašreiz. Šo mājas lapu un katalogu veidoja ar nolūku, – ja ierobežojumi neatļaus klātienēs apmeklējumu, tad būs pieejams šis tiešsaistes resurss, kas parāda izstādi virtuāli. "Mobilā muzeja" izstāde bija veiksmīgs un labi apmeklēts projekts. Papildus tiešsaistē pieejamie materiāli ļāva apmeklētājiem gūt plašāku kontekstu un informāciju par ekspozīciju.

STARPTAUTISKAIS LAIKMETĪGĀS MĀKSLAS FESTIVĀLS "SURVIVAL KIT" 2021. GADA SEPTEMBRĪ – OKTOBRĪ

"Survival Kit" ir viens no vērienīgākajiem ikgadējiem laikmetīgās mākslas notikumiem Baltijā. Tas katru gadu mēģina notvert konkrētajam brīdim aktuālas izdzīvošanas stratēģijas caur laikmetīgo mākslu, ik gadu piedāvājot iepazīt laikmetīgo mākslu jaunās norises vietās. 2021. gadā festivāla tēmas bija sabiedrības novecošanās, atmiņas un izdzīvošanas jautājumi.

MĀKSLAS TERAPIJAS NODARBĪBAS JAUNIEŠIEM UN SENIORIEM

2021. GADA SEPTEMBRIS –
NOVEMBRIS

Izglītības programmas tika veidotas, ņemot vērā pandēmijas traumatisko ietekmi uz psihisko veselību dažādās sabiedrības grupās. Ar mākslas terapijas metodēm ir iespēja palīdzēt mērķa grupām, kuras no pandēmijas ietekmes cietušas visvairāk:

jauni cilvēki – pusaudži vecumā no 12 līdz 18 gadiem, kuri saskārušies ar depresiju, un seniori ar demenci, kuri atrodas ilgstošā izolācijā.

2021. gadā bija ielānotas, taču pandēmijas dēļ pārceltas uz 2022. gadu, izstādes par depresiju un demenci, aktualizējot šīs tēmas sabiedrībā caur mākslas prizmu. Pārceļot izstādes, tika nolemts turpināt iesākto iniciatīvu, izveidojot pilotprojektu ar bezmaksas mākslas terapijas piedāvājumu senioriem un jauniešiem, lai piedāvātu iespēju pietuvoties laikmetīgajai mākslai caur pašizziņas aspektu. Atsaucība bija ļoti laba, grupas ātri piepildījās, un izveidojās arī gaidītāju saraksts nākamajām nodarbībām. Grupas sāka tikt klātienē, taču līdz ar jauniem ierobežojumiem pabeidza nodarbības jau tiešsaistē.

Izaicinājumi

Liels pagrieziens notika komunikācijā ar auditoriju, jo vairs nedarbojās ierastie saziņas veidi. Nācās meklēt jaunus komunikācijas veidus, uzrunājot apmeklētājus personiski. Auditorija bija kļuvusi ļoti piesardzīga apmeklējumiem klātienē, turklāt visu laiku mulšināja apmeklējuma noteikumi, kas bieži mainījās.

Iestājoties jauniem apstākļiem, liels izaicinājums bija īsā laikā pielāgot visus esošos projektus jaunajai realitātei, apzinoties, ka pandēmija ar tās izraisītajiem ierobežojumiem var būt ilgstoša. Māra atzīst, ka tas bija ļoti grūti komandai, jo visiem ievērojami palielinājās darba apjoms. Paralēli esošajiem projektiem bija jāapgūst jauni finansējuma modeļi, brīžiem nebija skaidrs, vai varēs izmaksāt algas. Daļa no kolēģiem nomainījās, citi aizgāja, nāca klāt jauni, kuri bija jāapmāca. Tas viss radīja papildus darbu un noslodzi. Turklāt, strādājot no mājām, katrs projekta vadītājs darīja visu, jo bija sarežģīti organizēt palīgus (strādājot uz vietas **Mākslas centrā**, parasti bija pieejami palīgi, studenti, praktikanti). Daudzi sarunātie palīgi mainīja plānus. Sadržības veidošana šajos divos gados bija liels izaicinājums, kas daudzējādā ziņā neizdevās, ļoti grūti ir bijis strādāt katram faktiski patstāvīgi, bez komandas sajūtas un atbalsta no malas.

Organizējot ikgadējo laikmetīgās mākslas festivālu "Survival Kit", bija novērojama apmeklētāju daudzuma samazināšanās, salīdzinot ar iepriekšējiem festivāla gadiem. Parasti daļa auditorijas ir skolnieki, kuru grupas vairs nebrauca, jo skolas centās izvairīties no publisku vietu organizēta apmeklējuma, savukārt individuālie apmeklētāji bieži vien bija apjukuši noteikumu virknē, kas mainījās vairākas reizes festivāla norises laikā. Bija ļoti svarīgi noturēt skaidru un saprotamu komunikāciju ar dažādajām auditorijām, uzrunāt personiski, lai aicinātu apmeklēt festivāla norises un izskaidrotu tobrīd spēkā esošos apmeklējuma noteikumus. Nozīmīgs resurss ir festivāla mājaslapa, kur pirms apmeklējuma klātienē iespējams iepazīties ar mākslinieka ideju un darbu.

Inovativās prakses

Ļoti pozitīvi no auditorijas puses ir novērtēta mākslas terapijas programma, ideja par pašizziņu un pašpalīdzību caur mākslas prizmu. Jauniešiem ar depresijas pazīmēm šāds formāts ir ārkārtīgi vērtīgs. Ja klasiskai terapijai bieži vien jaunietis nepiekrīt, tad viņš ir atsaucīgs mākslā balstītām sarunām un dialogam. Arī senioru grupai dalība projektā bija vērtīga socializēšanās un sarunu pieredze.

Ieguvumi

Video un audio rīki vairs nav kā papildus elements, kas jāieplāno projektā, tas jau ir kļuvis par organisku notikumu sastāvdaļu.

Lekciju, semināru ieraksti ir labs veids, kā nodrošināt satura fiksāciju un saglabāšanu, kas var tikt piedāvāts auditorijai tiešsaistē arī vēlāk. Papildus ieguvums ir iespēja šiem video ierakstiem pievienot arī subtitrus citās valodās, kā arī surdotulkojumu, kas savukārt ir nozīmīgs solis plašākas un dažādākas auditorijas sasniegšanā.

Ieteikumi

“Pieprasījums pēc mākslas terapijas nodarbībām liecina, ka cilvēki izdzīvo tādu kā kolektīvo traumu un kultūras piedāvājumam vajag tam pielāgoties. Tam vajadzētu būt mierinošam, atbalstošam.”

- ▶ Vairs nav pašsaprotami, ka cilvēki nāk uz kultūras pasākumiem, skatītājs būs atkal jāpiesaista. Pasaule mainās, sociālie tīkli mainās, auditorijas ir dažādas, un arī komunikācijas kanāli ir dažādi. Tas viss paplašina komunikācijas spektru ar auditoriju, un tam būtu jāvelta lielāki resursi nekā agrāk. Komunikācijai ir vajadzīgs restarts.
- ▶ Nederēs vairs tas kultūras piedāvājums, kas bija radīts pirms pandēmijas. Pieprasījums ir mainījies, cilvēki jūtas kā pēc traumas un tā ar viņiem arī ir jārūnā.
- ▶ Ļoti svarīgi ir savstarpēji atbalstīt citam citu gan darba kolektīvā, gan personiskās attiecībās. Neaizmirst cilvēcīgo aspektu, un nebaidīties tuvināties, runāt par personiskām lietām caur kultūru, nebūt atsvešinātiem.

Skats nākotnē

Pandēmija Laikmetīgās Mākslas centram ir devusi ierosinājumu mērķtiecīgi pievērsties pieejamības jautājumiem, lai piedāvātais saturs būtu pieejams ikvienam interesentam. Audiogidi noteikti būs paliekošs elements izstādēs. Plānots attīstīt šo rīku, pielāgojot saturu cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, cilvēkiem ar dažādiem uztveres traucējumiem, senioriem, lai visiem būtu viegli uztverams un saprotams vēstījums. Paredzēta arī sadarbība ar Viegļās valodas aģentūru, pēc kuras ieteikumiem varētu sagatavot materiālus.

Tāpat arī tiks veidoti digitālie katalogi izstādēm, ja būs pietiekoši resursi to izstrādei. Pašlaik notiek darbs pie centra mājaslapas pārveides un uzlabošanas, veidojot jaunu sadaļu par izstāžu vēsturi.

Noteikti tiks turpināti pasākumu, lekciju un semināru video ieraksti, kas notiek paralēli klātienē formātam. Tas, protams, prasa vairāk darba, taču ir gandarījums, ka radītais saturs nav bijis tikai vienreizējs, bet saglabājas arhīvā.

“Mobilā muzeja. Nākamā sezona” ideja un koncepts bija ļoti veiksmīgs. Šī pieeja – runāt par aktuālām tēmām caur mākslas objektu vēsturisko perspektīvu, par pašu mākslas darbu dzīvi pēc izstādes – ir ļoti interesanta un, ļoti iespējams, nākotnē tiks atkal izmantota.

Nākošajā gadā plānotas izstādes, kas veltītas sociālas dabas tēmām, kas sabiedrībai ir aktuālas – izstādes par demenci, par senioriem, par depresijas tēmām, kā arī plānots tālāk attīstīt mākslas terapijas pieeju.

Lai uzrunātu plašāku auditoriju un palīdzētu apmeklētājiem izprast laikmetīgo mākslu, tiks turpināta mākslas mediācijas programma, kas darbojas kopš 2017. gada. Mākslas mediatori ir apguvuši speciālas prasmes un zināšanas, lai ar ikvienu apmeklētāju kopā izzinātu ekspozīcijas, rosinātu diskusijas un palīdzētu piedzīvot mākslu arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Turpmāk plānots attīstīt šo programmu, lai mediatori strādātu ar dažādām auditorijām, ne tikai ar profesionāliem mākslas pazinējiem, lai ikviens tiktu sagaidīts ar personisku attieksmi un atbalstu. Individuāla saruna klātienē izstādē, vienkāršā valodā par mākslas darbos ieslēptajiem stāstiem un mākslinieka vēstījumu būs vērtība vienmēr.

Mūzika

Mūzikas nozares organizācijas pandēmijas laikā ir ieguldījušas resursus augstas kvalitātes digitālo koncertu nodrošināšanā, tehnoloģiju apguvē un attīstībā, lai piedāvātu saviem klausītājiem maksimāli kvalitatīvu mūzikas baudīšanas pieredzi attālināti. Ir radīts paliekošs digitālais piedāvājums, sniedzot iespēju klausīties augstas kvalitātes koncertu tiešraides un ierakstus sev ērtā vietā un laikā, kā alternatīva klātienē koncertu apmeklējumam. Digitālais piedāvājums ir ievērojami palielinājis apmeklētāju skaitu, paplašinot auditoriju ārpus Latvijas robežām.

Māksliniekiem, uzstājoties digitālai auditorijai tiešsaistes pārraidēs, ir grūti vai pat neiespējami uztvert klausītāju atgriezenisko saiti izpildījuma laikā. Tajā pašā laikā katrā attālinātā klausītāja individuālā dalība dod iespēju atstāt komentārus māksliniekam, kas, savukārt, klātienē koncertos nav iespējams.

Mūzikas jomā ir izveidotas jaunas izglītojošas programmas gan skolēniem, gan pieaugušajiem, pielāgojot klātienē analogus un radot arī pilnīgi jaunu digitālu piedāvājumu. Izglītojošām lekcijām, semināriem un raidierakstiem tiešsaistē ir liels pieprasījums, un šis piedāvājums tiks attīstīts arī turpmāk.

Pandēmijas gados mūzikas joma ir piedzīvojusi arī iedvesmojošas maza mēroga radošas muzikālās aktivitātes gan pasaulē, gan Latvijā, pēc kopienu vai individuālas iniciatīvas kopienām organizējot nelielus koncertus lokālai auditorijai, piemēram, māju pagalmos, uz balkoniem, publiskā vidē. Šādām iniciatīvām ir bijusi liela vērtība kopienu savstarpējam atbalstam un uzmundrinājumam ārkārtas apstākļos.

Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris

Pieredzē dalijās

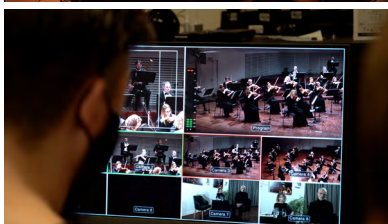
Timurs Tomsons, koncertzāles "Lielais dzintars" valdes priekšsēdētājs

Koncertzāle "Lielais dzintars" ir reģionālu un starptautisku profesionālās mākslas norišu centrs, mājvieta Liepājas Simfoniskajam orķestrim, Liepājas Mūzikas, mākslas un dizai-

na vidusskolai. Koncertzāles īpašais veidols, unikālais iekšējais plānojums un izcilā akustika ļauj apgalvot, ka šis ir Baltijas jūras reģionā nozīmīgs kultūras centrs.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Pandēmijas laikā "Lielais dzintars" aktīvi sāka digitalizēt koncertus. Lai kvalitatīvi turpinātu darbību, tika iegādāts jauns tehniskais aprīkojums, kas ļāva ierakstus veikt augstā kvalitātē. Īpaši nozīmīgi bija digitalizēt "Latvijas skolas somas" projektus. "Džeza stunda jauniešiem" bija pirmais šāda veida projekts, tāpēc svarīgi bija pēc norises aptaujāt jauniešus un noskaidrot atsauksmes. Pozitīvās atsauksmes ļāva secināt, ka izvēlētais darbības virziens ir pareizs.

DIGITĀLĀ KONCERTZĀLE KOPŠ 2021. GADA SĀKUMA

[www.](#)

Liepājas koncertzāle "Lielais dzintars" aprīkota ar robotkamerām un papildus tehnisko aprīkojumu, lai spētu veikt augstas kvalitātes video ierakstus attālināti. Digitālā koncertzāle piedāvā koncertu ierakstus un tiešraides, pieejamus no jebkuras vietas pasaulē.

"LATVIJAS SKOLAS SOMAS" PROJEKTI TIEŠSAISTĒ

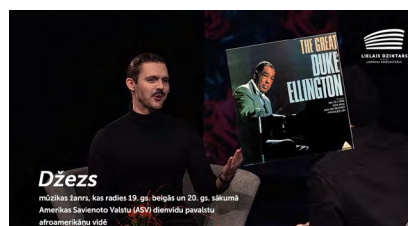
[www.](#)

"Veids, kā strādāt ar digitālajiem produktiem, ir saņemt atgriezenisko saiti, lai varētu pilnveidoties."
/ Timurs Tomsons /

"NO TROKŠŅA LĪDZ SKAŅDARBĀM"

1. līdz 4. klašu skolēniem pieejama tiešsaistes nodarbība, kuras laikā bērniem jāpalīdz Liepājas Simfoniskajam orķestrim (LSO) izveidot muzikālo pavadijumu koncerta noslēguma skaņdarbam. Nodarbības otrajā daļā priekšnesumu sniedz kāds LSO mūziķis.

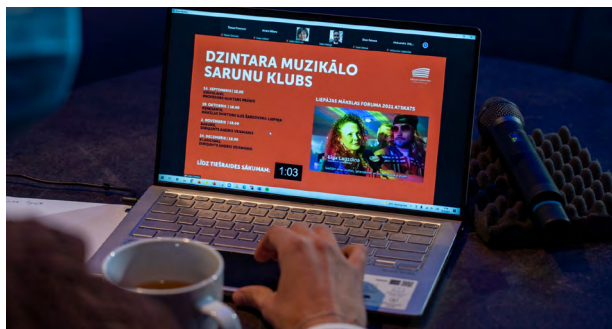
"DŽEZA STUNDA JAUNIEŠIEM"

Vecāko klašu skolēniem sagatavots videokoncerts un saruna par džeza mūziku un tās vēsturi. Sarunu vada saksofonists, džeza pasniedzējs Deniss Paškevičs un pianists, komponists Kristaps Vanadžiņš. Pēc nodarbības skolēniem pieejams desmit jautājumu tests zināšanu pārbaudei.

“DZINTARA MUZIKĀLO SARUNU KLUBS”

2021. GADA 14. SEPTEMBRIS –

2022. GADA 10. MAIJS [www.](#)

Liepājas koncertzāle “Lielais dzintars” sadarbībā ar Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju un fondu “Uniting History” radīja izglītojošu sarunu programmu par Eiropas un pasaules mūzikas vēsturi. Reizi mēnesī, otrdienu vakaros organizētas desmit lekcijas, kas apmeklētājiem pieejamas gan klātienē, gan attālināti. Apmeklētājiem, kas piedalījušies vismaz septiņās lekcijās, ir iespēja saņemt sertifikātu par kursa noklausīšanos.

Piedāvājumam bija ļoti liela atsaucība. Sarunās piedalījās vidēji ap 250 interesenti no visas Latvijas, aktīvi uzdodot jautājumus. Šāda saturs trūkums pieaugušo izglītībā un lielais pieprasījums koncertzālei bija jauns atklājums.

Izaicinājumi

Lielākais izaicinājums ir bijis auditorijas piesaistīšana. Šobrīd ir pieejams liels daudzums digitālā satura, bet nozīmīgs ir jautājums – kā lai digitālos produktus padara finansiāli izdevīgus? Šajā laikā ir bijis pieejams finansiāls atbalsts projektu realizācijai, bet vienmēr nevarēs paļauties uz papildu finansējuma avotiem. Izaicinājums ir veidot stabilu auditoriju, jo Latvijas tirgū nav vēl izveidojies paradums šādus digitālos produktus patērēt, vēl vairāk – par tiem maksāt. Kultūra nevar būt par brīvu, kādam par to ir jāmaksā, tādēļ vislielākais izaicinājums ir padarīt digitālo saturu rentablu.

Pandēmijas laikā projektu vadītājiem bija jāapgūst digitālo produktu vadīšanas prasmes, arī tehniskā valoda, lai organizētu komandas tehnisko darbu. Ļoti problemātiska bija digitālā satura juridiskā puse. Koncerts, kas norit tiešraidē, bet saglabājas arī kā ieraksts, bija izaicinājums autortiesību un līgumu slēgšanas ziņā. Ir mākslinieki, kas par ierakstu var prasīt citu samaksu, ja ieraksts paliek publiski pieejams tiešsaistē. Visai komandai bija jāmaina domāšanas veids, domājot gan par klātienē, gan par digitālo produktu auditoriju.

Grūti novērtēt, vai digitalizācija ir sekmējusi jaunu auditoriju. Atsākot klātienē koncertus, apmeklējums nav bijis ļoti liels, cilvēkiem ir bijis bail nākt un pulcēties klātienē. Pārejot uz digitālajiem koncertiem, pārsteigums bija novērot, ka auditorija vairs nav no Liepājas, bet gan no Rīgas un citiem attāliem reģioniem. Liepājas iedzīvotājiem “Lielais dzintars” ir fiziska vieta, bet ne digitāla, tāpēc nācās secināt, ka digitālais saturs nav aktuāls vietējiem pilsētas iedzīvotājiem.

Inovatīvās prakses

“Lielā dzintara” digitālās koncertzāles pastāvīgo interneta platformu ar pieejamiem koncertu ierakstiem un citiem digitāliem produktiem plānots atvērt 2022. gadā. Tas būs jauns veids, kā komunicēt ar klausītājiem, reģistrējot lietotājus un veidojot stabilu digitālo auditoriju. Tomēr digitālā koncertzāle un digitalizācija principā var strādāt tikai kopā ar klātienē koncertiem – cilvēki ierodas klātienē, vienlaicīgi koncerts attālināti pieejams visai pasaulei. Ir saņemtas pozitīvas atsauksmes par to, ka koncerti bijuši pieejami cilvēkiem, kas fiziski nebūtu varējuši pievienoties. Digitālās koncertzāles labais tehniskais aprīkojums palīdz attīstīt digitālos produktus augstā līmenī.

Ieguvumi

Pateicoties jaunajām kamerām un tehniskajam aprīkojumam, telpu noma šajā laikā ir bijusi otrs lielākais ienākumu avots, kas bijis liels finansiāls ieguvums.

Digitālais saturs palīdzējis sasniegt plašāku auditoriju. Piemēram, projekta “No trokšņa līdz skaņdarbam” auditorija parasti bija no Liepājas un citiem tuvējiem reģioniem, no kuriem varēja ierasties ar autobusu. Pārejot uz digitālo formātu, izdevies aptvert visu Latvijas teritoriju, līdz ar to tas ir bijis ļoti vērtīgs un arī finansiāli izdevīgs produkts.

Ieteikumi

- ▶ Lai arī darba apjoms ir lielāks un motivācija var zust, ir svarīgi neapstāties un turpināt darboties. Svarīgs uzdevums ir turpināt strādāt, lai noturētu auditorijas interesi par kultūru, lai cilvēki neaizmirstu, ko nozīmē atnākt un piedalīties koncertā. Diemžēl redzams, ka daļa sabiedrības var mierīgi dzīvot bez kultūras. Epidemioloģisko ierobežojumu laikā aktīvi koncertiem seko līdzīgi mazāks cilvēku loks, tāpēc ir būtiski mēģināt noturēt cilvēkos kultūras pasākumu apmeklēšanas paradumus.

Skats nākotnē

Nereti pandēmijas ietekmē uz digitālajiem risinājumiem mēdz raudzīties kā uz "plāksteri" jeb pagaidu risinājumu, lai pēc pandēmijas turpinātu strādāt kā iepriekš. "Lielajam dzintaram" digitalizācija ir stratēģisks jautājums. Digitālā koncertzāle kā interneta platforma, kur pieejamas gan tiešraides, gan arhīvs un e-veikals, būs jauns produkts Latvijā. Nākotnē platforma plānota abonentiem. "Lielais dzintars" piedāvā dažādu mūziku, tādēļ produktu klāsts varētu būt plašāks nekā konkurentiem, tomēr ir nepieciešami vēl vismaz trīs gadi, lai spētu novērtēt, kā šāds risinājums attīstās.

Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris

Pieredzē dalijās
Artūrs Cāns, LNSO Mārketinga un
klientu servisa daļas vadītājs

Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra (LNSO) misija ir piedāvāt klausītājiem izcilā mākslinieciskā sniegunā plaša spektra simfoniskās mūzikas repertuāru, iepazīstinot Latvijas publiku ar pasaules mūzikas pamatvērtībām un aktu-

alitātēm, savukārt ārvalstu publiku – ar Latvijas mūzikas dārgumiem. Viens no LNSO darbības galvenajiem virzieniem ir arvien jaunas auditorijas piesaistīšana ar izglītojošām programām mūsdienīgā, radoši pārsteidzošā formā.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

LNSO DIGITĀLĀ KONCERTZĀLE

KOPŠ 2020. GADA [www.](#)

LNSO digitālā koncertzāle tapusi ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas finansiālu atbalstu un veiksmīgā sadarbībā ar tiešraīžu partneriem televīzijas kanālu TV4 un video pakalpojumu uzņēmumu [www.tiesraides.lv](#). LNSO mājaslapas platformā bez maksas visiem interesentiem pieejami koncertu ieraksti un tiešraides, kas pulcē lielu klausītāju loku. Platforma kalpo kā alternatīvs kultūras baudīšanas veids, lai arī attālināti klausītāji varētu sekot līdzi koncertu tiešraidēm un skatīties vēl neredzētus koncertu ierakstus, saglabājot saikni ar kultūru.

LNSO PODKĀSTS

KOPŠ 2020. GADA [www.](#)

LNSO podkāsts radās pandēmijas ietekmē. Sākotnēji tā bija plānota kā papildu auditorijas piesaiste, tomēr laika gaitā tas ir izveidojies par atsevišķu produktu un tiek domāts, kā to tālāk attīstīt nākotnē. Raidieraksti pēdējos gados kļuvuši bieži sastopami, auditorija ir pieradusi klausīties un aktīvi seko tiem līdzi, tāpēc ir vērtīgi šādu saturu attīstīt.

LNSO podkāsta vadītājs, LNSO galvenais redaktors Orests Silabriedis katrā raidījumā sarunājas ar kādu viesi par dažādām, ar kultūru, vēsturi un filozofiju saistītām tēmām.

Izaicinājumi

“Pandēmijas laiks ir devis labu pamatu un valsts finansiālu atbalstu, lai attīstītu šādu saturu, tomēr ir jādomā, kā to padarīt finansiāli izdevīgu nākotnē.”

Būtisks izaicinājums ir auditorijas pieraduma trūkums digitāla satura patērēšanā. Lai pārliecinātu auditoriju nopirkt digitālu koncertu, vispirms ir jānodrošina atbilstoša kvalitāte, jo interneta vidē konkurenci veido visas pasaules digitālie produkti. Arī nozares iekšienē ir izaicinājums saprast, kā pret šo produktu attiekties, jo digitāls saturs ir jaunums gan auditorijai, gan izpildītājiem.

Izaicinājums ir arī darba slodze organizācijā, jo digitālo risinājumu dēļ darbiniekiem veidojas lielāks darba apjoms, kas jāapgūst papildus jau esošajiem pienākumiem un komandas slodzei. Lai nodrošinātu efektīvu darbu, esošais darba mehānisms ir jāpapildina, kā arī jāizvērtē, vai jauno pienākumu veikšanai ir jāapmāca esošie darbinieki, vai arī jāpiesaista jauni, kam ir nepieciešamās prasmes. Ir mainījies organizācijas komunikācijas veids, ir jāizstrādā jaunas stratēģijas, tāpēc izaicinājums ir arī uzturēt kolektīva motivāciju.

Inovativās prakses

Koncertu digitalizēšana un tiešraīžu nodrošināšana, pateicoties tiešraīžu partneriem, palīdzēja sasniegt 15 000 līdz 20 000 lielu televīzijas auditoriju. Tiešraides kļuva par pēkšņu un būtisku kanālu, kā sasniegt auditoriju un saturu darīt pieejamāku. LNSO podkāsti pulcē apmēram 500 līdz 1000 klausītāju, pateicoties klausītāju interesei, šis produkts ir vērtējams kā veiksmīgs un tam ir liels attīstības potenciāls.

Ieguvumi

Koncertu ieraksti un tiešraides kādreiz notika samērā reti, tie bija sastopami tikai īpašos gadījumos, toties tagad, vērtējot gada griezumā, LNSO var ierakstīt gandrīz katru lielo koncertu. Koncertu tiešraides un ierakstu arhīvs ir sasniedzami un viegli pieejami ikvienam, tomēr digitalizācijas patieso nozīmi būs iespējams novērtēt tikai vēlāk.

Liels ieguvums bija iespēja koncertu ierakstus iekļaut arī “Latvija skolas somas” programmā, kas ļāva sasniegt jauniešu un bērnu auditoriju. Ilgstošo epidemioloģisko ierobežojumu laikā tikai ar “Latvijas skolas somas” palīdzību bija iespējams uzturēt saikni ar jauniešu auditoriju.

Ieteikumi

- ▶ Pandēmijas radītās neziņas un epidemioloģisko ierobežojumu laikā svarīgi saglabāt cīņas sparu un apsvērt, kā veiksmīgāk organizācijas darbībā iesaistīt digitālos produktus un attīstīt digitālo auditoriju. Ir jāplāno, kā auditoriju pieradināt pie digitālajiem produktiem, lai nākotnē tie kļūtu pieprasītāki un konkurētspējīgāki.

Skats nākotnē

LNSO digitālajā koncertzālē pašlaik pieejami ir tikai digitālie koncertu ieraksti, tā vēl nav atbilstoši aprīkota koncertzāle kā, piemēram, koncertzāle “Lielais dzintars”, bet, aktīvi tiek plānots par robotkameru ierīkošanu arī Lielajā Ģildē Rīgā. Pirms dažiem gadiem šāds ieguldījums, iespējams, nebūtu šķitis svarīgs, bet vērtējot ar mūsdienu pieredzi, tas ir pašsaprotams un aktuāls.

LNSO no 2022. līdz 2023. gadam atradīsies ārpus ierastajām Lielās Ģildes telpām, kamēr tur notiks rekonstrukcijas darbi. Tādēļ liels izaicinājums būs piesaistīt un noturēt auditoriju, īpaši rīdniekus, kad koncerti notiks reģionālajās koncertzālēs.

Ir potenciāls attīstīt LNSO podkāstu – meklēt risinājumus, lai veidotu arī video ierakstus. Iespējams, tas var kalpot kā veids, lai uzturētu saikni ar to auditorijas daļu, kas nākamajos gados nevarēs regulāri apmeklēt LNSO koncertus, kamēr orķestris atradīsies ārpus savām telpām.

2020. GADA 29. MARTS UN 3. MAIJS, 2021. GADA 13. FEBRUĀRIS

Reinis Zariņš ir viens no Latvijas ievērojamākajiem pianistiem, dziļi pārdomātu interpretāciju meistars, spožs solists un prasmīgs kamer-mūziķis, konceptuālu starpmākslu projektu

autors. Reinis Zariņš muzicējis pasaules labākajās koncertzālēs, koncerti translēti BBC Radio 3, Polijas Valsts Radio un citās starptautiskās raidstacijās.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

2020. gada martā pandēmijas ietekmē visi kultūras pasākumi tika aizliegti, starpvalstu ceļošana apstājusies. Atrodoties mājās, Reinim Zariņam bija svarīgi izvirzīt kādu mērķi, uz ko koncentrēties, un ar ģimenes atbalstu tapa ideja par mājas koncertiem.

Reinis Zariņš saviem klausītājiem piedāvāja **mājas koncertu sēriju**. Katrā no četriem koncertiem tika *apmeklēta* kāda konkrēta valsts un spēlēta tās mūzika, skaņdarbus papildinot ar izglītojošu saturu. Reiņa Zariņa auditorija bija gan no Latvijas, gan ārvalstīm, tādēļ koncertos tika runāts divās valodās, bet tiešsaistes straumēšanai tika izmantota mājās pieejamā tehnika.

2021. gada pavasarī, no jauna sastopoties ar ierobežojumiem, tapa piektais koncerts. Cilvēku mudināts, Reinis sagatavoja koncertu, un ar draugu palīdzību tas

tika straumēts vizuāli augstākā kvalitātē, izmantojot labāku tehnisko aprīkojumu. Lai gan šis koncerts notika gadu vēlāk, atsaucība bija tāda pati un pat vēl lielāka kā iepriekš.

Izaicinājumi

“No vienas puses, komunikācija ar auditoriju veidojas tiešāka un personīgāka, tomēr tai pat laikā kaut kas būtisks iztrūkst.”

Liels izaicinājums bija digitālais formāts. Auditorijas klusēšana koncertzālē ir stipra liecība viņu klātbūtnei un absolūtai uzmanībai, ko nevar līdzvērtīgi sajust digitāla koncerta laikā. Piemēram, trešā mājas koncerta sākumā neviens klausītājs vēl nebija komentējis tiešraides video, kā tas bija noticis iepriekšējās reizēs, tāpēc Reinis Zariņš uz brīdi piedzīvoja vientulības un šaubu sajūtu – varbūt video nemaz nestrādā, varbūt neviens nav pievienojies? Šis nepilnīgais kontakts, ko sniedz digitālā vide, ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ šī pieredze bija izaicinoša un grūta. Reiņa vārdiem: “Es sevi iztukšāju, bet paliku tukšā, neko nesaņēmu pretī. Tā ir neredzama lieta, garīga realitāte, kad esam fiziski kopā.”

Izaicinājums bija arī tehnoloģiju aspekts. Lai gan Reinim bija palīgs, kas sekoja līdzī tiešraīžu tehniskajai norisei, tomēr lielu satraukumu radīja doma, ka viss koncerts atkarīgs no mājas interneta savienojuma.

Inovativās prakses

Koncerts apzināti tika radīts, piemērojoties datora formātam. Tas nebija iecerēts kā parasta koncerta atdarinājums, tādēļ neierasti liels uzsvars tika likts uz izglītojošo aspektu. Tā kā ceļošana konkrētajā laikā nebija iespējama, temats bija gana aktuāls – ceļojums dažādās kultūrās. Visu nepieciešamo koncertam Reinis Zariņš sagatavoja pats. Tika izdomāts un nofilmēts reklāmas klips, samontēts, bija jāapgūst arī straumēšanas prasmes. Atbilstoša tehnika interneta veikalos tajā brīdī bija izpirkta, tādēļ tika izmantotas vienkāršas, mājās pieejamas ierīces.

Ieguvumi

Viens no lielākajiem ieguvumiem bija unikāla personīgā saskare ar klausītāju, pieredzēt, ka šie koncerti auditorijai ir svarīgi. Bija iespēja sasniegt auditoriju visā pasaulē, video tiešraidēm sekoja līdzī arī kolēģi, kas sen nebija satikti. Viņi aktīvi sekoja līdzī saturam, to komentēja. Šāda komunikācija koncertzālē parasti nenotiek, uzdodot jautājumu publikai, atbildes ir neskaidas, jo parasti tās nevar saklausīt.

Uzrunu laikā tika atklātas dažādas detaļas par Reiņa Zariņa personīgo dzīvi, ko no skatuves pianists parasti neatklāj. Piemēram, klasiskajos koncertos mūziķis ar ziediem nemēdz apsveikt savu sievu, tomēr mājās koncertā tas bija iespējams. Koncerts no mājām ar šīm personīgajām detaļām ļauj pieļaut klausītāju sev tuvāk.

Lai gan solo koncertos Reinim Zariņam bijusi samērā liela radošā brīvība, tomēr mājās koncertā viņam nebija jāsakaras ar kādu kritiku vai viedokļiem, programmu viņš varēja plānot un izpildīt brīvi pēc savas vēlēšanās. Bija iespēja spēlēt kaut ko, kas parasti līdz klausītājiem nenonāk.

Liels ieguvums bija arī klausītāju atbalsts un pozitīvās ziņas. Pēc klātienē koncertiem šādu atbalstu parasti nepiedzīvo, varbūt kāds atnāk aizskatuvē kaut ko pateikt, varbūt ieraksta komentāru *Facebook* platformā, bet tas notiek ļoti mazā apjomā. Mājās koncertos atsaucība bijusi daudz redzamāka un komentāri sirsnīgi.

Cilvēku atsaucību izteica arī finansiālais atbalsts. Koncerti tika straumēti tiešraidē bez maksas, lai nodrošinātu pieeju ikvienam interesentam, tomēr bija arī iespēja atbalstīt koncertus ar ziedojumiem. Laikā, kad daudziem nebija nekādu ienākumu, šāds lēmums bija ticības solis. Rezultātā tika novērots, ka cilvēki ir gatavi ziedot pat vairāk, kā viņi parasti samaksātu par koncerta biļeti. Ziedojumi ienāca kopā ar mīlestības pilniem komentāriem, tas bija stiprinājums visai Reiņa Zariņa ģimenei.

Ieteikumi

- ▶ Šajā laikā ir svarīgi spēt pārkāpt savām robežām, apgūt jaunas zināšanas, izglītoties par tehniskajiem risinājumiem. Ir jāvar pieļaut otru cilvēku sev tuvāk. Cilvēkiem ir vajadzīga personīga saskare un kopības sajūta. Mūzikai piemīt spēja vienot cilvēkus, saliedēt, iepriecināt. Ir svarīgi ticēt, ka mūzikai ir spēks un jēga, un jāmeklē veidi, kā ar to sasniegt otru cilvēku.

Skats nākotnē

Lai gan pieredze ar mājās koncertiem bijusi pozitīva, digitālos koncertus vēl ir pārāgri uzskatīt par normu. Digitālie koncerti ir veiksmīgs risinājums, kad citu iespēju nav. Hibrīdpasākumi, kuros klātienē koncerti tiek ierakstīti un vēlāk pieejami arhīvā, ir liela vērtība, jo tad ieraksti kļūst pieejami lielākam cilvēku skaitam. Tomēr nedrošība ir par tādiem hibrīdpasākumiem, kuros klātienē koncertu papildina iespēja sekot tiešraidei attālināti. Atrodoties klātienē, cilvēki apliecina, ka viņi cits citam rūp, arī māksliniekiem šī klātbūtne ir svarīga. Tomēr, vai klausītājiem nebūs ērtāk palikt mājās, dīvanā, labāk redzot uz skatuves notiekošo tuvplānos un maksājot par to mazāku biļetes cenu? Tas var izrādīties nelīdzsvarots risinājums.

Nozīmīgi ir, ka mājās koncerti notiek piemērotos apstākļos, atbilstošā situācijā. Visi jau notikušie koncerti ir tieši izrietējuši no tā brīža situācijas valstī un sabiedrībā. Šodien ir jādomā par to sabiedrības daļu, kurai nav iespējams piedalīties klātienē koncertos vakcinācijas sertifikātu trūkuma dēļ. Svarīgi neizlikties, ka viņu nav, bet domāt, kā ar viņiem solidarizēties. Par viņiem domājot, mājās koncerti vēl varētu būt aktuāli.

Koncerti "Pilsētas serenādes" Liepājas apkaimēs

2020. GADA 15. MAIJS – 12. JŪNIJS

Pieredzē dalījās
Ainars Ronis, Liepājas Kultūras
pārvaldes vadošais kultūras
projektu vadītājs

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

KONCERTPROGRAMMA

"PILSĒTAS SERENĀDES" [www.](#)

2020. gada aprīļa beigās, striktu epidemioloģisko ierobežojumu laikā tapa ideja, ka kultūras pasākumus ir jānes pie cilvēkiem, un Liepājas kultūras pārvaldē tapa koncertprogramma, kuras ietvaros desmit Liepājas māju iekšpagalmos notika pārsteiguma koncerti. Būtiski bija pārklāt visu Liepāju un sasniegt arī attālākas apkaimes. 2020. gada pavasarī cilvēku pulcēšanās bija ļoti ierobežota, tādēļ koncertu vietai un laikam bija jāpaliek noslēpumā, lai izvairītos no pārāk liela apmeklētāju skaita. Klātienē koncertus varēja klausīties vietējo māju iedzīvotāji, bet paralēli notika interneta tiešraides.

Koncerti "Pilsētas serenādes" iedzīvotājiem bija pieejami bez maksas no viņu māju logiem, kā arī tiešraidē internetā. Piecu nedēļu garumā Liepājas pilsētas dzīvojamo māju iekšpagalmos norisinājās kopā desmit koncerti, kur piedalījās pazīstami mūziķi – Ivo Fomins, Uldis Marhilēvičs, Jānis Strazds, Andris Ērglis, Ainars Virga, Tabita Balode, Karīna Tatarinova u.c. Koncertu norises vietas iepriekš netika izpaustas, pasākuma drošību uzraudzīja pašvaldības policija.

Izaicinājumi

Koncertu organizēšanā lielākais izaicinājums bija vienoties ar īpašniekiem par teritoriju izmantošanu koncerta vajadzībām. Katrā lokācijā bija jāsaazinās ar nama apsaimniekotāju, jāapkopo paraksti no vietējiem iedzīvotājiem, jāvienojas, ka koncerts konkrētajā dienā var notikt, tai pat laikā neatklājot konkrētu norises laiku. Rīkot koncertus privātīpašumos bija liels izaicinājums, lielākā daļa cilvēku bija atsaucīgi, tomēr Liepājas centrā kādas mājas iedzīvotāji koncertam nepiekrita un bija jāmeklē cita lokācija.

Nebija arī skaidrs, kā uz koncertiem reaģēs iedzīvotāji. Dienvidrietumu rajonā notika pirmais koncerts, kura laikā liels izaicinājums bija panākt, lai iedzīvotāji neiznāk no mājām, bet skatās caur logiem. Pašvaldības policija palīdzēja uzturēt distanci starp cilvēkiem, kas bija sanākuši. Tomēr pirmais koncerts organizatoriem parādīja, ka nepieciešams pievērst īpašu uzmanību pulcēšanās riskam. Pārējie koncerti noritēja daudz raitāk, un turpmāk visas organizatoru norādes tika ievērotas. Pēdējā koncerta laikā Ezerkrastā cilvēki jau bija pieraduši pie šiem koncertiem un tos speciāli devās meklēt, viņi mēģināja atklāt, kur varētu būt nākamā lokācija. Pēdējais koncerts notika vasarā ierobežojumu beigās, kad uz koncertu klātienē sapulcējās vairāk cilvēku kā iepriekš.

Īpaši veiksmīgas bija video tiešraides no katra koncerta. Tās kļuva tik populāras, ka pašvaldībā tika saņemti aizrādījumi, vai netiek kropļota konkurence. Tajā laikā Liepājā bija vairāki mūziķi un producenti, kas piedāvāja maksas digitālos koncertus, un tiem bija jākonkurē ar koncertiem, kas ir bez maksas. Tas ir svarīgs faktors, kas jāņem vērā, tāpēc citreiz līdzīgu programmu laikā, iespējams, būs jāpārdomā tiešraižu iesaistes apjoms un nozīmība.

Inovatīvās prakses

Koncertprogramma tika organizēta visā pilsētā. Liepājas auditorijas ir samērā atšķirīgas, pilsētas centrā ierasti notiek dažādi lieli pasākumi, bet, piemēram, Karostā to ir mazāk. Katra norises vieta radīja īpašu noskaņu, attiecīgi tika atrasts piemērotākais mākslinieks un muzikālā programma. Lai neatklātu konkrētu norises laiku, bet saglabātu intrigu par notiekošo vietējos iedzīvotājos, katru lokāciju sāka iekārtot jau laicīgi, notika mēģinājumi. Vietējo māju iedzīvotāji pamanīja rosību un varēja nojust, ka kaut kas drīz notiks.

Koncertu tiešraides varētu vērtēt kā efektīvākas, jo pulcējās vairāki tūkstoši skatītāju, tomēr klātienēs sajūta radīja daudz personīgāku pieredzi. Bija jūtams cilvēku pārsteigums, ka vietā, kur nekad nekas nav noticis, pēkšņi notiek koncerts, spēlē zināmi mūziķi un mūzika ir daudzveidīga. Piemēram, aktrises Karīnas Tatarinovas koncertprogrammā tika iekļautas arī krievu serenādes, lai programmu padarītu interesantāku auditorijai, kurā bija gan latvieši, gan krievi, gan lietuvieši.

Ieguvumi

Šāds koncertu modelis ir labs veids, kā *pienest* kultūru dažādām pilsētas vietām, atdzīvināt apkaimes. Ainars norāda, ka tik lielu sabiedrības atsaucību un pozitīvas atsauksmes kā par šo koncertu programmu reti izdevies saņemt. Ir vietas Liepājā, kur šādi koncerti nekad nav notikuši, tādēļ organizatoriem bija gandarījums redzēt publikas atsaucību, cilvēkus uz balkoniem, dzerot kafiju un klausoties mūziku. Tas bija arī veids, kā sasniegt publiku, kas visdrīzāk nedodas uz pilsētas centru, lai apmeklētu koncertus vai piedalītos lielākos pasākumos.

“Zaļajā birzē mēs lūdzām sociālās mājas vadītājai, lai cilvēkus izved uz balkona. Sociālajiem aprūpes namiem šī Covid-19 krīze radīja lielas problēmas, tur mītošie cilvēki nevarēja pēc būtības doties ārā, tāpēc lūdzu, lai viņus izved uz balkoniem. Viņi bija ļoti pateicīgi.”

Ieteikumi

- ▶ Pandēmijas laiks ir īpaši ietekmējis kultūras nozari. Dažreiz var rasties sajūta, ka kultūra varētu vienā brīdī vienkārši pazust un sabiedrība zaudētu šīs garīgās vērtības. Tāpēc ir būtiski, strādājot pie jauniem projektiem, domāt ārpus ierastajiem rāmjiem. Iespējams, cilvēkiem, kas iepriekš gadiem strādājuši vienā veidā, šī var būt vērtīga iespēja, lai meklētu jaunas izpausmes formas un nestandarta risinājumus.
- ▶ Galvenā funkcija ir nodrošināt augstu kultūras piedāvājuma kvalitāti un radīt ko jaunu. Dažreiz jaunais var būt kaut kas jau iepriekš tapis, bet transformēts, klāt pieliekot daļu no sevis. Jau 2020. gada koncertprogrammas laikā iekšpagalmu koncerti sāka attīstīties un bija sastopami dažādās Latvijas pilsētās, dažādos izpildījumos. Cilvēkiem raisās domas, kā radoši turpināt darbu.

Skats nākotnē

Šādu koncertu veidu noteikti var attīstīt, jo tas palīdz efektīvāk iesaistīt un sasniegt visu pilsētu, ne tikai centru, kā tas ierasti notiek. Piemēram, tas var būt kā digitāls stāsts, kas iesākas pilsētas centrā ar nelielu programmu un tad parādās dažādās pilsētas apkaimēs. Iesaistot pilsētu, ņemot vērā dažādo auditoriju, vietu vēsturi un atmosfēru, pasākumam iespējams piešķirt dziļāku nozīmi.

Skatuves māksla

Tāpat kā lielākā daļa kultūras iestāžu, arī teātri apmeklējuma ierobežojumu laikā centās pēc iespējas strādāt klātienē, daļu satura piedāvājot attālinātam apmeklētājam. Tiešsaistes formāts ļauj piesaistīt plašāku, kā arī citādāku auditoriju, kas varbūt neatnāktu uz teātri klātienē. Digitālā vide rada jaunas iespējas, radošu platformu jaunradei un eksperimentiem, kas papildina un attīsta teātra žanru. Gan digitālam, gan klātienē formātam ir savas unikālas īpašības un tie viens otru neaizstāj, bet pastāv līdzās un dod iespēju ar tiem spēlēties.

Teātra nozares pārstāvjiem ir nācies kļūt ļoti radošiem, meklējot jaunus veidus sarunai ar savu skatītāju. Pandēmijas laikā ir tapušas inovatīvas un drosmīgas formas izrādēm, piemēram, tiešsaistes virtuālas izrādes; klausāmirādes caur telefona zvanu; izrādes ar interaktīvu auditorijas iesaisti – rekvizītiem un uzdevumiem klausītājam, kas tiek piegādāti ar pakomātiem; pastaigu izrādes, izmantojot pilsētvidi izrādes norisei, kurā dalībnieks dodas individuālā piedzīvojumā.

Skatuves māksla ir viena no jomām, kuru nav iespējams vienkārši pārcelt digitālā formātā. Teātra pieredzei ārkārtīgi nozīmīga ir skatītāja klātbūtne izrādes laikā un mijiedarbība starp māksliniekiem un auditoriju. Kāda daļa no radītā vienkārši nebūs transformējama digitāli, lai nepazaudētu būtisko.

Gan pandēmijas laika skatuves mākslas formas, gan saturs atspoguļo šī laika aktuālās tēmas un noskaņu sabiedrībā. Grūti iedomāties citus apstākļus, kas būtu radījuši piedāvājumu vienatnē caur telefona zvanu klausīties stāstu, iesaistīties sarunā ar aktieri, pildot norādījumus un kopā radīt teātra izrādi. Vai virtuālu izrādi, kas notiek Zoom platformā, kura tieši pandēmijas laikā aizņēmusi būtisku telpu cilvēku darba dienās.

Eksperimenti ar teātra formu un struktūru ir raisījuši diskusijas par teātri kā tādu, kas galu galā ir un kas nav teātris. Šādu jautājumu rašanās un diskusijas ir vērtīgs pienesums visai skatuves mākslas nozarei un tās attīstībai.

Teātra trupa KVADRIFRONS

Latvijas Jaunā teātra institūts (LJTI) ir nevalstiska un nekomerciāla projektu organizācija, kas strādā ar laikmetīgo teātri, deju un citām skatuves mākslas formām vietējā un starptautiskā līmenī. LJTI paplašina teātra ra-

dīšanas, izplatīšanas un uztveres robežas un veicina daudzveidīgas, inovatīvas, atbildīgas un neatkarīgas profesionālās skatuves mākslas attīstību Latvijā, dzīvi reaģējot uz procesiem un vajadzībām Latvijas un Eiropas teātrī.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

STARPTAUTISKAIS JAUNĀ TEĀTRA FESTIVĀLS „HOMO NOVUS” / 2021 GADA

8.-18. SEPTEMBRIS

Festivāla mērķis ir Latvijā atspoguļot interesantākās pasaules laikmetīgās skatuves mākslas tendences un piesaistīt nozīmīgus laikmetīgā teātra māksliniekus. 2021. gada „Homo Novus” lielākais izaicinājums bija festivāla plānošana pavasara mājāsēdes laikā, nezinot, kāda būs situācija festivāla norises brīdī. Plānojot programmu, mērķis bija izraudzīt saturu, kas ir pielāgojams dažādiem formātiem – gadījumā, ja iekšējās izrādes nevarētu notikt un tām būtu jānotiek netradicionālās telpās vai brīvā dabā. Uzsvars tika likts uz iespēju izrādes pielāgot, tas ietvēra garas sarunas ar māksliniekiem un plānus, kā rīkoties dažādos scenārijos. Festivāls galvenokārt notika klātienē, tomēr programmā tika iekļauti vairāki projekti, kas bija pieejami arī attālināti.

IZRĀDE MĀJĀS “TŪKSTOŠ VEIDU. PIRMĀ DAĻA: TĀLRUŅA ZVANS”

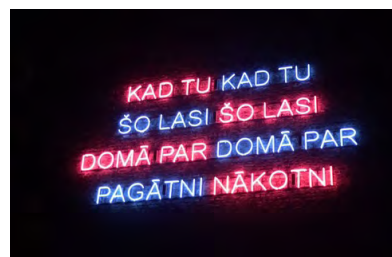
Izrāde notika angļu valodā, izmantojot telefona zvanu. Tā veidota, sadarbojoties ar “ANTI” laikmetīgās mākslas festivālu Somijā, kura dalībnieki bija telefona zvana otrā galā. Izrāde ļāva savienot dalībniekus pāri valstu robežām.

IZRĀDE BRĪVDABĀ “LIECINIEKU TRIBĪNE”

Izrāde notika sešās dažādās lokācijās Rīgā. Tā kā vairākas no izrādes vietām nebija pieejamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem, sadarbojoties ar sabiedrisko mediju portālu LSM.LV, tika nodrošināta šo izrāžu tiešraide.

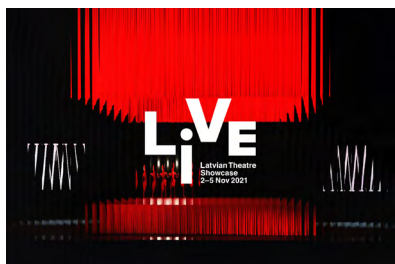
IZRĀDE “PATEIKTS NEONĀ”

Projekts sakrita ar “Homo Novus” norises laiku, tomēr nav ar festivālu saistīts. Projekta ietvaros vasarā notika tiešsaistes meistarklases māksliniekiem, kas veido dažādus neona darbus. Festivāla laikā neona uzraksti kā laikmetīga performance bija izvietoti dažādās Rīgas vietās, bet pēc festivāla norises aizceļojuši uz Latvijas reģioniem.

LATVIJAS IZRĀŽU SKATE "LiVe"

2021. GADA 2. – 5. NOVEMBRIS

Izrāžu skates "LiVe" mērķis ir prezentēt Latvijas skatuves mākslu ārvalstu nozares profesionāļiem. Mērķa īstenošanai ir būtiski, ka skate notiek klātienē, tomēr jau plānošanas sākumposmā tika

iekļauts zināms satura apjoms, kas būtu pieejams attālināti. Tas bija plānots apmēram 20% apjomā, lai Latvijas skatuves mākslu būtu iespēja iepazīt cilvēkiem, kas neko par Latviju nezina un nav gatavi, īpaši pandēmijas laikā, uzņemties risku ceļot. Šādai publikai jāpiedāvā digitāli pieejami risinājumi, kas palīdz iepazīties ar Latvijas skatuves mākslu un var radīt interesi par potenciālu sadarbību. Tomēr rudenī epidemioloģiskā situācija strauji mainījās, un divu

nedēļu laikā izrāžu skati bija jāpārplāno pilnībā attālināti. Tas bija sarežģīti, jo daudziem māksliniekiem bija viedoklis par to, kā saturam digitāli būtu jāizskatās, bet nebija atbilstošu tehnisko prasmju ideju realizēšanai. Īsā laikā ieviešot pilnīgi digitālu "LiVe" skates versiju, tika mēģināts izveidot struktūru, kas sastopama arī citās digitālajās skatuves mākslas skatēs pasaulē. Skates laikā notika projektu prezentācijas, izrādes, diskusijas un ātrās projektu prezentācijas jeb "piči".

Izaicinājumi

Vislielākie izaicinājumi bijuši saistībā ar finansējumu. Stājoties spēkā dažādiem epidemioloģiskajiem ierobežojumiem, valdība lēni reaģēja ar atbalsta mehānismiem. Brīdī, kad nepieciešams īsā laika periodā pāriet no klātienē pieejama uz pilnībā digitālu saturu, netika piedāvāts pilnvērtīgs atbalsts, lai gan tika sagaidīta tā pati darba kvalitāte. Šādām strauju pārmaiņu situācijām nav izstrādāts atbilstošs rīcības mehānisms, un tas ir lielākais izaicinājums, ar ko organizatoriem jāsaskaras. Pandēmijas dēļ ir ļoti sarežģīti efektīvi plānot notikumus uz priekšu, kā arī nemitīgi jāpielāgojas straujām pārmaiņām.

Piemēram, īsā laika periodā pārplānojot attālināti "LiVe" skati, nebija pieejami atbalsta mehānismi, kas finansiāli palīdzētu straujās pārmaiņas veikt. Saistībā ar 2021. gada rudenī ieviestajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem, kas ietekmēja arī "LiVe" skates norisi, kultūras pasākumu rīkotājiem bija iespēja pieteikties atbalsta programmai biļešu kompensācijai, tomēr tā neattiecās uz bezmaksas pasākumiem.

Inovativās prakses

Veidojot digitālo saturu, ir svarīgi apzināties, ka auditorijas uzmanība var būt būtiski mazinājusies. Ja skatītājs atrodas telpā, tad viņš uz skatuves notiekošajam veltīs visu savu uzmanību. Patērējot digitālo saturu no mājām vai darba, šī uzmanība būs dalīta, veidojas citi skatīšanās paradumi. Tādēļ svarīgi bija izrāžu skates platformā neievietot pilna garuma izrādes, kas aizņem vairākas stundas, bet uzsvars tika likts galvenokārt uz gana lielu materiālu un izrāžu fragmentu apjomu, lai ieinteresētu auditoriju un tālāk varētu attīstīties komunikācija – dialogs ar izrādes veidotājiem.

Ir arī citas stratēģijas, uzrunājot ārzemju viesus, īpaši tos, kam iepriekš nav bijis pieredzes ar Latvijas skatuves mākslu. Ja ārvalstu viesi lūdz uzstāties kādā no diskusiju paneļiem, persona būs spiesta iepriekš iepazīt aktuālo situāciju Latvijā. Tā ir nozīmīga stratēģija, ko plaši izmanto dažādās starptautiskās skatēs.

Izrāžu skatē tika ielānotas atsevišķas izrādes, kas paredzētas attālinātai pieejamībai, un tās noritēja veiksmīgi. Savukārt tās izrādes, kas bija pēdējā brīdī jāpārnes digitālā formātā epidemioloģisko ierobežojumu dēļ, nav gala produkts. Saturs tika prezentēts starptautiskiem kuratoriem, bet tas nebija pieejams plašākai publikai, jo izrādes nav paredzētas digitālai lietošanai.

Ieguvumi

Organizatoriem, īstenojot izrāžu skati, izdevās sasniegt galvenos mērķus – iesaistīt projektā vairāk nekā 100 starptautiskus dalībniekus, kas citādos apstākļos nebūtu piedalījušies, un palīdzēt vismaz pusei pārstāvēto mākslinieku izveidot komunikāciju par sadarbību starptautiskā līmenī. Skatei kopumā reģistrēto starptautisko dalībnieku skaits bija gandrīz divreiz lielāks kā iepriekšējos gados, kā arī radusies komunikācija ar sadarbības partneriem, kas citādi nebūtu notikusi.

Interesants šī gada jaunums bija ātrās projektu prezentācijas (“piči”), kas nav Latvijas skatuves mākslas tradīcija, bet ir pazīstama ārvalstīs. Zviedru producentu Magnuss Nordbergs (*Magnus Nordberg*) apmācīja deviņus māksliniekus, kas tika izraudzīti ātrās projektu prezentācijas programmai. Katram no māksliniekiem tagad ir sava projekta video, kas var tikt izmantots dažādās situācijās, lai īsā un kodolīgā veidā prezentētu savu darbu. Caur šīm prezentācijām arī Latvijas mākslinieki varēja iepazīt citus citu darbus un aizsākt dažas sadarbības Latvijas ietvaros.

Ļoti veiksmīgs risinājums bija jau no sākuma investēt līdzekļus un darbu mājaslapas izstrādē, jo citādi, pēdējā brīdī pārceļot skati pilnībā digitāli, tam vienkārši nebūtu piemērotas digitālas platformas. Iepriekšējos gados izrāžu skate notika ar mazāku budžetu, bez digitālajiem elementiem, bet, pateicoties VKKF mērķprogrammas “KultūrELPA” atbalstam, bija iespējams izstrādāt jaunu interneta platformu. Tagad šī mājaslapa un arhīva saturs saglabāsies pieejams vēl ilgstoši.

Ieteikumi

- ▶ Ir liels izaicinājums spēt pielāgoties nemitīgi mainīgajai pasaules situācijai pandēmijā. Tomēr nav nepieciešams visu saturu radīt digitālu. Organizējot izrāžu skati, jau no sākuma tika apsvērts, ka varētu rasties nepieciešamība saturu digitalizēt, un risinājumi tika meklēti un ieviesti savlaicīgi.
- ▶ Ja pēdējā brīdī esat spiests atcelt klātienē izrādi, ir rūpīgi jāpārdomā, vai to ir nepieciešams pārnest digitālajā vidē. Dažas izrādes vienkārši nevar pilnvērtīgi pārveidot digitālā formātā, savukārt ar citām tas var izdoties lieliski. Ir svarīgi apsvērt šādu situāciju jau iepriekš, jo tas ļauj vieglāk saprast pareizo izvēli, ja situācija īstenojas.
- ▶ Vasaras sezonā bija redzams, ka, tiklīdz cilvēkiem ir iespēja, viņi izvēlas apmeklēt notikumus klātienē, nevis skatīties attālināti. Tādēļ ir nepieciešams labs iemesls, lai produkts būtu digitāls. *Iespējams* produktu, kas paredzēts klātienē auditorijai, digitālā formātā, var būt ļoti problemātiski.

“Pēc kādas diskusijas ar starptautisku kolēģi radies iespaids, ka festivālu vai izrāžu pārvešana digitālā vidē nenozīmē, ka tiks piesaistīta lielāka auditorija, bet drīzāk tas palīdz saglabāt salīdzinoši līdzīgu auditorijas skaitu mazo un vidējo festivālu sektorā.”

Skats nākotnē

Digitāli iesaistoties notikumos, var veidoties interesantas sarunas, aktīva komunikācija, tomēr digitālajā vidē ir grūti saprast, kā izrāde norit klātienē, kādas sajūtas tā rada. Plānojot sadarbību, to ir būtiski zināt. Tādēļ digitālā platforma ir lielisks papildinājums klātienē saturam, bet tam nevajadzētu to pilnībā aizstāt.

Tuvākajos gados plānots, ka “LiVe” skate turpināsies hibrīdformā gan, lai pielāgotos pandēmijas radītajiem mainīgajiem apstākļiem, gan, lai piesaistītu profesionāļus, kuriem nav iespējas ierasties klātienē. Tiesīsaistes platforma *live.theatre.lv* tiks uzturēta un papildināta, kas ļaus veidot digitālu Latvijas izrāžu arhīvu.

KVADRIFRONS ir nevalstiska, nekomerciāla un institucionāli neatkarīga teātra trupa, ko 2017. gada septembrī dibināja bariņš domubiedru – Reinis Boters, Klāvs Mellis, Āris Matsovičs, Ance Strazda un Evarts Melnalksnis. Savā programmā iekļauj ne tikai teātra, bet arī

mūzikas, vizuālās mākslas un kino elementus. KVADRIFRONS vēlas runāt par cilvēku un sabiedrības attiecībām šobrīd, kritiski izvērtēt pagājušo, aktīvi reaģēt uz notiekošo un veidot vīziju nākotnei, nepiemirstot arī pretrunas, smieklus un asprātības.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

KLAUSĀMIZRĀDE “ROLANDA DZIESMA”

NO 2020. GADA
14. AUGUSTA LĪDZ
2021. GADA 28. FEBRUĀRIM

Ceļš uz klausāmizrādes “Rolanda dziesma” tapšanu bija garš. IZRĀDI bija plānots iestudēt klātienē, ierastā formātā uz skatuves, bet, pandēmijai sākoties, radošajai komandai bija jāmeklē jauni risinājumi. Tika apsvērti vairāki izrādes veidi, arī mēģināts to filmēt, līdz beidzot gara meklējumu cikla beigās tā kļuva par klausāmizrādi. Šis formāts radošajai komandai deva pārlicinošu sajūtu, ka, lai arī gala produkts nenotiek klātienē, klausīšanās caur telefonu tomēr

rada autentisku izrādes pieredzi, kuru nevar piedzīvot, skatoties izrādes video ierakstu.

Klausāmizrāde veidota pēc franču viduslaiku eposa “Rolanda dziesma” motīviem. Eposa darbība izrādes ietvaros pārceļta uz mūsdienu Latviju, kur notiek spraiga sāncensība starp Latvijas lauku koriem par iekļūšanu Dziesmu svētku noslēguma koncertā. Klausāmizrāde pieejama caur telefona zvanu un ietver interaktīvus elementus, kur klausītājs pats var izvēlēties nākamās izrādes soļus.

KLAUSĀMIZRĀDE “RĪGAS ĻERPATAS HRONIKA”

NO 2021. GADA 14. JŪLIJA
LĪDZ 30. AUGUSTAM

Ideja par pastaigu izrādi tika izmēģināta Valmieras vasaras teātra festivālā 2020. gadā ar klausāmizrādi “Tour de Valmiera”.

Formāts bija interesants un publikai saistošs – cilvēki labprāt dodas pastaigās un iesaistās interaktīvās aktivitātēs. Klausāmizrādei pilsētvidē ir savas priekšrocības – tā ir iespēja manipulēt ar telpu, kurā klausītājs atrodas, un radīt jaunas pieredzes. Tas ir arī ļoti pieejams produkts, īpaši pandēmijas laikā, tāpēc ideja tika attīstīta un īstenota Vecrīgā.

Izrāde apvieno dažādas teikas un stāstus par Rīgu – tās veidošanos un nākotnē paredzamo bojāeju. Izrādes apmeklētāji dodas pastaigā pa Vecrīgas ielām un caur septiņām pieturvietām cenšas atrisināt “Ļerpatas” noslēpumu, un uzzināt, kā novērst Rīgas mītisko bojāeju. Pastaigas formāta klausāmizrāde bez maksas jebkurā laikā bija pieejama visiem interesentiem.

Izaicinājumi

Aktrise Ance Strazda kā fundamentālu problēmu abiem projektiem saskata nepiemērotu izrāžu norises laiku. “Rolanda dziesmas” sagatavošana aizņēma daudz laika, tādēļ izrāde iznāca brīdī, kad pandēmijas ierobežojumi bija mazinājušies un digitālais saturs īslaicīgi zaudējis savu aktualitāti. Savukārt “Rīgas Ļerpatas hronikai” sākotnēji neizdevās piesaistīt nepieciešamo finansējumu – to piešķīra, tikai projektu iesniedzot atkārtoti. Piešķirtie līdzekļi ļāva ideju realizēt

vasarā, kad bija atļauti arī klātienē notikumi un attālinātie risinājumi bija zaudējuši aktualitāti. Karstais vasaras laiks arī neveicināja cilvēku vēlmi uzskatīties pilsētā, tādēļ izrāžu apmeklējums skatītāju skaita ziņā nerasniedza savu pilno potenciālu.

Inovativās prakses

“Rolanda dziesmas” tehniskais risinājums bija samērā neparasts, tā darbojās kā telefona automātiskais atbildētājs – klausītājs piezvina, izvēlas atbildi uz pirmo jautājumu un nonāk pie nākamajiem jautājumiem un atbildēm. Līdz ar to veidojās tāda kā piramīda, kur no viena izejas punkta varēja nonākt pie dažādiem scenārijiem. Svarīgi bija nodrošināt, ka klausītājs, ejot jebkuru stāsta ceļu, tomēr spēj izsekot visam stāstam un saprot kopējo sižeta līniju. Tas izrādes materiālu padarīja interesantu, tomēr satura izstrāde bija laikietilpīga un sarežģīta. Tehnisko pusi palīdzēja nodrošināt mobilo sakaru operators “Latvijas Mobilais Telefons” (LMT), kam izdevās veiksmīgi izstrādāt automātiskā atbildētāja sistēmu ar apmēram 200 soļiem. Pateicoties LMT ārpakalpojumam, tehniskie risinājumi papildus izaicinājumus nerādīja.

Lai arī klausāmizrādes parasti pieejamas digitālā formātā, piemēram, klausoties ierakstu telefona austiņās, “Rīgas Ķerpatas hronika” noritēja citādāk, sniedzot iespēju jebkuram ieinteresētam garāmgājējam piedalīties stāstā, sekojot izrādes pieturvietās atrodamajām norādēm un dzirdot stāstu skaļrunī. Piekļauvējot pie pareizajām durvīm, atskanēja izrādes stāsta fragments, kura beigās tika atklāta nākamā pieturvietā.

Ieguvumi

“Rolanda dziesmas” tapšanā tika ieguldīts liels darbs, un rezultāts bija vērtējams kā veiksmīgs. Bez pandēmijas šāds izrādes formāts nekad nebūtu atrasts, tā būtu iestudēta uz skatuves, gluži kā ierasts, toties tagad izrādei papildus sagatavotais materiāls ir gana interesants, lai to nākotnē attīstītu.

**“Es domāju, tas ir vislielākais ieguvums –
savu robežu paplašināšana.”**

“Rolanda dziesma” tika piedāvāta “Latvijas skolas somas” ietvaros, un daudzas skolas izrādī iegādājās saviem audzēkņiem. Lai iegūtu atsauksmes par gala produktu, KVADRIFRONS lūdza skolotājus apkopot skolēnu viedokļus par izrādi. Rezultāti atklāja, ka lielākajai daļai jauniešu izrāde bija grūti uztverama, jo skolēni klausoties nespēja pilnvērtīgi saprast informāciju – viņiem pietrūka attēlu un viņi nevarēja līdz galam iztēloties stāstos atveidoto. Tas bija neparasts atklājums, jo pieaugušajiem izrādes klausītājiem stāstu iztēlošanās nebija sagādājusi problēmas. Tas lika secināt, ka veidojas jauna paaudze, kam klausāmi stāsti ir kaut kas izaicinošs, tādēļ nākotnē tiek apsvērts izrādes materiālu pārnēsāt komiksa formātā, lai saturu vieglāk varētu uztvert arī bērni.

Liels ieguvums šajā laikā ir tieši skolēniem paredzētais saturs. Dažādu iemeslu dēļ pedagogiem “Latvijas skolas somas” ietvaros ir vieglāk strādāt ar digitāli pieejamu saturu, nevis organizēt klases braucieni uz teātri. Līdz ar to ir radusies situācija, ka teātris digitalizē kultūras produktus un tie kādām sabiedrības grupām kļūst pieejamāki un interesantāki.

Ieteikumi

- ▶ Ieteikums ir attālināties no teātra izrāžu vienkāršas filmēšanas, tā vietā izejot ārpus ekrāna, reālajā telpā. Lielākā daļa skatītāju labprāt apmeklē teātri klātienē, tādēļ ir jābūt radošiem un jāmeklē jaunas iespējas, kā veidot teātri ārpus tā ēkas. Ir jāmeklē interaktīvas iespējas, kas skatītājam ļautu gūt plašāku un daudzveidīgāku skatīšanās pieredzi.

Skats nākotnē

Digitalizācija un attālinātais kultūras piedāvājums ir pavēris zināmu iespēju loku, ko organizācijas var darīt un piedāvāt. Klātienē teātrim ir sava neaizvietoājama nozīme, tomēr kultūras vidē ir ienākušas jaunas iespējas un jauna vajadzība pēc digitāla un attālināti pieejama satura, kas vairs nepazudīs.

KVADRIFRONS, domājot par nākotni, meklē veidus, kā digitālu saturu pasniegt augstā kvalitātē. Pandēmijas ietekmē internetā ir tapis plašs teātra izrāžu video ierakstu klāsts, kas palīdz mācīties un izdarīt secinājumus, kas digitālā izrādes formātā strādā un kas – nē. Teātrim ir būtiski mainīt domāšanas veidu un integrēt digitālo pasauli izrādē jau tās radīšanas brīdī, tādējādi uzlabojot kopējo produkta kvalitāti.

Tīmekļa izrāde "Irānas konference"

Pieredzē dalijās
režisors **Elmārs Senkovs**

2020. GADA 8.-10. MAIJĀ,

ATKĀROTI PIEEJAMA NO 2021. GADA 20. DECEMBRA LĪDZ
2022. GADA 20. FEBRUĀRIM

Elmārs Senkovs ir teātra režisors, teātra apvienības esARTE dibinātājs un māksliniecis-kais vadītājs, Latvijas Kultūras akadēmijas aktiermeistarības un režijas pasniedzējs. Elmāra Senkova izrādes vienmēr ir estētiski nevainojami nostrādātas, tajās harmoniski savienojas klasiski māksliniecis-kās izteiksmes līdzekļi un

laikmetīgas atsauces. Arī attiecībā uz izrāžu vēstījumu Elmārs rīkojas līdzīgi – pamatīgi iedziļinoties klasiskā materiālā, viņš atrod tos saskares punktus ar šodienu, kas ļauj runāt par tēmas pārsteidzošo aktualitāti, lai ko režisors iestudētu.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Pandēmijas sākumā daudzas radošās personības pārcēla savu darbību uz tiešsaisti un bija aktīvas visdažādākajos veidos – dažādu formu digitālās izrādes, grāmatu lasījumi u.c. Varēja novērot, ka kvalitatīvu attālinātu izrāžu nodrošināšana ir sarežģīts process, formātu tika mēģināts lielā ātrumā apgūt, bet sekmes bija nevienvienmīgas. Tā brīža situācija lika meklēt risinājumu, kā pie esošās situācijas piedāvāt kvalitatīvu un reizē formātam atbilstošu saturu.

Dramaturga Ivana Viripajeva lugu "Irānas konference" režisors bija iecerējis iestudēt jau iepriekš, bet dažādu iemeslu dēļ projekts tika atlikts. Izrādes forma izrādījās ļoti piemērota Zoom platformai, jo lugas darbība notiek starptautiskā konferencē Dānijā, kur dažādi Rietumu kultūras pārstāvji sapulcējušies, lai pārrunātu citas valsts, Irānas, aktuālās problēmas, kultūru un reliģiju. Konferences dalībnieku monologi izgaismo problēmas un neatbildētus jautājumus par pašu Rietumu kultūru, kā arī sabiedrību kopumā. Tā kā konferences pēdējos gados plaši notiek virtuālajā vidē, tad Zoom formāts izrādījās ļoti atbilstošs izrādes iecerei.

Skatītājiem izrāde ieraksta veidā 2020. gadā bez maksas bija pieejams trīs dienu garumā, bet 2021. gadā atkārtoti pieejams par maksu. Izrāde ieguva Latvijas profesionālo teātru jauniestudējumu skates "Spēlmaņu nakts" 2019./2020. gada balvu kategorijā "Gada notikums digitālajā vidē".

Izaicinājumi

Tiešsaistes izrāde ir pilnībā atkarīga no tehnoloģijām un interneta savienojuma. Ierakstot "Iraņas konferenci", netika veikta montāža, tādēļ bija ļoti svarīgi, ka divu stundu garumā nevienam no aktieriem nepazūd interneta savienojums, īpaši monologu laikā. Izrādē tika fiksēti daži tehniski defekti, piemēram, Artūra Skrastiņa varoņa monologa laikā uz īsu brīdi nedaudz raustījās internets, tomēr defekts tika ierakstā atstāts, jo netraucēja stāstam un izskatījās atbilstošs konferences realitātei.

Aktieriem šāda formāta izrāde ir izaicinoša, jo viņi nevar sajūst otra aktiera vai skatītāju reakciju. Aktierim, koncentrējoties uz savu sniegumu, ir grūti ekrāna rūtiņā saskatīt un precīzi nolasīt otra aktiera atbildes reakcijas, kas apgrūtina aktieru savstarpējo komunikāciju. Klātienē izrādē aktieris var sajūst arī atmosfēru zālē, auditorijas noskaņojumu, un attiecīgi iespējams koriģēt sniegumu. Izrādes ierakstā skatītāju nevar kontrolēt un kļūdas nevar labot.

Zoom formāta izrādē aktieri ir redzami visas izrādes gaitā, tādēļ viņiem ir visu laiku jāpaliek lomā. Uz skatuves ir iespēja aizgriezties, aiziet malā, bet Zoom vidē, kur redzams tikai aktiera tuvplāns, ir nepieciešams nepārtraukti saglabāt pilnīgu uzmanību. Ir arī blakus apstākļi, kas var negaidot iztraucēt aktieri, piemēram, ģimenes loceklis vai mājdzīvnieks, kas pēkšņi parādās fonā.

Visbeidzot, izaicinājums bija arī režisoram strādāt ar aktieriem, kuri izrādes tapšanas laikā neatradās vienā pilsētā, visa komunikācija notika video zvanos vai telefonsarunās. Aktieriem bija daudz jāstrādā patstāvīgi un nebija daudz laika fundamentālām izmaiņām. Izrāde tapa ļoti īsā laikā – mēģinājumi ilga tikai divas nedēļas.

Attālināto izrāžu ieguvums kopumā ir aktualizējusies diskusija par to, kas īsti ir teātris, vai tas var notikt citās formās un kas izrādes ierakstu atšķir no kino. Ir radušies vairāki aktuāli jautājumi nozares iekšienē, uz kuriem nav pareizu atbilžu.

“No vienas puses, es uzskatu, ka tas ir teātris, jo ir scenogrāfija, ir dramaturģija, ir aktieri, kas spēlē citas lomas, tas nav dokumentāls, bet izdomāts stāsts ar savu kompozīciju, telpu un laiku. Vienīgā atšķirība, ko nevar izdarīt teātri – apstādināt laiku.”

Inovativās prakses

Izrāde bija kopumā ļoti veiksmīga dažādu faktoru dēļ. Pirmkārt, vienā izrādē satikās aktieri, kuri klātienē formātā visdrīzāk nekad nesatiktos. Piemēram, Inese Kučinska un Artūrs Skrastiņš aktīvi darbojas katrs savā teātrī un ikdienā ir ļoti aizņemti, tādēļ kopīgās izrādēs viņus nav ierasts redzēt. Attālinātā izrādes forma ļauj sapulcināt aktierus no dažādiem teātriem vienkopu, tas rada papildus interesi skatītājiem.

Otrkārt, lugas saturs ir mūsdienām ļoti aktuāls un liek pārdomāt svarīgus un reizē sarežģītus jautājumus – kas ir Rietumeiropas vērtības, kas ir katra individuālā cilvēka vērtības, ko sabiedrība vēlas, uz kuriem steidzas? Skatītājs caur izrādes tēliem cenšas atrast pareizo atbildi, katrs izrādes monologs vedina tālāk, uzdod jaunus jautājumus. Saturs ir aktuāls un saprotams mūsdienu Eiropas iedzīvotājiem, tāpēc tas spēj uzrunāt dažādas sabiedrības grupas.

Treškārt, lai arī izrāde norit virtuāli, netiek aizmirsts par telpu. Katrs tēls, viņa izskats un telpa, kurā tas atrodas, kaut ko par viņu papildus atklāj. Tā ir apzināta virtuāla scenogrāfija, izmantota arī mūzika, lai paspilgtinātu saturu. Izrādes veiksmes faktors noteikti ir fakts, ka izrādē izdevies atrast balansu starp saturu un formu.

Ieguvumi

Nozīmīgs ieguvums bijusi iespēja sasniegt to sabiedrības daļu, kas teātri neapmeklē. Sabiedrībā daudziem joprojām ir stereotipi par teātri, tas asociējas ar samākslotu, nenopietnu izklaidi. Tā ir auditorija, kas nav pieradināta iet uz teātri, kas nezina, ka teātris runā par viņiem aktuāliem jautājumiem. Attālināti piedāvājot izrādi, bija cilvēki, kas nejausi ieslēdza un saprata – tas ir teātris.

Izrāde izrādījās ļoti aktuāla skolēniem. Tā sākotnēji netika piedāvāta "Latvijas skolas somas" ietvaros, jo tika pieļauts, ka izrādes saturs skolēniem būs pārāk sarežģīts, bet tas izrādījās ļoti aktuāls vidusskolas klasēm. Skolotāji paši pieteicās izrādi parādīt skolēniem, jo tajā pārrunātais saistās ar dažādām aktuālām tēmām, kas palīdz rosināt diskusiju un pārdomas par sarežģītiem jautājumiem.

Izrāde piesaistīja arī plašu profesionāļu uzmanību, daudzi nozarē strādājošie to noskatījās. Ir jāšaubās, vai tik plašs cilvēku loks tiktu piesaistīts, ja izrāde notiktu reālā telpā. Internets sniedz nesalīdzināmi lielāku pieejamību. Kā norāda Elmārs Seņkovs, izrādi trīs dienās noskatījās aptuveni 8000 cilvēku, tās ir apmēram astoņas pilnas Latvijas Nacionāla teātra zāles. Izrādei izdevās īsākā laikā sasniegt lielāku auditoriju, salīdzinot ar klātienē apmeklējuma skaitļiem – panākt neiespējamo.

Ieteikumi

- ▶ Katrai problēmai vienmēr būs iespējams atrast risinājumu, tāpēc svarīgi ir neapstāties un negaidīt, bet aktīvi šo risinājumu meklēt. Pēdējie gadi pandēmijā parādīja, ka tie, kas apstājās un gaidīja, īsti neko nesagaidīja, jo nekas nemainījās.
- ▶ Stabilizējoties epidemioloģiskajai situācijai, var redzēt, ka teātri atkal atveras, bet cilvēki nenāk, zāles ir pustukšas. Šāds scenārijs bija jāparedz, jo daudzi jau iepriekš brīdināja, ka teātrī būs grūti atkal atgriezt tos skatītājus, kas nāca tikai ieraduma pēc. Aktuāls jautājums ir, kas mākslā tiek darīts, lai uzrunātu tos, kas nenāk? Tādēļ ir nozīmīgi, ka ar "Irānas konferenci" izdevās aizsniegt arī cilvēkus, kas teātri neapmeklēja. Īstenojot projektus un domājot par risinājumiem, ir būtiski meklēt kontaktu ar skatītāju, meklēt jaunas iespējas, kā veidot dialogu un sarunāties par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem.

Skats nākotnē

Vērtējot pandēmijas laika pieredzi kopumā, Elmārs Seņkovs norāda, ka šāds attālinātās izrādes formāts līdz galam tomēr nestrādā. Tas daudz tika pārbaudīts, bet neviens nevar droši teikt, ka rezultāts ir ļoti labs un būtu vēlme tā arī turpināt. Kopumā cilvēki grib klātienē teātri. Daudzas attālināto izrāžu idejas pandēmijas laikā apsīkst, ir projekti, kas vairs neturpinās. Attālinātajai izrādei šādā formātā kā produktam ir grūti pastāvēt, jo tas nevar izkonkurēt nedz īstu kino, nedz klātienē teātri. Ja kādā brīdī gan kino, gan klātienē teātris ir pieejami, tad šis trešais produkts zaudē aktualitāti. Internetā ir ārkārtīgi sarežģīti konkurēt, video ierakstiem ir jāsacenšas ar "Netflix" un citu populāru video straumēšanas platformu saturu.

Tomēr tehnoloģijām noteikti ir nākotne teātrī. Jau tagad notiek dažādi interesanti eksperimenti, piemēram, Elmārs Seņkovs kopā ar kinorežisoru Lieni Lindi strādāja pie 2019. gadā tapušās teātra izrādes "Medības", 2022. gadā pārnesot to digitālā formātā. Izrāde tika pārveidota par audiovizuālu iestudējumu, lai tā būtu piemērota digitālam formātam. Rezultātā tapis radošs kino un teātra apvienojums (pirmizrāde 2022. gada 20. janvārī).

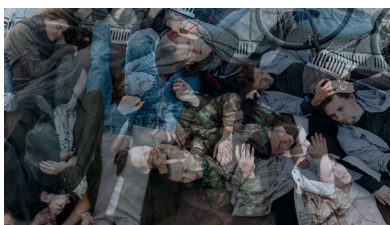
Dirty Deal Teatro (DDT) ir nevalstisks profesionālais teātris, kurā satiekas gan pieredzējuši, gan jauni režisori, dramaturgi, aktieri, horeogrāfi un citi skatuves mākslinieki, lai skatītājiem dotu jaunu, laikmetīgu teātra pieredzi. Teātra

repertuāra veidošanā ir svarīgi iekļaut darbus, kas skar neērtas tēmas un jautājumus, kas paliek neuzdoti. Viens no DDT oriģināldramaturģijas uzdevumiem ir stāstīt "neizstāstītos" stāstus par notikumiem un cilvēkiem šeit un tagad.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Pandēmijas laikā teātra izrādes var iedalīt divās kategorijās – tās, kas tika speciāli veidotas pandēmijas apstākļiem, un tās, kas bija jāpielāgo. Mainoties epidemioloģiskajiem ierobežojumiem, DDT klātienē izrādes tika pārceltas attālināti Zoom platformā, kā arī tika radītas speciālas attālinātās izrādes. "Misija: Zeme" bija Zoom izrāde bērniem, kas piesaistīja daudzus skatītājus "Latvijas skolas somas" programmā. Izrāde labi strādāja klašu grupām, tai bija izglītojošs saturs un, pateicoties attālinātajam formātam, tā bija viegli pieejama.

2021. gada sākumā jau varēja novērot, ka notikumi Zoom vidē sabiedrību kopumā ir nogurdinājuši, līdz ar to nopietnas izrādes šādā formātā vairs neplānoja, tika meklēti jauni risinājumi. Pie klausāmizrādes "Noklausies" tika strādāts jau iepriekš dažādās formās, tomēr pandēmijas ietekmē izrādes iecere bija jāpārstrādā, lai tā būtu pieejama attālināti. Rezultātā tapa mājaslapa izrādei, kur, ievadot piekļuves kodu, klausītājs iejūtas VDK aģenta lomā. Arī izrāde "Piederības vingrinājumi" mainīja savu formu vairākas reizes. Vispirms tā veiksmīgi notika lgaunijā, pēc tam tika īstenota arī Latvijā.

ĪSIZRĀŽU CIKLS "KĀPĒC ES NAKTĪS NEGUĻU"

NO 2020. GADA OKTOBRA LĪDZ 2021. GADA JANVĀRIM

Izrāžu cikls četros vakaros deva iespēju skatītājiem iepazīties ar 12 jaunu teātra režisoru radošo darbību. Pirmais īsizrāžu cikla vakars norisinājās klātienē, bet nākamie bija pieejami attālināti – Zoom platformā un audiopastaigas formā.

KLAUSĀMIZRĀDE "NOKLAUSIES"

KOPŠ 2021. GADA 15. APRĪĻA

TIEŠSAISTES RAIDĪJUMS "Č(V)AKARĒŠANA"

NO 2021. GADA JANVĀRA LĪDZ MARTAM

Raidījumu cikls pulcēja skatītājus uz vairākām attālinātām sarunām, kur raidījuma vadītājs Jānis Kronis sarunājās ar kādu teātra režisoru, lai atklātu vairāk par viņa radošo darbību un personīgo dzīvi. Raidījumi notika katru otro nedēļu trīs mēnešu garumā un skatītājiem deva iespēju labāk iepazīt Dirty Deal Teatro izrāžu režisorus.

TELEFONIZRĀDE "PIEDERĪBAS VINGRINĀJUMI"

2021. GADA
6.-7. NOVEMBRĪ

Izrādē apkopoti dažādu cilvēku patiesi stāsti par piederības un iederēšanās pieredzi dažādās dzīves sfērās. Izrādes skatītājiem pirms izrādes pakomātā tiek nosūtīta paciņa, kurā atrodamas piecas aploksnēs ar fotogrāfijām un telefona numuriem. Konkrētā laikā zvanot uz konkrētu numuru, skatītājs tiek savienots ar stāstītāju, kas dalās savā pieredzē. Vienas stundas laikā izrādes skatītājs dzird piecus dažādus stāstus un tiem spēj vizuāli izsekot ar aploksnēs atrodamo fotogrāfiju palīdzību.

"PASTAIGA PA TRIUMFA ARKĀDI"

2021. GADA MAIJĀ

Šajā laikā bija nojaušams, ka auditorija meklē iemeslus, lai attālinātos no ekrāniem un izietu ārpus mājām. Bija skaidrs, ka siltajās maija dienās cilvēki nepirks biļetes uz Zoom izrādēm, bet izvēlēsies nākt apskatīt vides objektu parkā. Norises vieta un laiks bija apzināti izvēlēti atbilstoši projekta tematikai, tā bija arī iespēja piesaistīt pēc iespējas vairāk skatītājus – maijā Uzvaras parkā Rīgā zied sakuras, kā arī notiek 9. maija pasākumi, kas liek apkārtnē pulcēties plašam cilvēku lokam.

Uzvaras parkā Rīgā tika izvietoti astoņu teātra mākslinieku veidoti vides objekti – triumfa arkas. Projekta mērķis bija rosināt sabiedrībā diskusiju un pārdomas par uzvaras un zaudējuma tēmām gan personīgā, gan visas sabiedrības mērogā.

"MISIJA: ZEME"

NO 2020. GADA NOVEMBRA
LĪDZ 2021. GADA
FEBRUĀRIM

Režisores Ingas Tropas izrāde bērniem par tālu nākotni, kurā ekoloģisku katastrofu rezultātā Zeme vairs nav apdzīvojama, tāpēc divi cilvēki dodas meklēt jaunas mājas kosmosā. Meklējumu rezultātā viņi mājas atrod tuvāk, nekā gaidījuši. Izrāde bija pieejama attālināti Zoom platformā.

Izaicinājumi

Lielākais izaicinājums bijis saistīts ar skatītāju piesaistīšanu. Lai arī teātrim bija gana plašs satura piedāvājums, dažādu apstākļu dēļ skatītāji līdz teātrim vienkārši nevarēja nonākt, bet, pandēmijas ierobežojumiem mazinoties, teātri ir atsākuši darbu klātienē, bet skatītāju ir mazāk. Cilvēki ir atradinājušies no paraduma nākt un piedalīties izrādēs. Pandēmijas sākumā sociālajos tīklos bija liela aktivitāte, cilvēki dalījās ar kultūras norisēm, pasākumiem, idejām, bet vēlāk šī aktivitāte ir noklususi, sabiedrība ir nogurusi.

Izrādei "Piederības vingrinājumi" izdevās piesaistīt atsaucīgu auditoriju gan latviešu, gan krievu valodā, bet angļiski runājošo Latvijas sabiedrības daļu izrādei neizdevās sasniegt. Grūti skaidri noteikt iemeslus, tomēr 2021. gada pēdējos mēnešos ar auditorijas piesaistīšanu kopumā teātrim ir gājis grūtāk.

Arī "Piederības vingrinājumu" tehniskā norise sagādāja savus izaicinājumus. Izrāde ietvēra vairākas darbības, kas skatītājam jāveic, tādēļ bija jāatrod veids, kā sniegt vienkāršas un skaidras norādes. Skatītājam ir jāsaprot, kas jādara un ko gaidīt. Izrādes norise bija atkarīga no veiksmīgas loģistikas, bija jāapkopo papildus informācija, jāizsūta paciņas, kas organizatoriem lika apgūt papildus prasmes un zināšanas.

Inovativās prakses

Ideju ģenerēšana izrāžu attālinātiem risinājumiem veicās labi gan radošajai komandai, gan teātrim kopumā. Atrastie risinājumi bija gana interesanti dažādām auditorijām – tika izstrādāta gan speciāla mājaslapa, gan izmantoti telefona zvani, pakomāti, tiešsaistes iespējas. Šo darbību un radošo risinājumu kopums bija jaunums teātra repertuārā. Fiziska pakomātu sūtījumu

iesaiste palīdzēja "Piederības vingrinājumus" padarīt klausītājam reālākus, aptaustāmie materiāli, telefona saruna palīdzēja gūt dziļāku, personīgāku skatījuma pieredzi.

Ieguvumi

"Attālināto izrāžu lielākais ieguvums ir iespēja sasniegt auditoriju ārpus Rīgas, arī vietās, kur nav vietējo teātru."

Klausāmizrāde "Noklausies" saturiski ir ļoti piemērota jauniešiem, un attālināti tā kļuvusi pieejamāka visiem interesentiem. Tas ir liels ieguvums, ka kultūra un teātra izrādes kļuvušas sasniedzamas visā Latvijas teritorijā, ārpus lielajām pilsētām. Šo iespēju dēļ būtu vērtīgi attālinātas izrādes kā formu saglabāt arī turpmāk.

Ieteikumi

- ▶ Dators nav vienīgais veids, kā radīt un piedāvāt izrādes attālināti. Izrādi var "paņemt līdzi kabatā", to var klausīties telefonā. Izrāde var notikt arī pilsētvidē. Brīžos, kad citu iespēju nav, teātris joprojām var radīt un skatītājiem piedāvāt mākslu, iespēju dalīties uzskatos un pasaules redzējumā.
- ▶ Galvenais ir nebaidīties izmēģināt ko jaunu. Sākumā darbs pie "Piederības vingrinājumiem" bija izaicinošs un grūts, tomēr izrādei izdevās atrast savu auditoriju un gala rezultāts bija ļoti pozitīvs, cilvēki sniedza labas atsauksmes. Gadījumā, ja kāda izrāde liekas pārāk sarežģīta, ir svarīgi atcerēties, ka skatītājs ir atjautīgs, un arī sarežģītas idejas var veiksmīgi īstenot.
- ▶ Plānojot izrādes un kultūras notikumus, svarīgi ir atrast pareizo brīdi, kurā produktu piedāvāt. Ir jāseko līdzi notikumiem sabiedrībā, jāsaprot, kas šobrīd ir aktuāli, un jāmēģina paredzēt, kurš būtu piemērotākais brīdis konkrētajam produktam, lai tas sasniegtu visplašāko auditoriju.

Skats nākotnē

Attālināto izrāžu vieglās pieejamības dēļ būtu svarīgi šādu formu saglabāt arī nākotnē. Izrādes Zoom platformā, iespējams, nav pats veiksmīgākais risinājums, tomēr jau tagad pastāv alternatīvas – telefona zvani, audiopastaigas, kā arī var meklēt jaunus risinājumus. Teātris varētu nākotnē arī vairāk domāt par vides objektiem, kultūras un mākslas notikumiem ārpus telpām. Cilvēki meklē veidus, kā attālināties no ekrāniem, iemeslus, lai atstātu mājas, pieredzētu ko jaunu, tādēļ pilsētvidē, brīvā dabā pastāv daudz iespēju satikt cilvēku.

Kino

Pandēmijas izraisīto pulcēšanās ierobežojumu dēļ kino nozare pēdējos divos gados ir ievērojami cietusi. Tā kā kinoteātri nav pirmās nepieciešamības pakalpojumu vidū, jau 2020. gadā pirmās ārkārtas situācijas laikā no marta vidus tie tiek pilnībā slēgti. Vēlāk uz brīdi tie var darboties ar ierobežotu apmeklētāju skaitu, taču gada nogalē atkal tiek slēgti. Arī 2021. gadā pamišus mainās slēgšanas periodi ar ierobežotu apmeklējumu.

Daļa kinoteātru ir centušies radoši pielāgoties jauniem apstākļiem un turpināt savu darbību. Ja bija iespējams, piedāvāja kino skatīšanos mājas apstākļos, piedāvājot saturu tiešsaistes platformās. Tradicionālie filmu festivāli un balvu pasniegšanas tika daļēji vai pilnībā pārcelti tiešsaistes režīmā. Izglītojošas lekcijas, kino skolas, semināri arī piedzīvoja attālinātu režīmu.

Latvijā jaunu filmu ražošana neapstājās, taču būtiski aizkavējušās pirmizrādes, gaidot iespēju tās demonstrēt klātienē. Ar Nacionālā kino centra atbalstu 2021. gada rudenī tika uzsākts Latvijā tapušo filmu pirmizrāžu maratons "Ekrānam ir nozīme", aicinot baudīt kino mākslu uz lielajiem ekrāniem. Tā ietvaros kinoteātros visā Latvijā bija iespēja skatīties Latvijas jaunās filmas, kas tapušas pēdējos divos gados.

Kopumā šis laiks ir devis iespēju apgūt jaunus digitālos rīkus, jaunus komunikācijas kanālus sadarbībai ar auditoriju, kā arī iespēju caur tiešsaistes platformām piesaistīt plašāku auditoriju nekā tas bija iespējams klātienē. Taču viennozīmīgi pilnvērtīgai kino skatīšanās pieredzei klātienē apmeklējums ir neaizstājams un digitālie līdzekļi var būt tikai kā papildinājums.

Kinoteātris "Kino Bize"

Pieredzē dalijās

Kristīne Matīsa, Nacionālā Kino centra filmu nozares informācijas speciāliste;
Zigita Saulīte, Nacionālā Kino centra vecākā referente

Nacionālā Kino centra (NKC) darbības mērķis ir īstenot valsts politiku filmu nozarē. NKC pārziņā ir tiešsaistes portāls *filmas.lv*, kas satur Latvijas filmu nozares plašāko datu bāzi –

tur pieejama informācija par vairāk nekā 2600 Latvijā uzņemtām filmām, sākot ar 1920. gadu. Daļa no tām ir pastāvīgi pieejama, lai noskatītos bez maksas.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Nacionālajam Kino centram jau pirms ārkārtas situācijas bija izveidots būtisks resurss – tiešsaistes platforma *filmas.lv*. Līdz ar pandēmijas ieviestajiem ierobežojumiem vairāki kino festivāli tika organizēti attālināti. Tiešsaistē tika piedāvātās arī dažādas tematiskas filmu izlases, veltītas gan īpašiem notikumiem, gan konkrētiem režisoriem. Sākoties ārkārtas situācijas ierobežojumiem, bija nepieciešams ātri reaģēt uz izmaiņām. Liela daļa kultūras norišu pārcēlās uz tiešsaistes formātu. Arī kino piedāvājums tiešsaistē pieauga līdz ar pašu kino darbu autoru iniciatīvu savas filmas izlikt tiešsaistes pieejai.

4. MAIJA LATVIJAS FILMU MARATONS

2020. UN 2021. GADA MAIJĀ www.filmass.lv

Ārkārtas situācijas laikā Latvijas filmu maratons tika organizēts tiešsaistē, pieejams visā pasaulē, tomēr saglabājot "kinoteātra modeli" – deviņi kinoseansi konkrētos laikos, arī pirmizrādes.

LĪGO SVĒTKU FESTIVĀLS "LATVIJAS FILMAS PASAULĒ"

2020. UN 2021. GADA JŪNIJĀ www.filmass.lv

Filmu festivāls tiešsaistē, tā ietvaros 10 Latvijas filmas varēja noskatīties bez maksas datorā jebkurā pasaules vietā.

"KINO SKOLĀS" TIEŠSAISTĒ

NO 2020. GADA MARTA LĪDZ MAIJAM www.filmass.lv

Līdz ar attālināto mācību ieviešanu skolās Kino centrs nolēma atbalstīt pedagogus un skolēnus, piedāvājot brīvā lietojumā programmu "Kino skolās", kas pirms tam bija pieejama tikai pedagogiem

ar pieejas kodu. Trīs mēnešus līdz mācību gada beigām katrs skolēns Latvijā, mācoties mājās, varēja piekļūt "Kino skolās" materiāliem. Lai to nodrošinātu, Kino centram bija jāveic papildus darbs ar autortiesību jautājumiem, saskaņojot brīvo pieeju ar katru autoru, kura radītais darbs bija iekļauts "Kino skolās" programmā. Sadaļa tika papildināta ar metodiskajiem materiāliem par visām 16 filmām no programmas "Latvijas filmas Latvijas simtgadei".

BALTIJAS JŪRAS DOKUMENTĀLO FILMU FORUMS / 2020. GADA SEPTEMBRI TIEŠSAISTĒ UN 2021. GADA SEPTEMBRI HIBRĪDFORMĀTĀ [www.](http://www.filmas.lv)

Portālā *filmas.lv* 2020. gadā festivāla ietvaros visā Latvijā bez maksas bija skatāma Baltijas jūras dokumentālo filmu skate – astoņas starptautiskos festivālos atzinību guvušas dokumentālās filmas, kas tika izrādītas noteiktos seansu laikos. Savukārt 2021. gadā festivāls notika hibrīdformātā – daļa filmu bija skatāmas klātienē kinoteātrī, daļa – tiešsaistes platformā *filmas.lv*.

NACIONĀLĀ KINO BALVA „LIELAIS KRISTAPS”

2020. GADA NOVEMBRĪ;
2021. GADA FESTIVĀLS
PĀRCELTS UZ

2022. GADU [www.](http://www.filmas.lv)

Balvas “Lielais Kristaps” pasniegšana 2020. gadā ārkārtas situācijas dēļ norisinājās tiešsaistē un televīzijā. Pirms tam skatītājiem bija iespēja tiešsaistes vietnē *filmas.lv* noskatīties balvai nominētās filmas, pirmizrādes un Mūža balvas laureāta Kalvja Zalcmaņa filmu retrospektīvu, filmas bija pieejamas arī citās platformās.

Izaicinājumi

Neprognozējamība bija izaicinoša, nereti jauni ierobežojumi stājās spēkā nedēļu vai pat dažas dienas pirms ieplānotā pasākuma. Nācās ļoti ātri pielāgoties, kas kino jomai ir sarežģīti, ņemot vērā, ka nevar mehāniski pārcelt klātienē seansus uz tiešsaisti, jo katrai filmai ir saistoši noslēgtie līgumi, kas ierobežo izrādīšanu plašākam skatītāju lokam un ārpus Latvijas.

Pasākumu plānošana paralēli gan klātienē apstākļiem, gan tiešsaistei prasa lielu papildus darbu, kas ir atšķirīgs katram formātam. Arī festivālu programmas klātienē un tiešsaistes formātiem būs atšķirīgas – izrādīšanas tiesību dēļ.

Inovativās prakses

Pilnīgi jauna pieredze bija pasākumu organizēšana tiešsaistē. Lai saglabātu kinoteātra apmeklējuma sajūtu, 4. maija filmu maratona seansi notika konkrētos laikos un visā pasaulē. Tas bija milzīgs izaicinājums – noorganizēt tehniskos risinājumus, lai skatītāji visā pasaulē no dažādām laika joslām varētu pieslēgties noteiktajā laikā. Papildus bija sagatavotas iepriekš uzfilmētas uzrunas, kas parasti notiek klātienē pirms katrs seansa kinoteātrī, bet tagad tika atskaņotas pirms katra seansa tiešsaistē. Ņemot vērā starptautisko pieejamību, festivāls ilga divas ar pusi diennaktis, kas prasīja nepārtrauktu IT darbinieku klātbūtni, uzturot pasākuma tehnisko norisi.

Vienkāršāk ir piedāvāt filmas tiešsaistes pieejai nevis konkrētā laikā, bet uz kādu noteiktu laika periodu, kurā skatītājs pats izvēlas, kad skatīties. Taču NKC komanda izvēlējās maksimāli saglabāt saikni ar kinoteātra sajūtu, organizējot konkrētus seansus. Attālinātais formāts jau tā atņem klātbūtnes skatīšanās pieredzi, kas ir ļoti svarīga.

Ieguvumi

Salīdzinot ar klātienē formātu kinoteātri, tiešsaistes seansiem bija skaitliski ievērojami lielāks apmeklējums, kas ir izskaidrojams ar plašo pieejamību visā pasaulē. Īpaši Latvijas filmu pieejamību novērtēja diasporas pārstāvji. NKC ir saņēmis sirsnīgas atsauksmes no latviešiem visā pasaulē, kas 4. maija kino programmu varēja noskatīties tiešsaistē. To vidū bija arī stāsti, ka cilvēki sazinās dažādās valstīs un norunā kopā skatīties konkrētu filmu vai arī paralēli tiek pieslēgta Zoom platforma, kurā visi "kopā skatās" filmu.

Kristīne Matīsa norāda, ka pamazām notiek uztveres un domāšanas izmaiņas attiecībā uz tiešsaistes formātu kino jomā. Šobrīd šis formāts ir kļuvis pieņemamāks, respektējamāks, ja salīdzina ar agrāko attieksmi. Viņa atzīst, ka ir radikāli mainījusies arī kinoteātru attieksme pret tiešsaistes platformām. Agrāk kinoteātri uzstāja, ka nedrīkst paralēli filmu rādīt gan kinoteātri, gan tiešsaistē, bet tagad pēc pandēmijas pieredzes šāda prakse tiek uztverta pilnīgi normāli.

“Salīdzinot klātienē un tiešsaistes formātu, tie neizslēdz viens otru, piedāvājums tiešsaistē drīzāk paplašina auditoriju. Bieži tā ir dažāda auditorija – tie, kas nāks klātienē, un tie, kas skatīsies filmas tiešsaistē.”

/Kristīne Matīsa/

Ieteikumi

- ▶ Galvenais ieteikums būtu nebaidīties. Vieglāk, protams, ir atcelt un pārcelt ieplānoto, taču izaicinājuma pieņemšana rada jaunu pieredzi, iespējas. Pandēmija ļoti daudzās iestādēs ir veicinājusi digitālo rīku izmantošanu un ieviešanu.
- ▶ Ieteikumi komunikācijai ar auditoriju. Varēja novērot, ka ārkārtas apstākļos informācijas plūsma bija ļoti haotiska, plānotie un pieņemtie lēmumi mainījās, izmaiņas nereti tika izziņotas pēdējā brīdī. Šādos apstākļos ir ļoti svarīgi skaidri un pārskatāmi veidot komunikāciju ar savu skatītāju, lai ir saprotams, kad un ar kādiem nosacījumiem drīkst nākt klātienē un kad nevar. NKC komanda izveidoja saprotamus un pārskatāmus vizuālos materiālus, lai skatītāji varētu orientēties, ar kādiem nosacījumiem pasākumi notiks. Ieplānotā pasākuma operatīva pārceļšana uz tiešsaisti prasa ātru izlēmību, psiholoģisku gatavību mainīt ieplānoto un skaidru vēstījumu skatītājam. Tiešsaistes un klātienē skatītājs ir atšķirīgs, un katra auditorija prasa savu pieeju.

Skats nākotnē

Lai gan tiešsaistes modelim kino jomā vairs nav tik zema reputācija kā agrāk, tomēr tas noteikti nevar aizstāt klātienē skatīšanās pieredzi kinoteātri. Kaut arī filmas ir produkts, kas radīts ekrāniem, tomēr pilnvērtīgi piedzīvot kino var, tikai skatoties to uz vietas kinoteātri, uz lielā ekrāna, bez traucējumiem no ārpuses, pilnībā nododoties filmas baudīšanai. Kino mākslai ir svarīga nepārtrauktā skatīšanās, kad nekas nenovērš uzmanību, kā tas var notikt, skatoties filmu mājās, tiešsaistē, uzliekot pausi, atbildot uz zvanu, ejot pēc tējas. Zīgita ir pārliecināta, ka pēc ierobežojumu beigšanās skatītājs noteikti atgriezīsies kinoteātri, lai piedzīvotu kino klātienē.

Atsevišķos gadījumos NKC saglabās pasākumu hibrīdmodeli, vienlaikus piedāvājot saturu gan klātienē, gan tiešsaistē. NKC turpinās attīstīt portālu *filmas.lv*, ir paredzēts tehniski pilnveidot mājaslapu, lai būtu ērtāk un vienkāršāk pievienot jaunas filmas. Tiešsaistes modelis ļauj sasniegt plašāku auditoriju, kas citādi nevarētu klātienē piedalīties. Ir jāizmanto katra formāta priekšrocības, taču ir norises, kuras tiešsaistē zaudē savu nozīmību. Piemēram, filmu pirmizrādes klātienē ir svinīgi pasākumi, ar personisku autora uzrunu, satikšanos, apsveikumiem un komunikāciju. Tiešsaistes formāts pirmizrādēm ir ļoti nepiemērots, tajā zūd pievienotā emocionālā vērtība.

Jāņem vērā, ka, lai paralēli sagatavotu pasākumu divos formātos – klātienē un tiešsaistē, nepieciešams ieguldīt ievērojami vairāk darbu, kas attiecīgi prasa papildus resursus. Pandēmijas laikā nereti tas ir bijis vienīgais iespējamais risinājums, lai turpinātu darbu un sagatavotos dažādiem pavērsieniem. Ir jāiet soli pa priekšu, jājūt, jāmodelē iespējamie scenāriji. Ļoti svarīga ir komanda, ar ko strādā kopā, tas ir resurss, kas palīdz sasniegt cerēto rezultātu.

Pieredzē dalījās

Māris Prombergs,

kinoteātra "Kino Bize" direktors;

Paula Bērziņa, kinoteātra "Kino Bize"

projektu un bērnu programmas vadītāja

"Kino Bize" ir neliels kinoteātris Rīgā, kura programmu veido jaunas, neatkarīgi producētas filmas un video no visas pasaules, kā arī tematiski veidotas retrospekcijas, lekcijas un

īpašie notikumi. Kopš 2013. gada "Kino Bize" ir paplašinājis savu darbību, kļūstot par filmu izplatītāju Latvijā.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Pasākumi, ko "Kino Bize" ierasti rīkoja klātienē, līdz ar ierobežojumiem tika pārcelti tiešsaistes režīmā. Ievada lekcijas tika ierakstītas un atskaņotas pirms seansiem tiešsaistē. "Kino skolā" lekcijas jauniešiem un pieaugušajiem, kā arī bērnu rītu programmas arī tika pārceltas attālinātā formātā.

ANTUĀNA DUANELA KINO SKOLA JAUNIEŠIEM UN PIEAUGUŠAJIEM BĒRNU RĪTI

Nodarbības jauniešiem, pētot dažādas kino parādības, padziļinot izpratni par kino jomu un tās niansēm, pandēmijas ierobežojumu laikā tika rīkotas tiešsaistē. Tāpat tiešsaistē tika rīkoti kinolektoriji pieaugušajiem un [bērnu rīti](#). Katru otro svētdienu bērniem tika piedāvāta filma, pēc kuras seko sarunas un radošā darbnīca.

DIZAINA FILMU FESTIVĀLS 2020. UN 2021. GADA AUGUSTĀ

Ikgadējs dizaina filmu festivāls tradicionāli notiek Kuldīgā sadarbībā ar Kuldīgas Mākslinieku rezidenci. 2020. gadā festivāls norisinājās ārā Kuldīgas pilsētas dārzā. Savukārt 2021. gadā bija nereāli izpildīt tā brīža prasības par apmeklētāju kontroli un iežogot pilsētas dārzu, tāpēc tika pieņemts lēmums Dizaina filmu festivālu jau pilnībā pārcelt uz tiešsaisti.

"MĀJAS KINO"

KOPŠ 2020. GADA APRĪĻA

Pandēmijas radītie ierobežojumi paātrināja jau esošas idejas realizāciju par "Mājas kino" tiešsaistes platformas izveidi, lai piedāvātu filmas noskatīties katram mājās tiešsaistē, iegādājoties biļeti skatījumam uz konkrētu laiku.

Platformas izveidē palīdzēja komunikācija ar Lietuvas kolēģiem, kas dalījās pieredzē, kā šādu

projektu realizēt. Neilgā laikā tika sagatavots viss nepieciešams, lai jau aprīlī varētu piedāvāt skatītājiem pirmās filmas. Joprojām tiek turpināta jaunu filmu pievienošana, papildus īpašu filmu izlašu un retrospektīvu veidošana. Filmu klāstu papildina sarunas ar režisoriem un kino jomas speciālistiem par dažādām tēmām. Šobrīd "Mājas kino" ir attīstījies un labi papildina klātienē notikumus. Tomēr klātienē kino seansu apmeklējums ir lielāks nekā tiešsaistes skatījumi, kā arī pasaules pieredze liecina, ka tiešsaistes kino skatījumi nepārspēj klātienē pieprasījumu.

Izaicinājumi

Kinoteātris ir ļoti ievainojams izveidojušajos apstākļos, jo mērķis ir ne tikai parādīt filmas, bet arī stāstīt par tām, diskutēt un veicināt viedokļu apmaiņu, kam klātienē formāts ir neaizstājams. Ja tas nav iespējams, tad daļēji var zust motivācija organizēt, piemēram, filmu festivālus bez klātienē iespējas.

Māris šo laiku raksturo kā pastāvīgu apjukumu. "Neko nav iespējams saplānot, jo klātienē apmeklējuma noteikumi bieži mainās, tiek izziņoti īsu brīdi pirms stāšanās spēkā. Nemitīgās izmaiņas ir nogurdinošas, kinoteātris tiek atvērts un aizvērts, nevar ielānot kaut vai to, vai kafējnīcai vērts iepirkt produktus. Tā ir arī liela emocionālā slodze uzņēmējdarbībai, piemēram, tika pieņemts jauns darbinieks, apmācīts un pēc pāris nedēļām atlaists, jo kinoteātris kārtējo reizi tika aizvērts. Ir grūti saglabāt ticību, ka situācija kaut kad stabilizēsies, ka varēs strādāt bez tik lielas nenoteiktības. 18 mēnešu laikā normāli, pilnvērtīgi kinoteātris ir strādājis 3 mēnešus."

Paula atzīst, ka arī skaidras komunikācijas trūkums traucējis pielāgoties situācijai. Valdības lēmumi tiek pieņemti pēdējā brīdī, līdz ar to ļoti maz laika paliek saviem lēmumiem, iepirkumiem. Nereti arī valsts iestādes precīzi nezina, kādi tad īsti ir konkrētā brīža aktuālie noteikumi. Arī auditorijai nereti nav skaidri esošie nosacījumi, un tāpēc daļa izvēlas vienkārši nekur nedoties.

Lai turpinātu ielānoto kinoteātra darbību, tiek strādāts dubultā, rēķinoties ar klātienē un tiešsaistes variantu katram pasākumam. Un abi varianti ir atšķirīgi, jo daļu nevar vienkārši pārcelt tiešsaistes režīmā. Tā ir pastāvīgi liela slodze, gan fiziski, gan emocionāli. Ielānotās pirmizrādes, kurām ļoti svarīgs ir klātienē režīms, var nākties pēkšņi atcelt, un viss ieguldītais darbs izrādīsies veltīgs.

Visas izmaiņas, kas skar ielānotās filmas klātienē demonstrācijas pārcelšanu uz tiešsaisti, ir jāsaprot ar filmas izplatītājiem, jāpārskata līgumi, un ne vienmēr tiešsaistes formāts būs iespējams. Tāpēc klātienē filmu programma un tiešsaistes festivāls var būtiski saturiski atšķirties.

Inovativās prakses

Daudzu gadu garumā organizējot Bērnu rītus, "Kino Bizes" komanda jau ir iepazinusi ģimenes, kas pastāvīgi apmeklē šos pasākumus, ir redzējuši bērnus izaugam un ir izveidojusies individuāla pieeja. Līdz ar Bērnu rītņu pārcelšanu attālināti komanda katram bērnam pirms tam nosūtīja pakomātā materiālus radošajām darbnīcām, kas ierasti notika uz vietas pēc filmas noskatīšanās, bet tagad pārcēlās individuāli uz katra mājām.

Ieguvumi

Kinoteātris ir iemācījies pielāgoties jaunajiem apstākļiem, pandēmijas laikā ir izveidoti digitāli resursi, tiek veidotas jaunas filmu kolekcijas un izlases. Māris apliecinā, ka "mēs esam salīdzinoši elastīgi, lai kas notiktu. Ja atkal būs jauna mājseide, varēsim turpināt strādāt". Tiešsaistes formāts piedāvā iespēju neapstāties un turpināt iesāktos projektus. Tāpat šis formāts ļauj sasniegt papildus auditoriju ārpus Rīgas un arī valsts.

Tiek plānots papildināt tiešsaistes satura funkcijas, pievienojot subtitrus vai surdotulkojumu, kas būtu ieguvums cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un ir daudz vieglāk īstenojams digitālajā formātā nekā klātienē. Papildus ieguvums ierakstiem ir iespēja tos saglabāt un piedāvāt pieejai mājaslapā skatījumiem arī vēlāk.

"Festivāla programmu skatījumi tiešsaistē pieaug, skatītāji sāk vairāk pierast pie attālinātā formāta un to izmantot. Un tad tas vairs nav kinofestivāls Rīgā, tas ir festivāls visā Latvijā."

/ Paula Bērziņa /

Ieteikumi

- ▶ Būt atvērtiem inovācijām, jaunām idejām un jauniem rīkiem. Nebaidīties izmēģināt jaunas pieejas. Tiešsaistes platformām kino jomā agrāk bija negatīva pieskaņa, taču tagad tās tiek plaši pielietotas un tām ir savas nenoliedzamas priekšrocības. Var izmēģināt jaunus veidus, kā strādāt ar skatītājiem. Atvērtība un elastība sniedz jaunas attīstības iespējas.
- ▶ Saglabāt personalizētu pieeju pastāvīgajiem apmeklētājiem. Kinoteātris "Kino Bize" ir lokāls kopienas kultūras centrs, kur domubiedri satiekas un sarunājas par kino un citām tēmām. Krīzes laikā ir ārkārtīgi svarīga šī abpusējā komunikācija, kas palīdz turpināt iesāktos.

Skats nākotnē

Tiks turpināta platformas "Mājas kino" attīstība, pievienojot jaunu saturu. Tas labi papildina klātienē kino seansus. Tiešsaistes formāts palīdz piesaistīt papildus auditoriju, varbūt arī tādu, kas par "Kino Bizi" pirms tam nav zinājuši, un tas var būt pamudinājums vēlāk apmeklēt kinoteātri klātienē.

Tāpat tiks saglabāti arī lekciju un semināru ieraksti, kā arī filmu ievada lekcijas un komentāri. Pēc iespējas tomēr tiks organizēti pasākumi klātienē, jo vienreizējam klātienē notikumam konkrētā laikā un vietā piemīt sava ekskluzivitāte, mijiedarbība ar publiku. Pret ierakstītu saturu ir nevērīgāka attieksme, jo tas ir pieejams jebkurā laikā, pauzējams un pārtinams.

Veicot aptaujas par vēlamo formātu "Kino skolās" dalībnieku vidū, noskaidrojās, ka liela daļa vēlētos nodarbības klātienē. Kaut *Zoom* platformai ir savas priekšrocības un ērtības, tomēr šķiet, ka cilvēki sāk nogurt no piesātinātā digitālā satura un vēlas tikt ar citiem cilvēkiem klātienē. Ideāli būtu veidot abus variantus, lai cilvēki var tikt gan klātienē, gan attālināti var pieslēgties tie, kas dzīvo tālāk no Rīgas, taču tas prasītu ieguldīt dubultus resursus sagatavošanā un organizēšanā.

Bibliotēkas

Bibliotēkas ārkārtas situācijas laikā ir piedzīvojušas gan pilnīgu pakalpojumu pārtraukšanu, gan darbību ar apmeklējuma ierobežojumiem, kas kopumā ir samazinājis lasītāju skaitu. Kopš 2021. gada novembra tika ieviesti risinājumi, lai lasītāji varētu saņemt un nodot grāmatas bez tieša kontakta ar bibliotēkas darbiniekiem, izmantojot grāmatu pakomātus, kuros apmeklētāji var izņemt iepriekš tiešsaistē pasūtītās grāmatas.

Ierastie kultūras un izglītojošie pasākumi tika pārcelti tiešsaistē. Latvijas Nacionālā bibliotēka piedāvāja klāstu ar attālinātām izglītojošām nodarbībām, radošām darbnīcām un interaktīvām aktivitātēm skolēniem, kas sniedza nozīmīgu atbalstu pedagogiem attālināto mācību laikā. Šo piedāvājumu aktīvi izmantoja arī skolēni no Latvijas diasporas.

Bibliotēkas atrada jaunus un radošus veidus, kā komunicēt ar savu auditoriju ārkārtas apstākļos, izmantojot ārtelpas pasākumu rīkošanai vasarā, organizējot interaktīvus pārgājienus, kā arī iesaistot auditoriju kopīga satura veidošanā, aicinot piedalīties ar saviem stāstiem un fotogrāfijām izstāžu veidošanā.

Bibliotēkas ir nozīmīgs resurss gan vietējās kopienas izglītošanā un informēšanā, gan iedzīvotāju saliedēšanā. Kopīgas sarunas, kopienu saliedējoši pasākumi mazina sociālās atstumtības risku un atsvešināšanos. Sevišķi svarīgi tas ir bijis pandēmijas laikā, kad daudzi cilvēki ir nomākti ilgstošo saskarsmes ierobežojumu dēļ.

Kuldīgas Galvenā bibliotēka

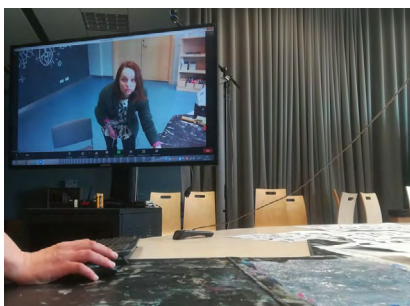
Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) pamatuzdevums ir nacionālās literatūras krājuma veidošana, mūžīga glabāšana un tā ilglaicīgas pieejamības nodrošināšana. Bibliotēkas dar-

bības galvenais akcents ir atbalsts augstākajai izglītībai, pētniecībai un mūžizglītībai, aktivitātes un literatūra bērnu lasīšanas veicināšanai.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Sākoties pandēmijas ierobežojumiem, LNB pārskatīja darbības mērķus un mēģināja saprast, ko no esošajiem plāniem var izmantot jaunajos apstākļos – kura ideja būtu vispiemērotākā, kā to iespējams transformēt un kas, iespējams, šajā situācijā strādātu pat labāk.

Pandēmijas pašā sākumā kultūras norises klātienē bija pilnībā apstādinātas, savukārt norises digitālajā vidē tikai pamazām ieskrējās, tādēļ ar salīdzinoši nelielām akcijām varēja piesaistīt mediju uzmanību un iegūt lielu publicitāti.

IZGLĪTOJOŠĀ PROGRAMMA "VIRTAKAS KLAŠE" KOPŠ 2020. GADA www.lnb.lv

"Virtakas klase" ir fiziska telpa LNB ēkā, kur ierasti dažādām klašu grupām tika piedāvāta izglītojošu aktivitāšu programma. Sākoties attālinātajam mācību procesam Latvijā, bija būtiski saprast, kā turpināt jēgpilnu attālinātās izglītības funkciju, papildus nenoslogojot skolēnus vai pedagogus. Tika izstrādāti mācību materiāli un metodiskie norādījumi, ko skolotāji var izmantot, lai dažādotu mācību stundu saturu, kā arī veidotas jaunas aktivitātes, piemēram, tiešsaistē pieejamas interaktīvas izlaušanās spēles, kuru laikā skolēns uzzina vairāk par drukāto un digitālo grāmatu ietekmi uz vidi, piemēram, tiešsaistes izlaušanās spēles "Vai grāmatas ir kaitīgas?" un "Digitālās tehnoloģijas – labi vai slikti?", kas māca par produktu ilgtspēju. Klases var pieteikties arī uz tiešsaistes nodarbībām – gan

praktiskām radošajām darbnīcām, gan teorētiskām nodarbībām par dažādām tēmām, kuru laikā skolēni darbojas muzejpedagoģa vadībā.

2021. gada nogalē, lai sasniegtu auditoriju reģionos, kas agrāk brauca uz LNB vai uzņēma muzejpedagoģes savā skolā, tika organizēta vērienīga tiešsaistes viktorīna "Ziemassvētki kanonā". Mēnesi pirms pasākuma tā vadītājs un scenārija autors aktieris Jānis Kronis un muzejpedagoģes tiešsaistē regulāri tikās ar skolēnu fokusgrupu, kas palīdzēja izstrādāt tādu produktu, kas uzrunātu viņu vienaudžus. Viktorīnā piedalījās gandrīz 50 klases ar aptuveni 800 skolēniem no dažādām Latvijas vietām. Ar klātienē pasākumiem šādu auditoriju sasniegt būtu daudz grūtāk, katrai klasei nodrošināt kā vadītāju profesionālu aktieri būtu neiespējami.

AKCIJA "DZIMTAS BĪBELE" 2020. GADA MARTĀ

LNB ekspozīcijā "Grāmata Latvijā" viena dzimtas Bībele jau atradās, bet šo eksponātu bija plānots mainīt. Sākoties pirmajai ārkārtējai situācijai, tika runāts par dzīves piebremzēšanos, par to, ka cilvēkiem beidzot parādījies brīvais laiks, lai domātu, lasītu, kavētos atmiņās. Tas bija piemērots brīdis, lai uzrunātu cilvēkus ar akciju "Dzimtas Bībele", kas tika aizsākta jau pirmajās ierobežojumu nedēļās. LNB sociālajos tīklos tika izsludināta akcija, kuras ietvaros

cilvēki tika aicināti pārskatīt savas dzimtas Bībeles un dalīties stāstos par to, ko tajās atrod. Daudzās ģimenēs bijusi tradīcija Bībeles papildināt ar personīgu informāciju, nozīmīgiem dzīves datumiem, fotogrāfijām un kartiņām. Akcijas rezultātā sociālajos medijos tika publicēti vairāki stāsti, kā arī tika izvēlēta viena Bībele iekļaušanai ekspozīcijā "Grāmata Latvijā".

PODKĀSTS "SARUNAS PAR GRĀMATĀM UN LASĪŠANU" KOPŠ 2020. GADA MAIJA

Podkāsta "Sarunas par grāmatām un lasīšanu" pirmais ieraksts tapa, lai atzīmētu Muzeju dienu un nakti. Pēcāk tas izmantots gan, lai runātu plašāk par dažādām ekspozīcijā

ieskicētām tēmām, gan, lai iezīmētu citus ar grāmatniecību un lasīšanu saistītus jautājumus. Podkāsts kļuva par alternatīvu iepriekš organizētajām klātienē lekcijām, diskusijām un pasākumiem.

Raidieraksta formāts ir ļāvis veiksmīgi turpināt LNB būtisko sarunu līniju, turklāt sasniedzot plašāku auditoriju gan ģeogrāfiskā, gan laika aspektā (saruna nav piesaistīta noteiktam laikam un telpai, jebkurš interesents, kuram ir interneta pieslēgums, var to noklausīties sev ērtā laikā). Sarunas turpina un izvērs ekspozīcijā "Grāmata Latvijā" skatītās tēmas. Atsevišķām tēmām, piemēram, ēdienu atspoguļojumam literatūrā un pavārgrāmatām veltīti arī vairāku raidierakstu cikli.

Izaicinājumi

Domājot par attālināti lietojamo mācību materiālu, visizaicinošākais bija izraudzīties saturu un formātu, kas būtu jēgpilns, nepieciešams un atvieglotu mācību procesu, nevis radītu papildu slogu skolēniem, kas jau tā visu dienu pavada pie datora ekrāna. Bija svarīgi materiālus gatavot tā, lai skolēniem tie būtu interesanti un neradītu papildu darbu skolotājiem.

Viens no lielākajiem izaicinājumiem ir tas, ka nav iespējama ilgtermiņa plānošana. Īpaši skolu darbība ir pakļauta nemitīgām noteikumu maiņām, kas ietekmē arī skolotāju un skolēnu vēlmi un iespējas izmantot dažādus pakalpojumus.

Gan veidojot "Virtakas klases" aktivitātes, gan raidierakstus, labākie risinājumi tika atrasti pamazām, projekti joprojām ir procesā un tiek pilnveidoti, sekojot gan mainīgajiem noteikumiem, gan auditorijas vajadzībām, gan dažādiem nozares piemēriem.

Inovativās prakses

Īpaši vērtīgas ir skolu klasēm pieejamās praktiskās meistardarbnīcas tiešsaistē. Komunikācija notiek Zoom platformā, bet skolēni mājās paši veic praktiskas aktivitātes ar rokām. Apzinoties, ka šobrīd skolēni daudz laika pavada pie ekrāniem, meistarklašu pamatā tika likta skolēnu praktiskā darbošanās ar materiāliem. Klasi piesakot uz nodarbību, tiek sniegta informācija, kādus materiālus pirms nodarbības katram skolēnam jāsaņem, ja nepieciešams, bibliotēka specifiskus materiālus (piemēram, grafikas nodarbībai) nosūta uz skolu. Rezultātā komunikācija ir digitāla un attālināta, bet skolēni darbojas ar rokām un īstiem materiāliem.

Izmantojot digitālās iespējas, tomēr izskan arī aicinājums atgriezties pie fiziskās pasaules, un skolēniem, piemēram, ir iespēja trenēt rokrakstu vai pašiem izveidot grāmatiņu.

Ieguvumi

“Mēs tikām pie rezultāta. Mums bija tiešsaistes izstāde, ko cilvēki varēja ne tikai skatīties no malas, bet – kas ļoti svarīgi – tieši viņi bija tie, kas veidoja saturu.”

Akcijas “Dzimtas Bībele” rezultāts kopumā vērtējams kā ļoti labs. Bija cilvēki, kas iesaistījās aktīvi, paši iesūtot stāstus un fotogrāfijas. Citi piedalījās kā skatītāji un lasītāji, sekojot līdzi publikācijām. Ar akciju izdevās sasniegt jaunas kopienas, piemēram, reliģiskās. Kādu Bībeles stāstu iesūtīja mācītāja ģimene, tika saņemts arī aicinājums par projektu stāstīt Latvijas Kristīgā radio ēterā.

Attālinātās izglītojošās nodarbības palīdzējušas labāk sasniegt Latvijas reģionus. Šobrīd darbs notiek arī ar diasporas skolām, kurām tiek piedāvātas meistarklases. Ja neskaita laika zonu atšķirības, citu būtisku ierobežojumu šādām attālinātajām nodarbībām nav. Tikai ar klātienē pieejamo saturu šīs cilvēku grupas nebūtu iespējams sasniegt.

Arī podkāsts ir veiksmīgs produkts, līdzīgi kā tiešraides. Piemēram, LNB izdevuma “Lasišanas pandēmija. Esejas par lasīšanas vēsturi Latvijā” atvēršanas pasākums notika tiešraidē LNB Facebook un YouTube kontos, vēlāk ieraksts tika pārveidots arī raidieraksta formātā. Gan tiešraides laikā, gan pēcāk pasākumu skatījušies un klausījušies ap 1000 cilvēku. Nereāls skaitlis, ja grāmatas atklāšana būtu notikusi tradicionālajā klātienē formātā, vērtē Maija.

Ieteikumi

- ▶ Plānojot projektus, vissvarīgāk ir paturēt prātā auditorijas vajadzības, nevis censties pašmērķīgi piepildīt jau pārpildīto informācijas telpu. Organizatoram vienmēr ir sev jāuzdod jautājums, kam šis projekts ir vajadzīgs? Vai tas dos labumu? Visu aktivitāšu sākumā jādomā par cilvēku, kas to patērēs, ideālā gadījumā – ne tikai patērēs, bet arī pats būs iesaistīts tā veidošanā.

Skats nākotnē

LNB kopumā, raugoties nākotnē, domā gan par klātienē, gan tiešsaistes produktu un pakalpojumu attīstību, katrā atsevišķā gadījumā izvēloties piemērotāko formātu mērķa sasniegšanai.

“Virtuālā klase” noteikti turpināsies hibrīdformātā. Arī tad, kad izglītojošā programma pamatā atgriezīsies klātienē formātā, atsevišķi pasākumi notiks tiešsaistē, īpaši domājot par reģionu un diasporas auditoriju. Tāpat LNB mājaslapā būs pieejami attālināti lietojamie mācību materiāli, notiks arī darbs ar skolotājiem, lai viņi šos materiālus mācību procesā varētu izmantot maksimāli efektīvi.

LNB podkāsts aktīvi tiek un tiks papildināts ar jaunu saturu, ne tikai ar “Grāmata Latvijā” iniciētajām “Sarunām par grāmatām un lasīšanu”.

Pandēmijas laiks un nepieciešamība pastiprināti domāt tieši par digitālo, attālināti lietojamo piedāvājumu ļoti paaugstinājis tā kvalitātes kritērijus – piemēram, kvantitatīvi pārbagāta sociālo tīklu satura ražošanas vietā liekot skaitliski nelielāka, bet kvalitatīvāka, izsvērtāka, tieši šim formātam gatavota satura izstrādi. Pārdomāta attālināti lietojamā satura veidošana ir arī viena no LNB un ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” nākotnes prioritātēm.

Kuldīgas Galvenā bibliotēka ne tikai nodrošina grāmatu un dažādu iespieddarbu uzkrāšanu un pieejamību, bet arī nodrošina vietējas nozīmes kultūras mantojuma saglabāšanu,

bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanu, palīdz iedzīvotājiem apgūt digitālās prasmes un sniedz metodisko atbalstu lauku teritoriju bibliotēkām.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Pandēmija ļoti izmainīja bibliotēku ikdienu. Sākotnēji bija grūti saprast, kā uzturēt saikni ar auditoriju, kā rīkot kultūras pasākumus. Kā organizatoriem, tā auditorijai bija jāapgūst jaunas digitālās prasmes. Kuldīgas Galvenā bibliotēka 2020. gadā pārvaldīja - 17, bet kopš 2021. gada jau 24 pagastu un Skrundas pilsētas bibliotēkas, tāpēc nozīmīga loma bija uzturēt saikni ar plašo bibliotēku loku, kā arī apmācīt bibliotekārus.

Bibliotēkas aktivitātes tika pārceltas uz tiešsaisti. Ļoti labi strādāja "Tikšanās ar rakstniekiem", kā arī "Ceļotmīļu tikšanās", cilvēki labprāt pievienojās arī attālināti.

"JAUNO GRĀMATU RĪTS"

Pandēmijas laikā tapis tiešsaistes raidījums, kura laikā piektdienu rītos bibliotēka iepazīstina ar jaunām grāmatām, kas ir pieejamas lasīšanai.

KULDĪGAS GALVENĀS BIBLIOTĒKAS SIMTGADES SVINĪBAS / 2020. GADA 11. DECEMBRĪ

2020. gads bija bibliotēkas simtgades gads. Bija iecerētas dažādas klātienē aktivitātes gada garumā - sarunas ar novadniekiem, dzejniekiem, ko nācās pārceļt tiešsaistē.

Simtgades svinības notika visas dienas garumā un publikai bija pieejamas tiešraīžu veidā. Svinību laikā notika dažādas aktivitātes: svētku uzrunas, viktorīnas, prezentācijas par bibliotēkas vēsturi, kā arī īpašs saturs bērniem, Kuldīgas novada muzeja un Kuldīgas novada Bērnu un Jauniešu centra videosveiciens un Ernesta Vignera Kuldīgas Mūzikas skolas sarūpēts muzikāls sveiciens.

Sākotnēji skatītāju nebija daudz, jo nebija izveidojies pieradums pie digitāla satura. Ar laiku skatītāju skaits ir audzis.

CEĻOTMĪĻU TIKŠANĀS

Uz sarunu par neparastiem ceļojumiem tiek aicināti dažādi cilvēki, kas dalās ar savu pieredzi un interesantiem faktiem par dažādām pasaules vietām. Pandēmijas laikā "Ceļotmīļu tikšanās" pieejamas tiešraidē ikvienam interesentam.

TIKŠANĀS AR RAKSTNIEKIEM

Kopš pandēmijas sākuma bibliotēka piedāvā ierastās tikšanās ar rakstniekiem turpināt attālināti, nodrošinot visu interesentu iespēju piedalīties sarunās.

INTERAKTĪVS PĀRGĀJIENS “ŪDENS KULDĪGĀ” UN “KULDĪGA MĀKSLINIEKA ACĪM”

Vides izzināšanas programma tapa ar mērķi interaktīvā un aizraujošā veidā cilvēkiem palīdzēt apgūt Kuldīgas novadpētniecības datu bāzi, uzzinot jaunu informāciju arī par pašu Kuldīgu. Interaktīvajā pārgājienā piedalīties var gan no

mājām, gan fiziski izejot maršrutu Kuldīgā. Izmantojot Kuldīgas novadpētniecības datu bāzi, vadoties pēc maršruta kartes, dalībnieki meklē apslēptas norādes, kas palīdz atrast nākamo pārgājiena punktu.

Izaicinājumi

“Ir regulārie lasītāji, kas atzīst, ka viņiem ērtāk ir pievienoties attālināti dažādiem pasākumiem, un viņi vairs klātienē neierodas.”

Bibliotēkā ir novērots, ka lietotāji pierod pieslēgties attālināti un vairs nav motivēti ierasties klātienē. Nākotnē tas varētu būt liels izaicinājums, kā atkal piesaistīt klātienē apmeklētājus. Pandēmija arī kopumā ir būtiski ietekmējusi lasītāju skaitu – tas ir mazinājies pat par vairākiem tūkstošiem. Viens no iemesliem varētu būt grūtības izsekot līdz izmaiņām, saprast, kad bibliotēka strādā, kad nē.

Izaicinājumus sagādā arī notikumu tehniskā norise. Kādā tikšanās reizē ar rakstnieci, tiešraidē sākoties, tika konstatēts, ka nestrādā mikrofons. Cilvēki zvanīja no citām pilsētām, teica, ka tiešraide nav dzirdama. Protams, situācija uzreiz tika risināta, bet šādas situācijas radīja papildus stresu.

Izaicinājums bija arī izšķirties par piemērotāko saturu, kas auditorijai konkrētajā laikā ir interesants un lietderīgs. Bibliotēka īstenoja projektu “Padomi vieglākai ikdienai”, kur 15 minūšu laikā video ierakstā kāds pieaicināts profesionālis vai nozares pārstāvis deva ieteikumus vai padomus par kādu tēmu. Ideja bija interesanta, bet šis salīdzinoši nelielais projekts prasīja ļoti daudz darba un nepiesaistīja lielu skatītāju skaitu.

Inovatīvās prakses

Pārceļot dažādas aktivitātes un diskusijas uz tiešsaistes vidi, ļoti svarīgi, ka sarunu vienmēr vada moderators. Klātienē tas nav obligāti vajadzīgs, bet tiešsaistē bez tā ir ļoti grūti iztikt. Bibliotēkas organizētajās aktivitātēs moderatora dalība ir bijis liels pluss, kas palīdz sarunu veidot interesantāku auditorijai. Ļoti veiksmīgi darbojas arī viktorīnas – lietotājiem ir ziņāšanas par bibliotēku un pilsētu, kuras viņi labprāt izmanto, un cilvēkiem patīk iesaistīties interaktīvās aktivitātēs.

Ieguvumi

Bibliotēkas simtgades tiešraides svētku dienā skatījās apmēram 6000 skatītāju, bet gada laikā tiešraides ieraksta skatījumu skaits ir turpinājies augt. Gan simtgades aktivitātes, gan citi tiešsaistes notikumi ir palīdzējuši piesaistīt daudz jaunu cilvēku attālināti. Simtgades svētku kontekstā attālinātās svinības izrādījās ļoti liels ieguvums. Šāds formāts ļāva sasniegt daudz plašāku un lielāku auditoriju, kā arī bija finansiāli izdevīgs un palīdzēja ietaupīt līdzekļus. Liela koncerta vietā, kas būtu prasījis lielākas finanses un telpā pulcējis ierobežotu skaitu cilvēku, koncerts tika translēts tiešsaistē, brīvā dabā un bija pieejams neierobežotam cilvēku skaitam. Tiešsaistes aktivitātes ir veicinājušas bibliotēkas publicitāti un atpazīstamību arī ārpus Kuldīgas. Izdevies piesaistīt jaunus attālinātus lietotājus no dažādām Latvijas vietām, kā arī tos Kuldīgas iedzīvotājus, kas līdz šim nepiedalījās bibliotēkas aktivitātēs. Tie ir cilvēki, kas ikdienā uz bibliotēku nenāk, bet viņiem ir iespēja pievienoties tiem tiešraides notikumiem, kas viņus interesē, un viņi to labprāt dara. Cilvēki arī aktīvi izmantojuši elektronisko reģistrēšanās iespēju bibliotēkā. Kuldīgas Galvenajā bibliotēkā 2020. gadā tie bija apmēram 500 līdz 600 jaunu lietotāju.

Bibliotēka ir iegādājusies atbilstošu tehniku, lai varētu translēt tiešraides notikumus labā kvalitātē. Tehniskais nodrošinājums ir palīdzējis bibliotēkai būt elastīgākai – plānotie notikumi var

notikt gan klātienē, gan tikt pārcelti tiešraidē bez sevišķiem izaicinājumiem. Īpaši labi izdodas hibrīdpasākumi – epidemioloģiskajā situācijā atļautais dalībnieku skaits klātienē un līdztekus translācija tiešsaistē.

Ieteikumi

- ▶ Pandēmijas laiks ir parādījis, ka ne visu var pārcelt uz tiešsaisti. Internetā daudzpusīgs, augstas kvalitātes saturs jau ir pieejams, tāpēc, veidojot jaunas tiešraides un video materiālus, ir jādomā arī par tehnisko kvalitāti, vai materiāls ir konkurētspējīgs.
- ▶ Cilvēki labprāt iesaistās dažādās aktivitātēs, tāpēc vērtīgi ir domāt par interaktīviem risinājumiem – diskusijām, spēlēm, viktorīnām, arī pastaigu un velo maršrutiem. Veiksmīgi sasniegt cilvēkus var ar instalācijām pilsētvidē. Tas dod iespēju cilvēkiem, ikdienas gaitās ejot, saņemt kultūras devu, ieraudzīt ko skaistu un interesantu, tai pat laikā izvairoties no pulcēšanās riska. Ir svarīgi meklēt risinājumus, kā veidot personīgu sarunu, personīgu pieredzi.

Skats nākotnē

Hibrīdpasākumiem noteikti ir nākotne. Bibliotekāri bieži saskaras ar problēmu – ko darīt, ja pasākumam ir par maz apmeklētāju. Īpaši laukos iemesli var būt dažādi, piemēram, slikti laikapstākļi. Ja nu uz tikšanos ar svarīgu rakstnieku ierodas tikai daži cilvēki? Ja šīs sarunas tiek straumētas un ieraksti saglabājas mājaslapā, sociālajos tīklos, tad ikviens interesants var pieslēgties un saturs ir pieejams ilgstoši. Arī elektroniska lietotāju reģistrēšana, attālināti darbības risinājumi cilvēkiem, kas nevar ierasties klātienē, ir bibliotēkas prioritāte nākotnē.

Rīgas Centrālā bibliotēka un Čiekurkalna filiālbibliotēka

Rīgas Centrālā bibliotēka (RCB) darbības mērķis ir kultūras vērtību saglabāšana un izplatīšana, nodrošinot bibliotekāro pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem Rīgas pilsētas teritorijā.

Čiekurkalna filiālbibliotēka piedāvā literatūru savas apkāmes pieaugušajiem un bērniem, regulāri rīko literatūras izstādes un pasākumus.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

2020. gada rudens otrajā pusē RCB un tās filiālbibliotēkas izstrādāja trīs darbības variantu plānu – kā darboties “normālos” apstākļos, kā pie vidējiem ierobežojumiem un kā pilnīgi attālinātā režīmā. Pilnīgi attālinātā darba laikā bibliotēka izmantoja iespēju veikt visus iepriekš atliktos darbus, notika bibliotēku inventarizācijas, tika nodrošināta darbinieku tālākizglītība. Plānojot 2021. gadu, jau tika ņemta vērā iespēja, ka pasākumi varētu tikt īstenoti tikai vasarā un rudens sākumā, tādēļ 2021. gada pavasarī bija iecerēti attālināti veicami plānošanas darbi, novadpētniecības darbs un auditorijas apzināšana.

Vairāki pasākumi tika pārnesti virtuālajā vidē, kā arī tika meklēti veidi, kā izmantot bibliotēku ārā teritorijas.

“BIBLIOTĒKAS DĀRZS” KOPŠ 2021. GADA

Rīgas Centrālās bibliotēkas Čiekurkalna filiālbibliotēkas teritorijā, sadarbojoties RCB un Čiekurkalna attīstības biedrībai, top kultūrtelpa “Bibliotēkas dārzs”. Čiekurkalna bibliotēkas teritorijas attīstīšana sakrita ar pandēmijas laiku. RCB sadarbībā ar Rīgas pašvaldības iestādēm un Čiekurkalna attīstības biedrību veidoja plānus teritorijas nākotnei, kā arī kopīgiem spēkiem darbojās pie to realizācijas. 2020. gada augustā bibliotēkas teritorijā notika “Čiekurkalna apkāmes svētki”, pēc kuriem radās ideja par “Bibliotēkas dārzu”. “Bibliotēkas dārzs” aizvien tiek labiekārtots, bet bibliotēkas ārā teritorija jau kalpo dažādām iedzīvotāju grupām kā vieta, kur organizēt pasākumus un satikties. Teritorija paredzēta kā publiska vieta visām iedzīvotāju grupām, tajā plānots uzbūvēt skatuvi, ierīkot augstās dobes apstādīšanai.

Pieredzē dalījās
Dzidra Šmita, RCB direktore;
Aija Namavīra, RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkas vadītāja;
Santa Mūrniece, RCB Projektu un sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja;
Evita Hofmane, RCB Projektu un sabiedrisko attiecību nodaļas projektu vadītāja;
Inese Ruskule, RCB Projektu un sabiedrisko attiecību nodaļas projektu vadītāja;
Daina Ģeibaka, RCB Projektu un sabiedrisko attiecību nodaļas sabiedrisko attiecību vadītāja

ČIEKURKALNA IEDZĪVOTĀJU INTEGRĀCIJAS PROJEKTS “TAVS UN MANS ČIEKURKALNS” NO 2021. GADA MARTA LĪDZ OKTOBRIM

Pavasārī projekta ietvaros bibliotēka apzināja seniorus, noskaidroja viņu vajadzības, uzklausa. Tā tika attīstīta izstādes “Tavs un mans Čiekurkalns: dzimtu stāsti” ideja. Bibliotēka iesaistījās arī Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta organizētās mobilās kultūrtelpas “Strops” aktivitātēs, kā rezultātā vairākās Rīgas apkaimēs no 2021. gada jūlija līdz septembrim

norisinājās dažādi kultūras notikumi. RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkas teritorijā tika īstenota kultūras programma sadarbībā ar VEF Kultūras pili. Tika organizētas daudzveidīgas aktivitātes dažādām iedzīvotāju grupām: sarunu vakari, zibakcija, kultūrvēsturiskas ekskursijas Čiekurkalna apkaimē, literāra

pēcpusdienu, aktivitātes bērniem un skolēniem. Izveidota izstāde "Tavs un mans Čiekurkalns: dzimtu stāsti", kas apkopo desmit Čiekurkalna dzimtu stāstus. Izstāde ir skatāma arī RCB mājaslapā.

Projekts finansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros.

Izaicinājumi

2021. gada vasarā un rudenī, organizējot klātienē kultūras pasākumus, izaicinājumus sagādāja pasākumu plānošana "zaļās" drošības režīmā, tikai cilvēkiem ar derīgiem sertifikātiem. Tas radīja dažādus tehniskus izaicinājumus ar dokumentu pārbaudi, reģistrēšanu. Bija apmeklētāji, kas nevarēja šajos pasākumos piedalīties sertifikāta trūkuma dēļ. Rudenī šīs problēmas mazinājās, arvien vairāk cilvēkiem iegūstot sertifikātus, kā arī cilvēki pierada pie nosacījumiem un ieradās sagatavojušies.

Inovativās prakses

Šajā laikā ir pilnveidoti un uzlaboti attālinātie bibliotēkas pakalpojumi, lietotāju reģistrācija attālināti. Čiekurkalnā tapa ļoti veiksmīgs piemērs, kā teritoriju labiekārtot, iesaistot vietējos iedzīvotājus un veicinot kultūras un sociālās aktivitātes. Teritorijā izbūvēta skatuve bija nodarīga dažādām aktivitātēm un organizācijām, piemēram, sadarbībā ar bibliotēku Rīgas Čiekurkalna pamatskola 1. septembrī teritorijā rīkoja svētku pasākumu skolēniem. Čiekurkalnā iepriekš nebija sakoptas publiskās telpas, kur pulcēties vietējiem iedzīvotājiem, bet sadarbībā ar Čiekurkalna apkaimes biedrību RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkas teritorijā kļuvis par dažādām sabiedrības grupām pieejamu vietu.

Ieguvumi

"Sociālā atstumtība ir liels risks pandēmijas laikā, tāpēc telefonzvani un kopienu saliedējošie pasākumi palīdzēja problēmu risināt."

Projekts "Tavs un mans Čiekurkalns" palīdzējis uzturēt saikni ar vietējiem iedzīvotājiem, "Tavs un mans Čiekurkalns: dzimtu stāsti" izstādes veidošanas ietvaros uzrunāti cilvēki jutās iesaistīti un novērtēti. Pēc iedzīvotāju apzināšanas projekta vajadzībām regulārs kontakts ar senioriem turpinās joprojām. Regulāri sazvanoties, viņiem tiek lasītas grāmatas un noris sirsnīgas sarunas.

Bibliotēkas teritorijas pakāpeniska labiekārtošana rada jaunu, ļoti nepieciešamu vietu, kur Čiekurkalna iedzīvotāji var pulcēties kopīgām aktivitātēm. Sadarbībā ar RCB konkrētu projektu ietvaros teritoriju izmanto arī dažādas organizācijas. Ziemas laikā teritorijā jau otro gadu novieto svētku eglī.

Kopumā dažādo aktivitāšu rezultātā ir izdevies īstenot bibliotēkai svarīgo funkciju – būt par informācijas, izglītības, kultūras, sabiedriskās saskarsmes un komunikācijas vietu.

Ieteikumi

- ▶ Neatkarīgi no pasākuma norises formāta, galvenais ir saturs. Piedāvātajam saturam ir jābūt kvalitatīvam. Ļoti svarīgi ir arī dokumentēt organizācijas aktivitātes, visu, kas tiek darīts un īstenots. Tas, kas šobrīd šķiet pašsaprotami, pēc gada vairs tāds var nebūt. Būtiski ir parādīt lasītājam un sabiedrībai plašāk, kas notiek, kad bibliotēka ir slēgta, kas ir tas, ko bibliotēkas darbinieki dara. RCB ir saglabājusi dažādus materiālus bibliotēkas arhīvam, šis darbs ir bijis ļoti vērtīgs. Jebkuru darbu vai pasākumu veicot, svarīgākais, ka tas tiek darīts no sirds.

Skats nākotnē

2022. gadā tiek turpināta projekta "Bibliotēkas dārzs" ieceres attīstīšana, plānots oficiāls dārza atklāšanas pasākums. Svarīgi nepārtraukt sadarbības stiprināšanu ar apkaimes biedrībām, vietējiem iedzīvotājiem. Pandēmijas laikā liela nozīme ir arī publicitātei, jāseko līdzi, kā organizācija atspoguļo savu darbību citiem. Pozitīva publicitāte tiešsaistē palīdz sasniegt arī lielāku auditoriju. Tas kopumā ir tiešsaistes pasākumu ieguvums, kad pievienoties var lielāks cilvēku skaits.

Nākotnē noteikti sava loma ir arī hibrīdpasākumiem, kur klātienē notikumi tiek filmēti un ieraksts paliek pieejams plašākai publikai. Tas ir labs variants, kā saturu darīt pieejamāku. Nereti daudzi pasākumi notiek vienlaicīgi, līdz ar to, saglabājot notikumu ieraksta formātā, saturs interesentiem ir pieejams viņiem izdevīgā laikā.

"Siguldas devons" ir daudzfunkcionāla kultūras un mākslas telpa, kura darbojas kā amatiermākslas kolektīvu mājvieta, kā koncertzā-

le, kā mākslas un izstāžu galerija un ir iecienīta pasākumu, konferenču un forumu norises vieta Siguldā.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

KOPRADES LABORATORIJAS "DARI SAVU PILSĒTU" KOPŠ 2021. GADA FEBRUĀRA

Siguldas dzelzceļa stacijā atrodas četri namiņi, kas paredzēti nomaizņēmējiem, lielākoties tūrisma sezonā. Pandēmijas laikā šie namiņi stāvēja tukši un Siguldas pašvaldība nodeva tos kultūras centram "Siguldas devons" kā alternatīvu telpu kultūras un mākslas satura radīšanai. Kultūras centra komanda izvēlējās attīstīt tēmu par radošumu saistībā ar Dabu, Pilsētu un

Nākotni. Mērķis bija veidot dialogu ar sabiedrību, vienlaikus Covid-19 ierobežojumu laikā radot kultūrai jaunu platformu un nebijušas izpausmes formas.

Ar saukli "Dari savu pilsētu" satura veidošanā tika aicināti iesaistīties Siguldas iedzīvotāji. Sadarbībā ar iedzīvotājiem kopīgi tika veidotas ekspozīcijas, kas stāstīja oriģinālus stāstus par minētajām tēmām Daba, Pilsēta vai Nākotne. Namiņos pirmo trīs mēnešu laikā tapa plašs un daudzveidīgs ekspozīciju klāsts: fotostāsti, gleznu izstādes, bērnu radīta kukaiņu māja, tekstildarbi, kinētiskās skulptūras un skulptūras no plastmasas atkritumiem, robotikas pulciņa veidota ekspozīcija "Sensors-

Cilvēks". Savukārt gada otrajā pusē lielāka uzmanība tika veltīta literatūrai. Leļļu Mākslas muzejs uz Ziemassvētkiem izveidoja sirsniņas un mīlestības piepildītu kinētisku Ziemassvētku scenogrāfiju.

Svarīgi, ka visā procesā tika iesaistīti iedzīvotāji. Jebkurš varēja nākt ar savu ideju par konkrētu tēmu, realizēt to un izstādīt kādā no namiņiem. Piedalījās gan organizācijas, gan arī individuāli cilvēki. Rezultātā caur mākslu veidojās dialogs ar iedzīvotājiem, aktualizējot svarīgas tēmas par dabu, par pilsētu un nākotnes virzību. Ekspozīcijas apskatāmas visu diennakti gan no ārpuses, gan ieejot namiņos.

Izaicinājumi

Liels izaicinājums bija radīt saistošu un aktuālu saturu neierastā vidē. Komanda pētīja dažādus projektus, to pieredzi, meklēja risinājumus, ko un kā tādā mazā ietvarā var ielikt. Bija jāņem vērā arī namiņu specifika, kur ziemā klātesošs ir aukstums, mitrums, vasarā karstums. Kad bija pieņemts lēmums par konceptuālajām tēmām, sākās nākamais posms, lai sadarbībā ar iedzīvotājiem un organizācijām piepildītu šos namiņus ar ekspozīcijām, kas nomainījās vidēji ik pēc divām nedēļām.

Jolanta Borīte atzīst, ka zināmas grūtības radīja projekta menedžments, jo ierasti katrs darbinieks atbild par savu projektu, bet šajā projektā piedalījās visi. Katram bija jāiesaistās ar savām idejām un pēc tam jāvada to realizācija. Vadīt tik dinamisku procesu bija ārkārtīgi grūti.

Jolanta stāsta, ka šajā projektā bija jāmācās uzticēties māksliniekiem. Kultūras centram ir zināmi kvalitātes kritēriji ekspozīcijām kultūras namā. Tā kā šajā gadījumā radītāji nebija profesionāli mākslinieki, bet iedzīvotāji ar savām iniciatīvām, bija jāatkāpjas no vēlmes kontrolēt rezultātu, no bažām, kā nu tas izskatīsies. Svarīgākais bija cilvēciskais faktors, iedzīvotāju līdzdalība un vēlme piedalīties.

“Šis ir fantastisks laiks, lai no rādīšanas procesa pārietu uz radīšanas procesu. Tur jau ir tas šarms, ka tas rezultāts ir tik paties, tik personisks, un tas ir tas svarīgākais ieguvums.”

Inovativās prakses

Inovatīvs bija pats uzdevums – radīt kultūras un mākslas saturu četros nelielos namiņos dzelzceļa stacijā laikā, kad kultūras iestādes ir slēgtas apmeklētājiem. Pamazām “Siguldas devona” komanda sāka izmantot arī visu Siguldas stacijas laukumu, kurā atrodas namiņi. Tika izgatavoti speciāli stendi ar ekspozīciju par Siguldas dzelzceļa staciju un izvietoti laukumā. 2022. gadā aprīlī šeit ielānāta izstāde par novada māksliniekiem.

Fotostāsta “Trešā acs” veidošanā pēc nejaušības principa tika iesaistīti dažāda vecuma un nodarbošanās Siguldas iedzīvotāji, no bērniem līdz senioriem. Turklāt bija svarīgi, ka tie nebija sabiedrībā zināmi cilvēki. Tā veidojās foto stāsts par Siguldu ar siguldiešu acīm. Varēja fotografēt arī neierastas vietas pilsētā, kas nav uz pastkartēm un ceļvežos. Dalībnieki saņēma fotoaparātus ar filmiņu, kas piedeva unikalitāti katram foto, jo to nevarēja apskatīt, dzēst un pārfotografēt skaistāku kadru.

Interesants risinājums bija iedzīvotāju iesaiste satura radīšanā. Piedalījās skolēni, reliģiskās kopienas, folkloras kopas, studenti, iestādes, organizācijas un citi dalībnieki, kas vēlējās izveidot savu stāstu un prezentēt to iedzīvotājiem. Studenti izmantoja namiņus kā telpu diplomdarba dejas uzvedumam, bija reizes, kad meitenes uz velosipēdiem brauca spēlēt kārtis, kāds apsēdās turpat padzert tēju. Tas ir lielisks piemērs iedzīvotāju kopradei un līdzdalībai pilsētas telpas radošā bagātināšanā. Maija beigās iedzīvotāji veidoja “Identitātes sienu”, radot siguldiešu DNS. Laukumā izvietotajā stendā cilvēkiem bija iespēja izvēlēties krāsainu dzijas pavedienu, kuru apvīt identitātēm, kuras raksturo tieši viņus. Visas dienas garumā iedzīvotāji vija savus pavedienus ap identitātēm, kas viņus uzrunāja, un dienas beigās bija gatava kopējā “Identitātes siena”.

Ieguvumi

Kultūras nams ieguva papildus telpu, platformu radošām izpausmēm 24 h diennaktī. Ja nebūtu ārkārtas apstākļu, visticamāk, ka visi turpinātu darboties kultūras centra ēkā un neuzņemtos šādu izaicinājumu. Sezona bija tik veiksmīga un atzinīgi novērtēta, ka pašvaldība ir nodevusi “Siguldas devona” pārziņā visus namiņus arī turpmāk.

Koprades laboratoriju atrašanās vieta un formāts ļāva piesaistīt auditoriju, kas parasti nenāk uz kultūras centru. Cilvēki gāja garām, pētīja, apstājās, lasīja informatīvo materiālu.

Ieteikumi

- ▶ Ir būtiski visu laiku domāt jaunus risinājumus, idejas, uzkrāt tās un veidot ideju, kā arī sadarbības partneru banku.
- ▶ Nepazaudēt iekšējo toleranci, grūtībās kopīgi meklēt risinājumus, atbalstīt citam citu. Cilvēki tomēr ir pieraduši strādāt paredzamos apstākļos un krīzes situācijā var apjukt un ļoti dažādi reaģēt uz straujām pārmaiņām.
- ▶ Izmēģināt dažādas jaunas pieejas, eksperimentēt. Katrs kultūras centrs var paskatīties uz savu teritoriju citādāk, ieraudzīt kaut ko jaunu, neierastu, spēlēties ar iespējām un idejām. Izmantojot vairāk viegluma un rotaļīguma, var izdarīt arī šķietami neiespējamās lietas.

Skats nākotnē

Tā kā pašreiz namiņi ir nodoti “Siguldas devona” pārziņā ilgtermiņā, tiks plānots jauns saturs to aizpildīšanai. Visdrīzāk tagad tiks veidotas pamatīgākas ekspozīcijas, ar lielākām investīcijām, kas būs skatāmas mēnesi. Sigulda ir izteikusi vēlmi iekļūt ANO Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Radošo pilsētu tīklā, pretendējot uz Literatūras radošās pilsētas titulu. Veidojot jaunu saturu namiņiem, kultūras centrs plāno vairāk akcentēt tieši literatūras tēmu.

Krustpils kultūras nams (KKN) darbojas kā viena no Jēkabpils novada kultūras pārvaldes struktūrvienībām. Kultūras nams nodrošina amatierkolektīvu darbību, sekmē radošo iniciatīvu, attīsta, kopj un popularizē tautas

mākslu, sekmē profesionālās mākslas pieejamību. Apmierinot sabiedrības kultūras vajadzības, organizē valsts svētku, kultūrvēsturisko un tradīciju pasākumu norises, koncertus, izrādes, festivālus.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Galvenais uzstādījums, organizējot kultūras aktivitātes, ir veicināt iedzīvotāju līdzdarbošanos. 2021. gada Ziemassvētku laikā un Lieldienās, lai radītu svētku sajūtu iedzīvotājiem laikā, kad ierastie koncerti un svinības nevarēja notikt, Jēkabpili tika radīts tematisks busiņš, izgreznots ar gaismiņām, dažādiem dekoratīviem objektiem un mūziku. Ziemassvētkos greznota ar piparkūku mājiņu, Lieldienās ar ziediem, automašīna apbraukāja Jēkabpils ielas, lai iedzīvotājus sasniegtu viņu pašu māju pagalmos.

Ierasto Miķeļdienas gadatirgus koncertu aizvietoja audiovizuāli materiāli uz ekrāna, kas apvienoja gan muzikālu izklaidi, gan izglītojošus padomus, kā vērtīgi izmantot rudens veltes. Galvenais bija nodrošināt, ka saturs iedzīvotājus uzrunā. Daudzas aktivitātes tika īstenotas pilsētvidē ar publiski pieejamu mūziku, brīvdabas izstādēm, vides objektiem dažādās pilsētas vietās un citām akcijām.

AKCIJA "PIPARKŪKU NAMIŅŠ UZ RITENIEM" NO 2020. GADA DECEMBRA LĪDZ 2021. GADA JANVĀRIM

Lai radītu svētku sajūtu Jēkabpils iedzīvotājiem un pilsētas viesiem, Ziemassvētku laikā pilsētas ielās braukāja izrotāts busiņš, vezdams līdzīgu dekoratīvu piparkūku namiņu. Busiņa maršruts katru reizi bija citādāks, tādēļ ar gaismiņām rotātais un skanošais automobilis nepulcēja cilvēkus ielās, bet svētku sajūtu deva nejaušiem garāmgājējiem un iedzīvotājiem viņu mājās.

AKCIJA "LIELDIENU BUSIŅŠ"

2021. GADA 4.-6. APRĪLĪ

Lieldienu laikā tika turpināta Ziemassvētkos aizsāktā akcija, kuras laikā tematiski izgreznots busiņš apbraukāja dažādas Jēkabpils ielas un apkaimes, lai vairotu svētku sajūtu iedzīvotājiem.

Lieldienās braucienā devās arī divi tēli, Lieldienu zaķis un Lācis, kas sniedza īsu, 15 minūšu garu priekšnesumu.

Lai aktivitātes nebūtu tikai izklaidējošas, Lieldienās iedzīvotāji varēja pildīt interaktīvus uzdevumus, kuri bija atrodami pie pilsētvidē izvietotajiem svētku dekorātiem. Uzdevumi bija vienkārši, piemēram, mīklu minēšana, ko varēja veikt nedēļas garumā un kas deva iemeslu ģimenēm ar bērniem doties pastaigā pa pilsētu. Sociālie tīkli palīdzēja veidot atgriezenisko saiti, cilvēki iesūtīja atbildes.

“MUZIKĀLAIS BALKONIŠS” KOPŠ 2020. GADA

Vasaras sezonā trešdienu vakaros Krustpils kultūras nama pagalmā bija klausāmi dažādu mūziķu sniegti koncerti no kultūras nama balkoniņa. Izvēlētā vieta ļāva klausītājiem pulcēties svaigā gaisā un ievērot gana lielu distanci citam no cita. Projekts aizsākās 2020. gadā un tika turpināts arī 2021. gadā.

GAISMU PROJEKCIJAS “MANA JĒKABPILS. MANA LATVIJA” 2021. GADA 17.-20. NOVEMBRĪ

Uz Krustpils kultūras nama fasādes par godu Latvijas Republikas proklamēšanas gadadienai bija skatāmas gaismu instalācijas, kurās attēloti bērnu iesūtītie zīmējumi par Jēkabpili. Aktivitāte iesaistīja vietējos iedzīvotājus, jo svētku laikā daudzi ar interesi nāca apskatīt bērnu zīmējumus projekcijās.

Izaicinājumi

Pandēmijas laiks ir atstājis ietekmi uz iedzīvotājiem, pasākumu organizatoriem ir jāiegulda lielāki spēki un cilvēciskās pūles, lai cilvēkus iepriecinātu un saņemtu pozitīvu reakciju. Pasākumus vairs neapmeklēja lieli pūļi, bet cilvēki tik un tā ir izslāpuši pēc kaut kā un turpina nākt. Izaicinājums ir uzturēt sinerģiju, nevis vienkārši sniegt informāciju, bet pārliecināt cilvēkus atnākt, piedalīties. Senioru auditoriju ir jāuzrunā vienā veidā, jauniešu auditoriju – citā.

Tie visi ir izaicinājumi, bet tas nav slikti, tieši otrādi, esošās grūtības var palīdzēt radīt iedvesmu un veidot jaunas idejas. Šis laiks dod iespēju atrast jaunas kultūrvietas, jaunas cilvēku iesaistes formas, aktivitāšu veidus.

Organizējot pasākumus, ir jāpārliecinās, ka tie pilnībā ievēro visus valstī noteiktos epidemioloģiskās drošības noteikumus. Bija jāapgūst, kā organizēt notikumus, kuriem nedrīkst būt konkrēts sākuma un beigu laiks. Piemēram, Jēkabpils pilsētas svētkos nejauci tika publicēts laiks, cikos sāksies gaismas šovs. Noteiktajā laikā ieradās tik daudz cilvēku, ka šovu nācās pārcelt. Tā organizatoriem bija nepatīkama kļūda, tāpēc ir uzmanīgi jāplāno, kā regulēt cilvēku plūsmu.

Inovatīvās prakses

Epidemioloģiskie ierobežojumi deva iespēju meklēt jaunus veidus, kā sasniegt publiku. Rezultātā aizsākās vairākas jaunas akcijas. Vides objekti un dažādas aktivitātes pilsētvidē bija sastopamas arī iepriekš, bet pandēmijas laikā lielāka uzmanība tika pievērsta tam, lai notikumi cilvēkiem sniegtu personīgāku pieredzi un rosinātu līdzdarboties. Svētku koncertu un klātienes aktivitāšu vietā visu pilsētu apbraukāja svētku busiņš, pilsētvidē bija vides objekti un interaktīvas aktivitātes ģimenēm. “Muzikālais balkoniņš” nodrošināja iespēju cilvēkiem vasarā klausīties koncertus iespējami drošā veidā, tai pat laikā izvēlētā vieta kļuva par jaunu kultūrvietu, kur koncerti turpinājās arī 2021. gadā.

Ieguvumi

Piedzīvotie izaicinājumi palīdzēja radīt jaunas kultūras pasākumu iniciatīvas, liels ieguvums bija jaunu kultūrvietu veidošanās un sabiedrības iesaistīšanās. Piemēram, Līgo svētku laikā iedzīvotāji tika akcijas veidā aicināti izgreznot savas mājas un vārtus ar dažādiem zaļumiem, cilvēki labprāt iesaistījās – pagalmos tika izliktas meijas, vainagi. Cilvēku atsaucība palīdzēja visā pilsētā radīt lielāku svētku sajūtu.

Ieteikumi

- ▶ Savstarpēju kontaktu trūkums rada ideju trūkumu. Kolēģu starpā ir svarīgi regulāri sazināties un dalīties pieredzē arī attālināti. Radoši cilvēki var iedvesmoties cits no cita darbības, vairāk redzot, dzirdot, pārrunājot, veidojas jauni risinājumi un idejas. Ir vērtīgi saglabāt atvērtu sirdi jaunajam, satikt cilvēku, redzēt un saprast, kas viņam ir svarīgs.
- ▶ Meklējot risinājumus, pirmkārt, ir svarīgi pašam iedvesmoties un gribēt darboties. Jāapsver, kā varētu būt, kā to īstenot, kādi resursi un finanses nepieciešamas. Otrkārt, kultūras organizatoriem ir jāseko līdzī tam, ko vēlas auditorija. Vai otram cilvēkam ideja patiks, vai tā būs noderīga? Treškārt, idejas nedrīkst būt triviālas, garlaicīgas. Jaunas iniciatīvas nav tik viegli radīt.

Skats nākotnē

Atsākoties lielajiem notikumiem, tie ir jāveido caur personīgāku un emocionālāku prizmu. Ir jāiesaista vietējās kopienas, organizatoru uzdevums ir meklēt veidus, kā panākt, ka auditorija līdzdarbojas dažādu notikumu tapšanā.

“Mēs esam sapratuši, ka izdodas tikai tad, kad tu neesi malā stāvētājs, bet vari iesaistīties un vari iesaistīt savu iedzīvotāju. Viņš ir līdzatbildīgs, viņš ir līdzpiederīgs, un rodas arī līdzpārdzīvojums.”

Klātienē izstādes pārceļot virtuālajā vidē, tās pašas par sevi var kļūt garlaicīgas, tādēļ ir izstrādāta ideja par izstāžu intervijām, kas piešķirs lielāku nozīmi eksponētajam saturam un būs interesantākas. Jāmeklē jauni veidi, kā vēl var iedzīvotājiem ļaut piedzīvot kultūru, kā izmantot pilsētvidi.

Valmieras novada Kultūras pārvaldes (VNKP) uzdevums ir nodrošināt kultūras norišu daudzveidību un kultūras procesu pieejamību iedzīvotājiem Valmieras novadā, veidot labvēlīgu vidi radošās daudzveidības un izcilību

izaugsmei un radošās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai. Kultūras pārvaldes pārraudzībā ir Valmieras novadā esošie kultūras centri, Valmieras bibliotēka ar filiālēm un pašvaldības dibinātie muzeji.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

PROJEKTS "INSIDE OUT" 2021. GADĀ

"Inside Out" projekts ar saukli "Notice us!" ("Pamani mūs!") bija viens no nozīmīgākajiem 2021. gadā īstenotajiem kultūras notikumiem Valmieras novadā. Valmieras pilsētai pretendējot uz Eiropas kultūras galvaspilsētas statusu 2027. gadā, šis projekts bija viens no veidiem, kā iesaistīt sabiedrību un sekmēt tās līdzdalību. Projekta ietvaros tika apbraukātas dažādas vietas Valmieras novadā, kur vietējiem iedzīvotājiem bija iespēja piedalīties projektā, uzņemot foto portretu. Projekta rezultātā ap Valmieras bijušās katlu mājas skursteni tika izvietoti dalībnieku lielformāta portreti. Pēc šiem stāstiem tika izveidotas arī piecas dokumentālas filmas par pieciem Valmieras novada iedzīvotājiem, kas piedalījās projektā.

"GAISMAS DĀRZI" / KOPŠ 2020. GADA DECEMBRA

Projekta ietvaros Valmieras pilsētas parkos ziemas vakaros tika iedegti dažādi gaismas objekti, lai radītu svētku sajūtu iedzīvotājiem laikā, kad kopīgu svētku pasākumu norise joprojām bija ierobežota. Projekts aizsākās 2020. gadā un turpinās arī 2021.gada ziemā.

Pastaigu takas un cilpošanas spēles bija ļoti populāras pandēmijas laikā, īpaši pirmajos mēnešos. Vairāk uzmanība tika veltīta pilsētvidei, dekorācijām parkos un sabiedriskās vietās, lai vairotu svētku sajūtu iedzīvotājiem.

CILPOŠANAS SPĒLE VALMIERĀ / KOPŠ

2020. GADA

Izmantojot mobilo lietotni "Loquiz", interesenti var iziet dažādas pastaigu takas, tajā skaitā, speciālu pastaigu taku Valmierā. Spēle ietver dažādus jautājumus un pārbauda lietotāju erudīciju.

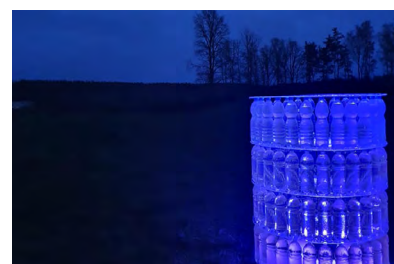
PASTAIGU TAKA "PILNMĒNESS VILKOS"

2021. GADA

24.-25. FEBRUĀRĪ

Kocēnu novadā (pēc administratīvi teritoriālās reformas ietilpst Valmieras novadā) pie Kokmuižas Barona pils divu vakaru garumā bija pieejama pastaigu taka. Taka bija īpaši izgaismota, tās laikā apmeklētāji varēja klausīties dažādos nostāstos un pavadīt laiku dabā.

AKCIJA "DOD OTRU IESPĒJU PET PUDELEI KĻŪT PAR MĀKSLAS INSTALĀCIJAS DAĻU"

2021. GADA 30. MARTS -
15. APRĪLIS

Akcijas laikā Kocēnu novada vietējie iedzīvotāji bija aicināti sakrāt PET pudeles, lai no tām akcijas noslēgumā tiktu izveidotas gaismas skulptūras. 24. un 25. aprīlī skulptūras bija skatāmas "Lielās talkas" ietvaros. Akcija tapa sadarbībā ar SIA "ZAAO" un SIA "Balts uz melna".

Izaicinājumi

Pieredze atklāja, ka tiešsaistes notikumi var būt visai neveiksmīgi, jo konkurence internetā ir ļoti liela. Ja kāds tiešsaistes pasākums bija par maksu, tad tas tika mazāk apmeklēts, tādēļ kopumā tiešsaistes pasākumi nebija ļoti veiksmīgi. Daudzi iedzīvotāji arī nevēlējās brīvo laiku pavadīt pie ekrāniem. Ņemot vērā, ka darbs un skola daudziem jau notika attālināti, brīvajā laikā tika meklētas iespējas doties dabā.

No organizatoriskā viedokļa darbs pandēmijas laikā kopumā bija izaicinošs, jo bija jāspēj ātri reaģēt uz dažādām situācijām, pielāgoties un mainīt plānus. Parasti, organizējot pasākumus, grafiks tiek plānots tālu uz priekšu, bet šie apstākļi likuši vairāk reaģēt uz šodienas situācijām. Arī pasākumu budžetā jāieplāno lielākas finanses drošībai – apsardzei, dezinfekcijas līdzekļiem un citām nepieciešamām lietām. Pasākumu plānošanā jāizvairās no konkrētiem norisējošiem riskiem, tiem jābūt aptuveniem, lai mazinātu pulcēšanās riskus.

Inovatīvās prakses

“Inside Out” projekts bija ļoti veiksmīgs, tas ne tikai iesaistīja novada iedzīvotājus, bet arī sekmīgi pieteica jaunu nākotnes kultūrtelpu Valmierā. Organizatori nebija gaidījuši tik lielu atsaucību, piedalījās 378 iedzīvotāji. Valmieras bijusī katlu māja nākotnē kļūs par kultūrtelpu “Kurtuve”, kur būs pieejama gan māksla, gan dejas. Pieteikt šo telpu kā kultūrvietu bija viens no nozīmīgākajiem projekta mērķiem. Interesanti, ka tieši pandēmijas laiks palīdzēja izšķirties Valmierai spert soli un aktīvi pretendēt uz Eiropas kultūras galvaspilsētas titulu.

Daudzi novada iedzīvotāji labprāt devās sagatavotajās pastaigu takās. Dažādu lietotņu izmantošana, piemēram, “Strava” vai “Endomondo”, lai sagatavotu maršrutus un kontūrgājienu, bija jauna pieredze organizatoriem un deva iespēju piedāvāt saturu, kas iepriekš tik plaši netika izmantots.

“Gaismas dārzi” bija risinājums Ziemassvētku pasākumu un Jaungada salūta iztrūkumam, tā bija skaista iniciatīva, kura visdrīzāk nebūtu notikusi citādos apstākļos. Brīžos, kad nevarēja rīkot nekādus pasākumus, tika meklētas alternatīvas, piemēram, mazie tirdziņi. To organizēšana bija papildus atbalsts vietējiem uzņēmējiem.

Ļoti interesanta akcija bija PET pudeļu vākšana, lai izveidotu mākslas instalācijas. Tika izvietoti speciāli konteineri, kur pudeles uzkrāt. Cilvēki aktīvi iesaistījās, sakrātās pudeles nodeva ģimenes, bērnu grupas. Līdzīgas akcijas organizētas arī ārvalstīs un citviet, aktivitāte palīdzēja iesaistīt vietējos cilvēkus, domāt vairāk par dabu, tai pat laikā tā bija ļoti piemērota pandēmijas radīto ierobežojumu laikā.

Ieguvumi

**“Tiešsaistes notikumu organizēšana,
darbs ar mobilajām lietotnēm, hibrīdpasākumi –
visi šie izaicinājumi rosināja domāt plašāk.”**

Jaunās prasmes, kas pandēmijas laikā bija jāapgūst, noteikti var vērtēt pozitīvi, jo sniedz plašākas attīstības iespējas un idejas nākotnei. Ļoti svarīgi bijis iemācīties domāt ārpus ierastās “kastes”, ārpus robežām, kurās iepriekš ilgstoši bija jāstrādā. Tas bijis liels ieguvums, redzēt, ko var izdarīt ārpus ierastā. Šis laiks ir daudz mācījis, kā ātrāk un radošāk reaģēt uz dažādām situācijām, meklēt alternatīvas, kā komunicēt un sasniegt cilvēku, arī caur sociālajiem medijiem.

Ieteikumi

- ▶ Strādājot pandēmijas apstākļos, grūtākais ir uzturēt iekšējo motivāciju un saglabāt iedvesmu darbam. Svarīgi ir nebaidīties mēģināt ko jaunu, eksperimentēt ar jauniem formātiem, jaunām aktivitātēm. Sabiedrība dažādu iemeslu dēļ kļūst sašķeltāka, ir jāmeklē veidi, kā uzrunāt plašāku auditoriju.

Skats nākotnē

Pastaigu takas guva lielu atsaucību, tādēļ arī uz 2021. gada Ziemassvētkiem tika gatavots jauns pastaigu maršruts. Jāņem vērā, ka ir lietas, kas cilvēkiem sāk apnikt, tādēļ ir jāseko līdzi sabiedrības noskaņojumam, plānojot nākotnes aktivitātes. Noteikti jāapsver iespēja notikumus organizēt hibrīdformātā, kā arī jādomā, kā pasākumus un aktivitātes dažādot.

Pop-up skvērs "Pilsētas kabata" tika atvērts Rīgā, Maskavas un Turgeņeva ielas stūrī 2021. gada jūlijā, lai radītu publisku telpu pilsētas iedzīvotāju atpūtai un radošām aktivitātēm. Vasaras garumā līdz pat rudenim skvērā

notika vairāki šaha turnīri, diskusijas, grafiti festivāls u.c. pasākumi. Iedzīvotāji varēja brīvi izmantot telpu jebkurā diennakts laikā, lai atpūstos, komunicētu un labi pavadītu laiku.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

Galvenā ideja – pamestas, degradētas pilsētas teritorijas – "kabatas" – zemes gabala, kur nojaukta māja, pārvēršana par labiekārtotu, publiski pieejamu telpu atpūtai, laika pavadīšanai un pasākumu organizēšanai jebkuram pilsētas iedzīvotājam.

Idejas, dizaina un telpisko risinājumu autori ir arhitektu studijas "T13" dibinātāji Kārlis Jaunromāns un Dārta Ādamsone. Aktivitātes un pasākumi tapuši sadarbībā ar biedrību "Free Riga", veidojot pasākumu programmu un veicot organizatorisko darbu. Projekts veiksmīgi saliedēja vietējo kopienu, iesaistot iedzīvotājus līdzdarboties.

Izaicinājumi

Vispirms jau izaicinoši bija veidot šādu jaunu un iepriekš nerealizētu ideju, izplānot telpisko risinājumu un vadīt projekta aktivitātes vairāku mēnešu garumā. Svarīgi bija izveidot tādu modeli, kas būtu dzīvotspējīgs arī, ja pandēmijas dēļ tur nevarētu notikt pasākumi un apmeklētāju pulcēšanās. Veidojot skvēru, bija neziņa, kā mainīsies situācija un vai varēs un kādā formātā varēs realizēt plānoto. Tā arī vairāki pasākumi nenotika – Modes skate un koncerti, daļa pasākumu tika veidoti mazākā formātā vai pārcelti uz blakus teritoriju Lastādijā, kas varēja uzņemt vairāk apmeklētāju, ievērojot ierobežojumus. Bija jāatrod risinājumi, kā norobežot teritoriju un veikt apmeklētāju kontroli.

Tā kā projekta mērķis bija izveidot publisku telpu komunikācijai klātienē, tad attālinātais formāts ierobežojumu laikā nebija piemērojams, lai aizstātu klātienē tikšanās. Daļa notiekošo pasākumu paralēli tika translēti arī tiešsaistē, taču galvenais tomēr bija savstarpējā komunikācija klātienē, kas ir neaizstājama. Tika mēģināts pielāgoties ierobežojumiem, tomēr saglabājot iespēju, kaut mazākā skaitā, tomēr satikties klātienē. Faktiski šī atvērta ārtelpa kādu brīdi bija vienīgais formāts, kur varēja notikt jebkādas publiskas aktivitātes.

Telpa tika veidota pēc modulārā principa – iekārtojuma elementus un mēbeles varēja pielāgot katrs savām vajadzībām, taču tas nebija tik pašsaprotami, kā sākumā likās. Cilvēkiem bija jāskaidro šis modulārais princips, jāiedrošina izmantot un mainīt telpu pēc vajadzības un vēlmēm. Cilvēki bieži vien ir kautrīgi, nedroši izmantot telpu pēc sava prāta, pārvietot modulus un mainīt kaut ko. Bija nepieciešama faktiski nepārtraukta klātesamība, skaidrojot un iedrošinot cilvēkus izmantot skvēra aprīkojumu pēc vajadzības.

Kārlis ar gandarījumu novērtē, ka netika pieredzēts nekāds vandālisms, nekas netika bojāts vai paņemts projekta laikā, tas liecina par iedzīvotāju respektu pret notiekošo, apliecina, ka projekts ir bijis nozīmīgs un nepieciešams.

Inovatīvās prakses

Inovatīvus risinājumus prasīja uzdevums izveidot publiski pieejamu telpu, kas būtu viegli transformējama, ātri un ērti pielāgojama dažādām aktivitātēm. Turklāt paši pasākumi nebija galvenais, tā bija daļa no notikuma. Pati telpas radīšana, tās transformācijas bija performan- ce. Divu mēnešu laikā ik pēc 2 nedēļām telpa ieguva jaunu veidolu, pakāpeniski pievienojot jaunus elementus. Vispirms novārtā pamestā teritorija tika sakārtota, iesēts zāliens, izvietoti laistītāji un pamata bloki skatuves balstiem. Skvērs sastāvēja no 4 veidu elementiem, ik pēc 2 nedēļām tika pievienoti jauni moduļi, elementi, zaļie augi. Telpa caur savām transformācijām radīja stāstu, ko iedzīvotāji ar interesi vēroja un sekoja līdzī pārvērtībām.

Ieguvumi

Lieliska pieredze un gandarījums par projektu, kas ir bijis cilvēkiem svarīgs un nepiecie- šams. Ir prieks, ka cilvēki nāca, piedalījās, iesaistījās un līdzdarbojās, atsaucība bija ļoti liela. No arhitekta viedokļa ir interesanti realizēt telpiski izaicinošus risinājumus. Turklāt strādāt tik neskaidros apstākļos un veidot kaut ko, nezinot, kā tas varēs attīstīties, bija aizraujoši.

**“Visa šī neskaidrība kaut kādā brīdī bija iedvesmojoša ...
ierobežojumi rosina alternatīvus veidus,
kā strādāt ar pilsētas telpu.”**

Ieteikumi

- ▶ Veidojot publiskas telpas, ir interesanti telpu veidot ne tikai kā ietvaru, kuru piepildīs sa- turs, bet pašu telpu pasniegt kā notikumu, tās veidošanu, pārvērtības, kuras telpa veido- joties piedzīvo. Pati telpa var būt kā patstāvīgs performances elements.
- ▶ Veidojot sabiedrībai svarīgus projektus, būtiski ir noskaidrot, vai pašai kopienai tas ir no- zīmīgi un nepieciešami. Šajā gadījumā projekts bija sekmīgs, jo Maskavas forštatē pietrūka labiekārtotas un visiem pieejamas publiskas telpas vietējo iedzīvotāju vajadzībām.

Skats nākotnē

Pašreiz šī gada ietvaros projekts ir noslēdzies, un līdz pavasarim taps tālākie plāni. Vien- nozīmīgi šī ir bijusi interesanta un veiksmīga pieredze, kā strādāt ar pilnīgu tukšu ārtelpu. Ir iespējams replicēt šādu formātu, apdzīvojot kādu citu “pilsētas kabatu”, ja vien būs kopienu interese un iniciatīva. Kā versija iespējama “Izšķīdināšana”, kas ietver skvēra elementu sada- līšanu un izvietošanu pilsētā piemērotās vietās.

Projekts vērtējams ļoti pozitīvi no kopienu iesaistes aspekta. Cilvēki varēja iesaistīties un to arī aktīvi darīja – gan ar idejām, gan līdzdarbojoties, gan ciemojoties un vienkārši pavadot laiku ar draugiem, izmantojot “Pilsētas kabatu”. Tas ir ieguldījums iedzīvotāju pieredzē, praktiski mainot un ietekmējot vidi, kuru viņi apdzīvo, nevis tikai pasīvi izmantojot publisko telpu, kas ir ierastā pieredze pilsētas iedzīvotājam. Tas ir kā viduspunkts starp savu dārzu, kur var iestādīt, ko vien vēlas, un publisko parku, kurā neko nedrīkst aiztikt.

Konkrētā “Pilsētas kabata” ir palikusi kā sakārtota vieta pilsētā, atstājusi vietējām ko- pienām kopā būšanas un kopā radīšanas pieredzi, kas var rezultēties tālākās savstarpējās sadarbības aktivitātēs.

Festivāli un pasākumi

Festivālu un pasākumu rīkotājiem pandēmijas laika ierobežojumi lika atteikties no ierastās norises formas. Pasākumi klātienē vai nu nevarēja notikt, vai nu tika rīkoti, ieguldot daudz resursu to organizēšanai drošā režīmā, ievērojot noteiktās epidemioloģiskās prasības, iežogojot teritorijas, nodrošinot apmeklētāju Covid19 sertifikātu kontroli.

Tehnoloģiju risinājumi palīdzēja nodrošināt pasākumu digitālo versiju, lai sasniegtu savus apmeklētājus attālināti. Tā kā cilvēki nevarēja atnākt uz pasākumiem, tika meklēti un atrasti veidi, kā pasākumi var notikt katrām mājās, izmantojot datorus, telefonus, piegādes pakomātus, vai brīvā dabā, veidojot vidi individuālam piedzīvojumam.

Jaunie un neparastie apstākļi ir provocējuši interesantus un inovatīvus risinājumus, no kuriem daļa turpinās attīstīties arī pēc apmeklējuma ierobežojumu beigām. Taču digitāli piesātinātā ikdienas pamazām kļūst nogurdinoša un liek cilvēkiem ilgoties pēc klātienē satikšanās, sarunām un īstas komunikācijas pieredzes.

Radošā apvienība "Skudras Metropole"

Sarunu festivāls "LAMPA" ir liela mēroga festivāls – atvērta platforma, kuras saturu veido vairāk nekā 300 organizācijas un aktīvi indivīdi, kopīgiem spēkiem radot vietu, kur brīvā, nepiespiestā gaisotnē apmainīties ar viedokļiem,

un cieņpilnā veidā diskutēt par sabiedrībā aktuālām tēmām. Ikvienam ir iespēja pieteikt un organizēt savu pasākumu "LAMPĀ" – divu dienu festivālā Cēsīs vasarā.

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

SARUNU FESTIVĀLS "LAMPA"

2020. GADĀ UN 2021. GADA
1.-2. JŪLIJĀ

Pandēmijas ietekmē pēdējie divi festivāla gadi bija pilnīgi atšķirīgi gan no satura veidošanas viedokļa, gan producēšanas puses. Festivāls, kas jau kopš 2015. gada norisinās Cēsu pils parkā, 2020. gadā tika pārcelts uz apmēram 30 dažādām norises vietām Latvijā. Ierastās "LAMPAs" skatuves pārtapa par "LAMPAs" studijām – sarunu vietām iekštelpās, kas tika pielāgotas norisei tiešsaistē. Studijas varēja apmeklēt arī klātienē, atbilstoši tobrīd spēkā esošajiem ierobežojumiem. Ierastais divu dienu formāts tika mainīts uz četru dienu formātu, mēģinot sadalīt saturu, lai tas būtu ērti pieejams skatītājiem.

2021. gadā festivāls atkal atgriezās Cēsīs ar klātienē apmeklējamām skatuvēm. Paredzot pulcēšanās ierobežojumus, festivāla skatuves tika ielānotas daudzās pilsētas vietās atsevišķi. Neilgi pirms festivāla sākuma stājās spēkā jauni noteikumi, kas paredzēja apmeklētāju Covid19 sertifikātu kontroli un teritorijas norobežošanu.

Šo divu gadu laikā ievērojami attīstījās tiešraīžu bloks. Jau pirms tam daļa festivāla sarunu tika ierakstītās, translētas tiešraidē un saglabātas arhīvā, taču tad tas bija kā papildinājums klātienē sarunu formātam. Līdz ar klātienē apmeklējuma ierobežojumiem uzsvars pārcēlās uz tiešraides formātu – tika pārveidota mājaslapa, lai to pielāgotu ērtākai lietošanai gan tiešraīžu skatījumiem, gan arhīva veidošanai un ērtai tēmu meklēšanai.

Festivāls izveidoja jaunu sadarbību ar televīzijas kanāliem TV4 un TV24, kas papildus straumēšanas platformai "LMT Straume" nodrošināja festivāla tiešraides. Tādā veidā tika sasniegta jauna auditorija, kas citādi neatnāktu uz festivālu klātienē. Lelde dalās ar novērojumiem, ka bieži vien festivāla sarunas, ko klausās mājās,

skan fonā, kā otrais ekrāns. Tā ar saturu iepazīstas arī tie cilvēki, kuri nav mērķtiecīgi ielānojuši kaut ko noklausīties.

2020. gadā tapa "Kopā skatīšanās vietas". Par tādu varēja tapt jebkura publiska vai apmeklētājiem atvērta vieta, kur cilvēki var kopā skatīties un apspriest "LAMPAs" pasākumus. Kopienas varēja saplānot no visām tiešraidēm savu programmu par sev interesantām tēmām un kopīgi turpināt diskusijas. Šāda iniciatīva palīdzēja festivālam paplašināt telpu, rosināt vietējās kopienas līdzdarboties, veicināt sarunu un diskusiju kultūru Latvijā. Lelde stāsta, ka cilvēki labprāt iesaistījās, arī ārpus Latvijas diasporās tapa šādi kopā skatīšanās punkti. Vietas bija ļoti dažādas, no mazām kafejnīcām, bibliotēkām līdz publiskiem centriem ar lielu apmeklējumu un papildus kultūras programmu pēc festivāla tiešraides.

2021. gadā interesentiem, kas vēlējās veidot "Kopā skatīšanās vietas", "LAMPA" piedāvāja izglītojošus kursus un seminārus, iepazīstinot ar "LAMPAs" konceptu, mērķi, palīdzot definēt, ko nozīmē savai kopienai radīts un izvēlēts saturs, kā veidot publicitāti un sasniegt savu iecerēto skatītāju.

SARUNU SKOLA "LAMPA" TIEŠSAISTĒ

2020. UN 2021. GADĀ

Sarunu skola ir praktisku nodarbību cikls, kuru laikā ikviens var gūt praktiskas iemaņas labākai saskarsmei ar līdzcilvēkiem, mācīties cieņpilnu sarunu kultūru, veidot argumentētu diskusiju, uzklaut pretējus viedokļus, domāt un analizēt.

"Sarunu skolas" arī pārcēlās uz tiešsaisti. Tas izrādījās liels

ieguvums, jo auditorija pieauga apmēram desmit reizes. Arī "Sarunu skolas" lekcijas tika ierakstītas un pievienotas arhīvam, kas atkal potenciāli palielina skatītāju skaitu. Arī organizatoriski un finansiāli šāds modelis bija veiksmīgāks, nekā braucot uz klātienē nodarbībām visā Latvijā.

Izaicinājumi

Visgrūtākais ir neprognozējamība, neziņa un nepārtrauktā pielāgošanās. Milzīgs izaicinājums bija fiziski noorganizēt tik liela apmēra pasākumu klātienē, izpildot visas epidemioloģiskās drošības prasības. Festivāls tiek plānots gadu, un 2021. gadā jau tika paredzēts risks par nepieciešamību ievērot distancē un līdz ar to daudzas nelielas norises vietas. Taču neilgi pirms festivāla sākuma stājās spēkā papildus nosacījumi apmeklētājiem ar Covid19 sertifikātiem un katras teritorijas nožogojumu. Tik plašu festivālu ar vairāk kā 200 sadarbības partneriem ir ļoti grūti pēdējā brīdī pārorientēt citā virzienā un pārcelt uz citu vienu lielu vietu. Tāpēc nācās iežogot visas plānotās norises vietas Cēsis un katrā nodrošināt apmeklētāju dokumentu pārbaudi. Tas bija milzīgs izaicinājums un specifiska pieredze. Lai visu nodrošinātu, organizatori konsultējās ar Slimību profilakses un kontroles centru un Veselības ministriju.

Komunikācija ar apmeklētājiem arī bija pārbaudījums. Tā kā tas bija viens no pirmajiem pasākumiem ar sertifikātu kontroli, cilvēkiem tas bija jaunums, bija daudz nesaprašanās un pārmetumu. "LAMPA" vienmēr ir bijusi ģimenēm draudzīgs festivāls, taču tagad nedrīkstēja ielaist ģimenes ar bērniem. Pāris dienas pirms sākuma tika pieņemti jauni noteikumi ar iespēju atsevišķā zonā ielaist ar ģimenes ar bērniem un pieaugušos ar testiem, taču nebija iespējams tik īsā laikā pārorganizēt visas festivāla teritorijas. Lelde stāsta, ka par to, ka nebija šādas iespējas, nācās saņemt pārmetumus no auditorijas.

Lai nodrošinātu festivāla programmu gan klātienē, gan tiešsaistē, rīkotājiem ir vienlaikus jādomā par divu veidu publiku – uz vietas klātesošu un aiz ekrāna. Abas ir jāuzrunā un jāiesaista. Leldes pieredze liecina, ka, pievērsot uzmanību klātienē publikai, digitālie skatītāji jūtas nepietiekami iesaistīti, tikai kā pasīvi vērotāji. Savukārt, ja fokuss ir uz tiešsaisti, pielāgojot jautājumu uzdošanu un diskusijas digitālā formātā, uz to pāriet arī klātienē apmeklētāji un samazinās klātienē dzīvās sarunas un jautājumi.

"Faktiski uz divām auditorijām klātienē un tiešsaistē vienlaikus fokusēties nav iespējams, vienmēr kāda dominēs. Tad jautājums, kura tā būs un kas tad organizētājam ir būtiskāks."

Pasākumi, kas radīti tiešraidei, ierobežo notikuma formātus. Ja klātienē pasākums var notikt dažādos veidos (radošās darbnīcas, sarunas viens pret vienu, izspēles), tad filmējot dominējošs ir paneļdiskusijas formāts.

Inovativās prakses

Lai tiktu galā ar apmeklētāju dokumentu kontroli klātienē formātā, ļoti labs risinājums bija izveidot aproču izsniegšanas punktus, kuros, uzrādot nepieciešamos dokumentus, apmeklētāji varēja saņemt aproci drošai ieejai visās festivāla norises teritorijās. Tas ļoti atviegloja darbiniekiem darbu un mazināja cilvēku pulcēšanās risku pie ieejas.

Tā kā šāda veida kontrole ieejai pasākumā bija jaunums arī apmeklētājiem, bija situācijas, kad

cilvēkiem nebija līdzīgs atbilstošs personu apliecināšanas dokuments papildus Covid19 sertifikātam, bet, piemēram, bija tikai auto vadītāja apliecība. Tika izveidota sadarbība ar pašvaldības policiju, kopā izstrādājot sistēmu, kā sazināties pēc vajadzības, un policija varēja palīdzēt identificēt personas, kurām nebija līdzīgs ID vai pase.

Ņemot vērā cilvēku paradumus festivāla saturu bieži vien patērēt fonā, tikai klausoties un nepievēršoties ekrānam, "LAMPA" eksperimentālā kārtā pievienoja iespēju festivāla sarunas klausīties audio formātā aplikācijā *Spotify*. Atsaucība šim variantam ir, kaut joprojām gan mazāka nekā video arhīva skatījumam.

Ieguvumi

Komanda ir guvusi bagātīgu elastīgas plānošanas pieredzi, tagad ir gatava daudz ātrāk pielāgoties pārmaiņām nekā agrāk, ir mazinājies stress un satraukums neparedzētās situācijās.

Tiešsaistes formāts ir devis vairākas priekšrocības – ir paplašinājusies festivāla un "Sarunu skolas" auditorija, veidojas bagātīgs arhīvs ar saglabātu saturu, ko pēc tam neierobežoti var izmantot gan skatītāji, gan arī paši organizatori. Arhīvam vienlaikus ir arī negatīva ietekme – tā esamība veicina nevērīgāku attieksmi no skatītāju puses, nav tik svarīgi noskatīties sarunas tiešraidē, ja zina, ka varēs noskatīties arī vēlāk arhīvā, bet bieži tas tā arī nenotiek.

Ieteikumi

- ▶ Par spīti sarežģītiem apstākļiem tomēr izvēlēties turpināt darbu un rīkot, nevis atcelt.
- ▶ Jāņem vērā, ka pašlaik nepieciešama pavisam cita veida plānošana – vairāk īstermiņa un ar lielu gatavību pielāgoties.
- ▶ Apzināties, ka sabiedrībai ir nepieciešami kultūras pasākumi, un pieprasījums pandēmijas laikā to apliecina. Katrā jomā ir svarīga nepārtrauktība, lai nepazaudētu savu skatītāju. "LAMPAs" gadījumā turpināt runāt par sabiedrībai svarīgām tēmām un uzturēt sarunāšanās kultūru sabiedrībā pandēmijas laikā ir ārkārtīgi svarīgi.

Skats nākotnē

Lelde ir pārliecināta, ka cilvēkiem ir nepieciešama dzīvā klātbūtnes pieredze, savstarpēja sarunāšanās, kultūras procesu nepārtrauktība, un šī vajadzība nepazudīs un turpināsies pie jebkuriem apstākļiem. Šī apziņa palīdz neapstāties un turpināt iesākt. "LAMPAs" misija ir veicināt savstarpējās sarunas, diskusijas dažādu sabiedrības pārstāvju starpā, kas varbūt ārpus "LAMPAs" nesatiktos. "LAMPA" tapa ar misijas apziņu, ka tās ir sarunas klātienē ar lēmējiem, amatpersonām, tieši fiziski satiekoties. Tiešraide atņēma šīs klātienē nepiespiestās sarunas, nejaušās satikšanās, diskusijas pēc sarunas, savstarpējos kontaktus un *tīklošanos*.

Uz nākotni skatoties, ir skaidrs, ka daļa sarunu tiks translētas tiešsaistē un saglabātas arhīvā. Tomēr galveno fokusu "LAMPA" vēlas vērēt uz apmeklētāju klātbūtni un klātienē sarunām. Liela daļa "LAMPAs" sarunu nenotiek uz skatuvēm, svarīga sarunu daļa risinās pēc publiskām diskusijām, satiekoties domubiedriem un raisoties vērtīgām diskusijām. Bieži vien pēc festivāla tiek dibinātas biedrības, jo ir satikušies līdzīgi domājoši cilvēki ar kopīgu vīziju. "Kopā skatīšanās vietas" bija veiksmīgs jaunievedums, un ir plāns arī turpmāk attīstīt šādu iespēju, varbūt mazliet citādāk organizēt. Iespējams, ka varētu būt festivāla reģionālās "vēstniecības", kas koordinētu vietējos "Kopā skatīšanās punktus".

"Sarunu skolas" noteikti paliks tiešsaistes formātā. Kaut arī šeit iztrūkst klātbūtnes, tomēr ieguvumi ir ievērojami – ļoti daudz cilvēku varēja piedalīties un iegūt vērtīgu pieredzi.

"Skudras Metropole" Gundegas Skudriņas vadībā īsteno unikālus un radošus projektus gan pasākumu nozarē, gan kultūras un mākslas

jomā. Apvienība ieguvusi pasaules atzinību par neskaitāmiem projektiem, tajā skaitā par projektu "Spoguļnamiņš".

Piedāvātie risinājumi un īstenotie pasākumi

"Skudras Metropoles" komanda vienmēr ir strādājusi jomā, kur ir jābūt gataviem pārmaiņām ik dienu. Ir veidoti daudzi eksperimentāli projekti, kuru ietvaros pārmaiņas, riski, drosme, neprognozējamība – tas viss ir bijis klātesošs un jau devis zināmu rādījumu. Gundegai Skudriņai, saprotot, ka pasaulē sākas pandēmija, bijis pilnīgi skaidrs, ka šīs pārmaiņas darbam, profesijai, nozarei nāks par labu, kaut arī būs ļoti grūti. Vienlaikus bijis prieks par to un apziņa, cik tas būs grūti, cik daudz būs jāstrādā un cik milzīgus fiziskos, mentālos, emocionālos un finansiālos resursus tas prasīs.

Gundega uzskata, ka projektiem būtu jārodas no impulsa tieši konkrētajā laikā un vietā. Viņasprāt, tā ir laba formula darbam un patiesībā viegla – ja tos impulsus patiešām gribas ieraudzīt, tad tas arī izdodas. Un, ja izdodas ieraudzīt, tad top skaidrs, kas ir jādara, lai palīdzētu cilvēkiem konkrētajos apstākļos. Grūtības sākas tad, kad projekti jāsāk realizēt un parādās pārējie faktori – uzņēmība, drosme un citi faktori.

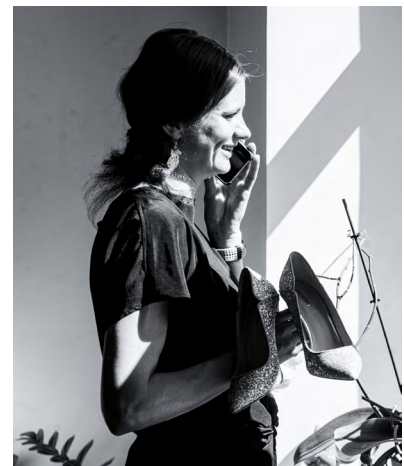
"Izpratne par to, kam un kā ir jābūt, rodas no tā, ka redzi, kas notiek. Kultūra spēj reflektēt par esošo laiku, par notikumiem, būt gaisma un cerība cilvēkiem."

Cilvēkiem, kas strādā kultūras nozarē, galvenais uzdevums ir nevis strādāt strādāšanas pēc un iet ierastos ceļus, bet vienmēr iet uz priekšu. To ir ļoti grūti izdarīt, un arī ne visi grib to darīt, jo tas nozīmē turēt acis un ausis visu laiku vaļā un uztvert apkārtējos impulsus. Strādāt nevis tā, kā ierasts, kā pieņemts, bet tā, kā cilvēkiem vajag šobrīd. Ko vajag pasaulei un sabiedrībai.

"TEĀTRIS PA TELEFONU" 2020. GADA APRĪLĪ, MAIJĀ

Vienas dienas performance pa telefonu. Pēc biļetes iegādes aktieri klausītājam piecas reizes dienā noteiktos laikos piezvana, izstāsta stāstu un atsūta uzdevumu, kas jāizdara, piem., jāizšķirsta ģimenes albums vai jāpagatavo kafija. Sekojošie stāsti ir sasaistīti ar šīm darbībām. Zvanu laikā tika arī uzdoti jautājumi klausītājiem. Piedalījās pieci aktieri, kas pārmaiņus zvanīja un katrs stāstīja savu stāstu, bet beigās visi stāsti savijās

vienā veselumā. Katra etīde ilga 10-15 minūtes. Izrādēs piedalījās klausītāji no deviņām valstīm.

"Teātris pa telefonu" apliecināja, ka cilvēki bija ārkārtīgi noilgojušies pēc komunikācijas, nobijušies, sēžot katrs savā mājā, bija vēl pats pandēmijas sākums. Pēc izrādes cilvēki bija ļoti aizkustināti un pateicīgi, viņiem bija iespēja parunāties. Gundega novērtē to kā izdevušos un ļoti sirsnīgu projektu. Arī aktieriem tas bija interesants izaicinājums – spēlēt pa telefonu vienam klausītājam.

Projekts godalgots 12. Pasaules pasākumu un pieredzes mārketinga konkursā *Eventex Awards 2021*, piešķirot Sudraba balvu kategorijā "Virtuālais pasākums" un Bronzas balvu kategorijā "Grand Prix Labākie virtuālie pasākumi un pieredzes".

SPOGUĻNAMIŅŠ KOPŠ 2020. GADA JŪLIJA

Virs Amatas upes iekārts unikāls namiņš no spoguļiem, kuros atspīd apkārtnes ainava. Tam ir atveramas sānu malas, savukārt grīdā izbūvētais logs ļauj raudzīties uz upes krācēm. Namiņā var ieturēt īpaši sagatavotas maltītes, kā arī nakšņot.

Spoguļnamiņš bija ārkārtīgi pieprasīts, tas tika izpārdots pāris stundās uz visu sezonu, projekts ir guvis atpazīstamību visā pasaulē. Veiksmes atslēga bija koncepts, kas ietver moderno un arī tradicionālo. Tajā apvienotas digitālās tehnoloģijas, saikne ar dabu, kas latvietim ir ārkārtīgi nozīmīga, un unikālu sajūtu pieredze. Tas atbilst laikmetam, konkrētajiem apstākļiem un cilvēku vajadzībām.

Projekts ieguvis 7 balvas, tajā skaitā zelta apbalvojumu starptautiskā radošās izcilības festivālā *BEAWORLD 2020*.

Izaicinājumi

Inovātīvas idejas prasa arī inovatīvus risinājumus, bieži vien tādus, kas pirms tam vēl nav pielietoti. Vislielākie bija tehniskie izaicinājumi. Arī savstarpējā komunikācijā viss pārcēlās uz digitālo vidi, taču pasākumu īstenošanai bieži tiek izmantoti tehniski ļoti sarežģīti risinājumi.

Birokrātiskie procesi. Radot inovatīvus projektus, piemēram, spoguļnamiņu virs upes vai pel-došo salu, bieži vien ir grūtības tos saskaņot, mēnešiem ilgi norit darbs ar dokumentiem, jo noteikumos nav paredzēts tas, kas nekad iepriekš nav bijis, nav precedenta noteikumiem, lai uzbūvētu namiņu virs upes.

Par jaunām pasākumu idejām un formām ir jāgūst pārliecība, visai komandai tam ir jānotic un ar pārliecību jāpasniedz apmeklētājam. Arī auditorija mainās, šodienas apmeklētājs vairs nav tāds pats, kāds bija pirms diviem gadiem, un nav garantijas, ka jaunā forma, risinājums, tiks saprasts un pieņemts.

Inovātīvās prakses

Pandēmijas laika projekti ir absolūti citādāki, ar pilnīgi citiem risinājumiem, jo arī apstākļi ir bijuši absolūti atšķirīgi, kas radīja tādus piedāvājumus, kas agrāk nebūtu iedomājami, piemēram, teātris pa telefonu.

Ierobežojošos apstākļos biežāk ir ticis uzdots jautājums, kāpēc kaut kas tiek radīts, kas cilvēkiem ir nepieciešams un kāds ir iniciatīvas mērķis. Ja sākotnēji kultūras darbinieks uzdod sev šos jautājumus un godīgi spēj uz tiem atbildēt, tad rezultātā var tapt veiksmīgs projekts, ko auditorija novērtē un pieņem.

Ieguvumi

Gundega secina, ka ir pierādījies, ka pandēmijas laikā projekti ir dzīvotspējīgi, spējīgi pārsteigt, radīt jaunas virzienes, turpināt jau zināmas prakses, bet pavisam jaunā formā, kā arī palīdzēt cilvēkiem un iedvesmot tos.

**“Šis pārmaiņas radošumam un progresam
ir nākušas par labu. Tā kā bija, nekad vairs nebūs,
tā, kā ir, to vienmēr var mainīt.”**

Viņa atzīst, ka profesionālā ziņā pandēmija ir nākusi nozarei tikai par labu. Dažādās jomās ir iekustināta stagnācija, cilvēki ir spiesti skatīties ārpus ierastajiem rāmjiem, iemācās kļūt radoši ne tikai teorētiski, bet arī ar reālu rīcību. Tādējādi apmeklētāji ir tikai un vienīgi ieguvēji, jo visi kultūras produktu veidotāji meklē jaunas formas. Ne visi risinājumi ir veiksmīgi, kas ir normāli, jo pārmaiņu un pārvērtību procesā ir krietna deva kļūdu. Taču caur šiem ne visai patīkamajiem brīžiem beigās var nonākt pie vērtīgāka rezultāta.

Gundega stāsta, ka šajos divos gados nācās iemācīties strādāt attālināti. Ja agrāk likās, ka ir

lietas, ko var darīt tikai klātienē, tagad izrādījās, ka daudz ko var izdarīt arī attālināti. Projekts "Teātris pa telefonu" devis sapratni, ka, arī neizejot no istabas, var organizēt kultūras projektus un radīt cilvēkiem piedzīvojumu. Svarīgi, ka cilvēkiem patīk rezultāts, veidotājiem tad ir gandarījums saņemt pozitīvu atgriezenisko saiti, kas dod stimulu strādāt tālāk.

Ieteikumi

- ▶ Mazāk klausīties citos un vairāk uzticēties savai intuīcijai. Nevajag baidīties, ka nevienam nevajadzēs jauno produktu. Kamēr nav piedāvājuma, nav arī pieprasījuma. Ja būs laba ideja, ar konkrētu mērķi un cilvēkiem tajā brīdī nepieciešama, tā izdosies un atradīs savu auditoriju. Būtiskākā recepte ir apzināšanās, ka viss ir atkarīgs no paša, un nedrīkst gaidīt, ka kāds cits kaut ko izdarīs. Varbūt jāpārstrukturē darbošanās joma vai jāmeklē jauni ceļi un formas, bet tas ir jādara pašam.

“Lai saturs ir karalis, un forma iet līdzī laikam.”

- ▶ Cilvēkiem kultūras jomā ir jāstrādā ar degsmi – ja tās nav, tad nevajag to darīt. Svarīgākais ir gribēt strādāt, mazāk kritizēt citus, vairāk strādāt pašam un vērst lietas par labu.
- ▶ Ļoti būtiska ir komanda, viens nav cīnītājs. Komanda ir ārkārtīgi vērtīgs resurss, kura veidošanā labāk izvēlēties kolēģus primāri pēc degsmes un pozitīvisma. Profesionalitāte nāk pēc tam, jo iemācīties var visu.

Skats nākotnē

Gundega pieturas pie idejas, ka viss tiek radīts, piemērojoties konkrētajam brīdim, vietai, apstākļiem. Ir nepārtraukti jāseko līdzi, kas notiek apkārt, jātver impulsi un tad jāierauga tajā brīdī nepieciešamais projekts. Nav tālejošu plānu, tos nav iespējams izveidot, jo nevar zināt, kādi būs apstākļi. Arī tuvākiem plāniem dzīve vienmēr ievieš korekcijas.

Viņa uzsver, ka ir jāpaliek uzticīgam savai auditorijai, kura savukārt uzticas "Skudras Metropolē". Katrs realizētais projekts uzliek jaunu latīņu nākamajam.

Kampana “#Ēkultūra”

Jau pašā pandēmijas sākumā – 2020. gada martā Latvijas Republikas Kultūras ministrija kopā ar tās iestādēm uzsāka **informatīvo kampanu “#Ēkultūra”**, aicinot iedzīvotājus ārkārtējās situācijas laikā visdažādākās kultūras norises izbaudīt virtuāli, savukārt kultūras jomā pieejamos e-pakalpojumus saņemt attālināti, iestādes klātienē neapmeklējot.

Kampanas ietvaros ir uzskaitīti kultūras organizāciju piedāvājumi digitālā vidē Kultūras ministrijas mājaslapas sadaļā **“#Ēkultūra digitālie resursi un E-pakalpojumi”**, apkopojot saites uz kultūras institūciju piedāvātajām virtuālajām izstādēm, koncertu un izrāžu ierakstiem, izglītojošām programmām un citām digitālās kultūras baudīšanas iespējām dažādos mākslas žanros.

Šobrīd piedāvājums apkopots vienkārša saraksta veidā bez meklēšanas iespējām. Tomēr tas ir vērtīgs informācijas avots, ļaujot redzēt vienkopus iespējas, ko piedāvā Latvijas kultūras organizācijas.

Piedāvājumi skolēniem valsts īstenotās **programmas “Latvijas skolas soma”** ietvaros apkopoti lejupielādājamā failā, nododot skolu rīcībā kopīgu sarakstu ar kultūras institūciju piedāvātajām izglītojošām programmām, kuru apmaksai var tikt izmantots valsts piešķirtais finansējums.

Lietotājiem draudzīgas digitālās platformas izveide ar meklēšanas iespējām par pieejamo kultūras piedāvājumu digitālā vidē, sniedzot izvērstu informāciju par katru iespēju, būtu nākamais attīstības solis kultūras digitālā formāta produktu popularizēšanā. Šim solim ir nepieciešamas lielākas investīcijas, kas šobrīd netiek plānotas.

Kopsavilkums

Pandēmijas laiks ir pārsteidzis kultūras nozari, negaidīti atņemot klātienē apmeklētājus, ierobežojot darbību un apturot iesāktos un plānotos projektus. Tas ir radījis paliekošas pārmaiņas cilvēku pieredzē un komunikācijā, ietekmējis kultūras patēriņa paradumus.

Vienlaikus jaunie un iepriekš nepieredzētie apstākļi, nepieciešamība pielāgoties un vēlme turpināt darboties ir veicinājusi radošu pieeju un inovatīvus risinājumus kultūras satura atspoguļojumā. Kultūras un mākslas organizāciju patiesie centieni aizsniegt savu auditoriju pandēmijas apstākļos, ņemot vērā ierobežotās iespējas, ir noteikti sekmējuši organizāciju izaugsmi un noturību. Šādu apliecinājumu pauduši visi mūsu 25 pieredzes stāstu sarunu biedri – Latvijas kultūras un mākslas organizāciju pārstāvji, daloties savās atziņās par pandēmijas laika ieguvumiem.

Tieši pandēmijas laika ieguvumi ir mūsu veidotā pārskata uzmanības centrā. Šoreiz neesam analizējuši kultūras patēriņa datus, kas liecina par klātienē apmeklējuma kritumu pandēmijas ierobežojumos un digitālās auditorijas pieaugumu vai par ietekmi uz nodarbinātības un karjeras iespējām radošajā sektorā. Šajā pārskatā esam mēģinājuši dokumentēt pandēmijas laika tendences kultūras piedāvājumā un izdarīt secinājumus, ko ņemt vērā, domājot par kultūras piedāvājumu attīstību nākotnē.

Pandēmijas apstākļos dominēja **četri galvenie kultūras norišu formāti**, kuru ietvaros kultūras un mākslas organizācijas ir mēģinājušas rast dažādus radošus risinājumus.

1. Pasākumi klātienē ar ierobežotu apmeklējumu

Cik vien iespējams, kultūras organizācijas ir centušās organizēt notikumus klātienē ierobežotam cilvēku skaitam, atbilstoši noteikumiem organizējot drošu apmeklējumu – pārkārtot norises telpu, veicot apmeklētāju Covid-19 sertifikātu kontroli, izvietojot informatīvas norādes, nodrošinot dezinfekcijas pasākumus u. tml. Šāds risinājums ievērojami samazināja apmeklētāju skaitu un izrādes vai koncerta ieņēmumus, bet tomēr nodrošināja mākslas procesu nepārtrauktību un mākslinieku nodarbinātības iespējas.

Kultūras organizācijas ir apguvušas jaunas spēles telpas, mēģinot ne tikai uzrunāt iepriekš neaizsniegtu auditoriju (piemēram, daudzdzīvokļu ēku pagalmos organizētie koncerti pulcēja arī tos skatītājus, kas nebūtu nākuši baudīt koncertu kultūras centrā), bet arī mēģinot rast jaunas, interaktīvas formas ciešākai sadarbībai ar auditoriju, veicinot individuālo radošumu (piemēram, Siguldas kultūras centra organizētās koprades laboratorijas “Dari savu pilsētu”, Latvijas Laikmetīgā mākslas centra jaunveidotie

mākslas objekti publiskās mākslas programmā “KOPĀ” vai jaunais arhitektoniskais kultūrtelpas risinājums Rīgas Latgales priekšpilsētā “Pilsētas kabata”).

Piedāvātais kultūras saturs ir ļāvis sabiedriskās izolētības apstākļos meklēt mierinājumu un uzmundrinājumu caur vispārhumāno vērtību atspoguļojumā mākslā, kā arī kultūras organizācijas ir piedāvājušas mākslinieciski terapeitiskas prakses. Piemēram, ir kļuvušas populāras muzejos piedāvātās programmas sadarbībā ar mākslas terapeitiem (“Labsajūtas maršruts” Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā u. c.), veidotas dažādas mākslas akcijas, kas saistās ar stresa mazināšanu (“Izlādes-uzlādes” siena Daugavpils Marka Rotko centrā rīkotajā Latvijas Keramikas biennālē).

2. Pasākumi digitālā vidē

Pasākumi digitālā vidē attīstījās māsēdes laikā, kad klātienē nebija iespējams apmeklēt nekādus publiskus pasākumus. Digitālais formāts nav varējis pilnvērtīgi aizstāt saskarsmi klātienē, taču, ja nebūtu iespējas izmantot digitālos rīkus, cilvēki būtu nonākuši daudz lielākā informācijas un komunikācijas izolācijā.

Digitālā piedāvājuma klāsts ir bijis daudzveidīgs, sākot no vienkāršām tiešraidēm un ierakstiem, mājaslapās publicētām prezentācijām un foto galerijām līdz mērķtiecīgi plānotiem un ieviestiem digitāliem produktiem ar īpaši digitālai videi radītu saturu, lietotājam piemērotu dizainu, interaktīvas komunikācijas iespējām vai papildinātās realitātes programmām. Kultūras organizācijas ir mācījušās un uzlabojušās savas prasmes tehnoloģiju pielietojumā, pamazām iedziļinoties digitālā satura veidošanas niansēs, lai padarītu to interneta lietotājam pēc iespējas draudzīgu un sasniedzamu.

Mūziķiem un skatuves māksliniekiem nav bijis vienkārši pielāgoties digitālajam formātam, jo nav ierastās tiešās, nepastarpinātās un tūlītējās saiknes ar auditoriju, kas palīdz tapt mākslas notikumam. Tomēr ar digitālās saziņas līdzekļiem ir bijusi iespēja saņemt atgriezenisko saiti pēc pasākuma. Papildus pluss – iespēja pasākumus digitālā vidē vērot citu valstu vai Latvijas reģionu iedzīvotājiem. Īpaši šo iespēju novērtējuši Latvijas diasporas pārstāvji. Koncertzāle “Lielais Dzintars”, kuras attīstības stratēģija balstīta digitālās koncertzāles pilnveidē, ir pulcējusi tik plaši ģeogrāfiski pārstāvētu skatītāju loku, kāds nekad nebūtu iespējams klātienē koncertos. Tāpat šādas līdzdalības iespējas ļoti novērtē cilvēki, kuriem ir citi ierobežojumi līdzdalībai klātienē (cilvēki ar funkcionāliem traucējumiem, veselības problēmām, mazu bērnu vecāki u. c.)

Kultūras organizācijas ir radoši izmantojošas dažādas

tehnoloģisko risinājumu platformas un rīkus – mobilās aplikācijas, *Zoom*, *Spotify*, *Google maps* u. c. Piemēram, profesionāļu vidū augstu novērtētā teātra apvienības “esARTE” izrāde “Irānas konference” ir radīta *Zoom* platformā, aktieriem kļūstot par *Zoom* konferences dalībniekiem un skatītājiem vērojot šo *Zoom* ierakstu-izrādi. Mākslinieka Ginta Gabrāna virtuālās skulptūras noteiktās vietās ir bijušas apskatāmas, izmantojot papildinātās realitātes mobilo aplikāciju *SAN*.

levērojami attīstījies ir kultūras organizāciju izglītojošo programmu piedāvājums, ir izveidotas jaunas lekciju un semināru programmas, raidieraksti un video intervijas, ļaujot izvērst diskusiju par kultūras organizācijas piedāvātajām tēmām. Šī iespēja ļauj interesentiem ne tikai vairāk izziņāt dažādus mākslas stilus vai mūzikas žanrus, bet arī tuvāk iepazīt pašus māksliniekus. Piemēram, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja mājaslapā pieejamie audio un video stāsti par māksliniekiem un mākslas darbiem, ko veidojuši profesionāli aktieri, ir lielisks starptaru sadarbības piemērs.

Koncertzāle “Lielais Dzintars”, piedāvājot attālinātās līdzdalības iespējas “Dzintara muzikālo sarunu klubā”, saņēma negaidīti lielu atsaucību (~250 dalībnieki), kas krietni pārspēja klātienē pasākumā iespējamo dalībnieku skaitu. Jāsaka gan, ka šajā formātā īsti nav iespējams novērtēt dalībnieku iedziļināšanās līmeni piedāvātajā saturā, jo pieslēgums tiešraidei nenozīmē, ka katrs no skatītājiem simtprocentīgi seko pārraidītajam saturam, nesavienojot to ar dažādu blakus aktivitāšu veikšanu. Līdz ar to tiešraides pasākuma režisoram ir papildus izaicinājums, kā nodrošināt pasākuma dinamiku salīdzinoši īsiem skatītāja uzmanības cikliem, kas saistās ar satura lietošanu digitālajās ierīcēs.

Skolēnu auditorijai attālināto mācību laikā tika pievērsta īpaša uzmanība, valsts programmas “Latvijas skolas soma” ietvaros piedāvājot izglītojošas nodarbības, kas tika pielāgotas vai arī pilnīgi no jauna radītas digitālajai videi. Īpaši aktīvi šī piedāvājuma veidošanā ir bijuši muzeji, piemērojot savas muzejpedagoģiskās programmas digitālai videi. Piemēram, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs ir izveidojis inovatīvu attālinātu izglītības programmu “No-zīmes”, kuras izveidē iesaistījās ne tikai izstāžu kuratori un mākslas zinātnieki, bet arī mākslinieki, scenogrāfi un dizaineri. Šāda veida programmas ir bijis nozīmīgs ieguldījums un atbalsts pedagogiem un skolēniem attālināto mācību laikā, kā arī laba iespēja radošā sektora darbiniekiem turpināt savu profesionālo darbību.

3. Hibrīdpasākumi

Ierobežots klātienē apmeklējums tiek papildināts ar notikuma tiešraidi vai ar atsevišķi veidotiem pasākumiem digitālajā vidē. Šis ir izplatītākais formāts, kas pilnveidots pandēmijas laikā un, visdrīzāk, paliks kā piemērots pasākumu formāts arī turpmāk. Lielākā dilemma, kas saistās ar šāda formāta izmantošanu, ir iespēja nodrošināt attālinātajiem dalībniekiem līdzvērtīgu līdzdalības iespēju, kāda ir klātienē dalībniekiem. Bieži vien iespēja sekot pasākumiem attālināti nenodrošina visas tās iespē-

jas, kas ir klātienē dalībniekiem.

Sarunu festivāls “Lampa” ir spējis veidot plašas tiešraides daudzskaitlīgiem festivāla pasākumiem (iesaistīti 200 sadarbības partneri), vienlaicīgi sekmējot “kopā skatīšanās vietu” veidošanu citās pilsētās, lai pēc iespējas veicinātu mijiedarbību starp festivāla dalībniekiem. Tomēr festivāla organizatori ir nonākuši pie atziņas, ka katrai auditorijai – klātienē un digitālajai – ir piemēroti dažādi pasākumu norises formāti, kurus īsti nav iespējams apvienot, tādējādi jāizvēlas, kura auditorija ir primārā.

4. Individuāli vadīta līdzdalība kultūras norisē

Lai sekmētu attālinātu līdzdalību kultūras norisēs apmeklētājiem ērtā laikā, kultūras organizācijas ir nodrošinājušas apmeklētājiem stāstus un dažādus materiālus, lai dalībnieki paši varētu vadīt sevi jaunas kultūras pieredzes procesā.

Pandēmijas laikā populāras bijušas dažādas ekskursijas un pastaigas, spēles un klausāmizrādes pilsētvidē, kur, lejuplādējot savā viedierīcē stāstu, uzdevumus un maršrutu, apmeklētājs dodas paša vadītā ekskursijā, izmantojot sagatavotos izziņas materiālus. Piemēram, Kuldīgas muzejs ir izveidojis spēli pilsētvidē “Vecpilsētas nianses”, izmantojot *Google Maps* sniegtās iespējas doties noteiktā maršrutā ar vecpilsētas vēsturisko faktu izziņāšanu. Teātra trupa KVADRIFRONS piedāvājusi klausāmizrādi “Rīgas Ķerpatas hronika”, kur dalībnieki pastaigas maršruta pieturvietās aicināti klausīties dažādas teikas un stāstus par Rīgu. Atgriezenisko saiti par šādu piedāvājumu iespējams saņemt, ja dalībnieki ir aicināti ar savu pieredzi dalīties sociālajos tīklos.

Kultūras satura nogādāšanai līdz auditorijai izmantoti katram apmeklētājam pieejamie instrumenti – gan telefoni, gan pakomāti. Grāmatu piegādi pakomātos ir piedāvājušas bibliotēkas, ieviešot to jau kā regulāru un ērtu praksi, cilvēkiem aizvien vairāk izmantojot attālinātos pasūtījumus dažādu preču piegādei. Dirty Deal Teatro ir piedāvājis klausāmizrādes “Piederības vingrinājumi” saņemšanu pakomātā – saņemtājā paciņā atrodami vizuālie materiāli un norādes telefona zvana veikšanai, savienojot skatītāju ar stāstnieku. Iegādāties biļetes uz “teātri pa telefonu” māsēdes laikā ir piedāvājusi arī “Skudras Metropole”, kas bija klausītāju ļoti novērtēts risinājums laikā, kad cilvēki bija noilgojušies pēc komunikācijas.

Tā kā publiskās kultūras institūcijas ir izveidojušas vairākus šāda veida piedāvājumus, izmantojot dažādu izziņošu maršrutu izstrādē salīdzinoši vienkāršus tehniskos risinājumus un piedāvājot saturu dalībniekiem bez maksas, paliek jautājums par šāda veida kultūras produktu tālāko dzīvotspēju un attīstību, atjaunojot un papildinot saturu, un tālākām iespējām kultūras organizācijām par šāda veida pakalpojumiem gūt ienākumus.

Kultūras un mākslas organizāciju galvenie ieguvumi

→ Auditorijas paplašināšana un dažādošana

Mūsdienu kultūrpolitikā liels akcents ir likts uz kultūras tiesību ievērošanu un kultūras pieejamības nodrošināšanu dažādām sabiedrības grupām. Pandēmijas laiks, lai gan samazinājis uzticamās auditorijas ierasto apmeklētāju skaitu, iespējams, ir veicinājis jaunu, grūtāk aizsniedzamu mērķauditoriju piesaisti kultūras norisēm, kas ir bijis svarīgs kultūras un mākslas organizāciju uzdevums.

- ▶ Dalīšanās ar saturu tiešsaistē ir devusi iespēju piedalīties apmeklētājiem ar ierobežotām iespējām un no ģeogrāfiski attālām vietām. Tāpat ir plašākas iespējas mākslinieku un lektoru līdzdalībai, kas gan bagātina kultūras saturu, gan var piesaistīt jaunu auditoriju.

- ▶ Pasākumu ierakstu pieejamība ārpus konkrētā norises brīža dod iespēju skatītājiem patērēt kultūras saturu sev ērtā laikā. Turklāt ierakstiem vēlāk var pievienot tulkojumu svešvalodās vai subtitrus, surdotulkojumu, tā šo informāciju padarot pieejamu vēl plašākam skatītāju lokam.

- ▶ Digitālais formāts padara iespējamu kultūras satura piedāvājumu plašākam interesentu lokam par šaurām, specifiskām tēmām, kurām konkrētajā ģeogrāfiskajā lokācijā varētu būt ļoti neliels pieprasījums un kas klātienē konkrētā vietā pulcētu nelielu interesentu skaitu.

- ▶ Plašāki pasākumi pilsētvidē ir radījuši iespējas līdzdalībai tai auditorijas daļai, kas ir grūti aizsniedzama un neapmeklē kultūras iestādes.

- ▶ Kultūras organizāciju mēģinājumi plašāk iesaistīt auditoriju kultūras satura veidošanā ir veicinājuši kopradi, jaunu kultūrvietu veidošanos un sabiedrības saliedētību.

→ Kultūras satura attīstīšana digitālā vidē

Savstarpējā komunikācija lielā mērā ir kļuvusi digitāla, cilvēki attālināti sarunājas gan ar radiniekiem, gan darba kolēģiem, piedalās konferencēs, mācās, skatās filmas un patērē kultūras saturu. Veidojot kultūras piedāvājumu šādos apstākļos, nevar neņemt vērā pārmaiņas un jaunus paradumus, veidojot tikšanos ar savu auditoriju tieši digitālā vidē. Attālinātā dzīve un izolētība ir veicinājuši kultūras organizācijas meklēt individuālāku pieeju savam apmeklētājam. Digitālo risinājumu iespējas kultūras produktu pielāgošanai dažādu mērķgrupu vajadzībām varētu būt kultūras organizāciju nākotnē veicamo darbu dienaskārtībā.

- ▶ Kultūras norišu audiovizuālā fiksācija ir nodrošinājusi lielāka apmēra kultūras satura saglabāšanu. Ieraksti var tikt izmantoti gan organizācijas iekšējām vajadzībām, gan tikt piedāvāti skatītājiem interneta platformās un sociālajos tīklos. Nākamie nepieciešamie risinājumi būs saistīti ar šādu ierakstu monetizācijas iespējām, kur būtu

vajadzīga detalizētāka līdzšinējo pārdošanas datu analīze (cik pieprasīti, piemēram, ir bijuši izrāžu ieraksti, kuru vērošanai ir piedāvāts iegādāties biļetes).

- ▶ Klātienē notikumu digitāla dublēšana (pārraidīšana tiešsaistē) ir vairāk izplatīta, vienkāršāk veidojama un tāpēc, visdrīzāk, arī paliks kā alternatīva klātienē apmeklējumam, bet ne kā pilnvērtīgs digitāls produkts.

- ▶ Attīstot digitālo saturu, lielākas perspektīvas varētu būt produktiem, kas radīti lietošanai digitālā vidē, ar speciāli šādam formātam veidotu saturu un dizainu, plānojot interaktīvas līdzdalības iespējas.

- ▶ Veidojot hibrīdpasākumus ar auditorijas iesaisti, ir ļoti grūti tos izveidot vienlīdz kvalitatīvus abām auditorijām – klātienē un tiešsaistes, viena no šīm auditorijām būs mazāk uzrunāta, jo katrs formāts prasa atšķirīgus uzsvarus un instrumentus.

→ Kultūras un radošā sektora darbinieku jaunas prasmes

Kultūras un radošo nozaru darbinieki pandēmijas laikā ir rīkojušies izteikti radoši, entuziastiski, ar lielu apņēmību turpināt darbu un komunicēt ar savu auditoriju. Šis laiks ir bijis grūts, izaicinošs un tajā pašā laikā veicinājis jaunas radošas izpausmes, inovatīvus risinājumus, mācījies paraudzīties uz saviem resursiem citādi.

- ▶ Pandēmijas gadu laikā kultūras nozarē ir notikusi ievērojama izaugsme digitālo prasmju un metožu apguvē. Apstākļi ir piespieduši īsā laikā apgūt digitālos instrumentus un attīstīt savas organizācijas digitālo piedāvājumu, dažādojot komunikācijas kanālus.

- ▶ Nācies apgūt jaunus tehniskos risinājumus attālinātai komandas vadībai, kas varbūt ne vienmēr nodrošinājis veiksmīgu komunikāciju un informācijas apmaiņu, bet veicinājis interesi izmēģināt jaunus digitālos rīkus.

- ▶ Organizāciju vadītājiem ir nācies mācīties, kā saliedēt savu komandu attālināta darba apstākļos. Organizāciju darbinieki ir uzsvēruši, ka komandas sajūta un savstarpējs atbalsts pandēmijā ir bijusi īpaši nozīmīgi, un ir skaudri izjūsts tā trūkums.

- ▶ Vairāk nekā jebkad liela nozīme bijusi iniciatīvai, pozitīvismam un radošumam. Organizācijas ir spējušas paskatīties plašāk uz savu darbības lauku, apgūstot alternatīvu telpu un vidi kultūras un mākslas satura radīšanai.

Dažas organizācijas ir izmantojušas pandēmijas laiku, lai pārdomātu, kā ieviest **videi draudzīgākus organizatoriskos risinājumus** vai **iekļaujošākas prakses dažādu auditoriju piesaistei**, lai nākotnē varētu līdzdarboties atbilstu rašanā globālo izaicinājumu jautājumiem, kas arī ir būtisks solis organizācijas izaugsmei.

Izaicinājumi

Pastāvīgā nenoteiktība ir bijis centrālais izaicinājums visām mākslas nozarēm. Apstākļos, kad nav iespējams prognozēt savu darbību pat nedēļu uz priekšu, projektos, kas tiek plānoti gada garumā, ir ārkārtīgi grūti strādāt. Pulcēšanās ierobežojumi mainījušies vairākkārt, turklāt ļoti īsi pirms to stāšanās spēkā, kas lika pārplānot pasākumus pēdējā brīdī. Nereti tas nebija vairs iespējams un ir nācies atcelt sagatavoto pasākumu. Darbs tik nenoteiktos apstākļos ilgā laika posmā radījis spriedzi un papildus darba apjomu, pārplānojot pasākumus. Kultūras organizācijām nācies mācīties plānot īstenojamam pasākumam vismaz divus scenārijus – ar apmeklējuma ierobežojumiem un bez tiem, nezinot, kādi nosacījumi būs spēkā pasākuma norises dienā.

Pārtrūkstot ierastajam komunikācijas veidam ar auditoriju, ierobežojumu laikā ir nācies pielāgoties un meklēt **jaunus saziņas veidus un atbilstošus tehniskos risinājumus**. Bija jāņem vērā digitālā satura piesātinājums interneta vidē, cilvēku izolētība un sekojošā paradumu maiņa. Ne visi kultūras organizāciju darbinieki bija gatavi pielietot jaunus digitālos rīkus. Lai nodrošinātu kvalitatīvu digitālo produktu, kultūras organizācijās ir bijis jāveic virkne tehniska rakstura darbību, jāpārzina process un jānodrošina pastāvīga kvalitāte. Lielākās grūtības pieredzēja organizācijas, kuras pirms pandēmijas nebija ieguldījušas resursus digitālās prasmēs un rīkos.

Papildus jautājums radās par iespējām **padarīt digitālo saturu rentablu**. Ja apmeklētāji ierasti iegādājas biļetes klātienē pasākumiem, tad tiešsaistes satura iegādāšanās nav bijusi pierasta prakse – sabiedrībā pastāv tendence internetā pieejamo saturu pašsaprotami uztvert kā bezmaksas. Šo prasmju un zināšanu attīstīšanā būtu nepieciešams turpmāk veidot un nodrošināt kvalitatīvas tālākizglītības programmas, daloties jauniegūtajā pieredzē.

Organizējot pasākumus, kuros iekļauti autoru darbi, nozīmīga organizatoriskā darba sastāvdaļa ir **autortiesību jautājumi**. Laikā, kad daļa ielānoto notikumu tiek pārcelti tiešsaistē, organizācijām ir jāņem vērā noslēgtie autortiesību līgumi, kas ļoti ierobežo iespējas brīvi mainīt pasākuma norisi, paplašināt auditoriju, piedāvājot saturu tiešsaistē. Tiesības izplatīt autordarbus ir pavisam atšķirīgas klātienē performancei, translācijai tiešsaistē vai ierakstu izplatīšanai, tāpēc autortiesību jautājumu risināšana būs svarīga digitālā kultūras piedāvājuma veidošanā arī nākotnē.

Nākotnes perspektīva

Līdz ar digitālo kultūras produktu un jaunu mākslas darbu formātu ieviešanu pandēmijas laikā ir radusies virkne diskusiju nozares profesionāļu un kultūrpolitikas veidotāju vidū. Piemēram, jautājums par to, cik uzmanības turpmāk būtu jāpievērš digitālā kultūras piedāvājuma veidošanai paralēli auditorijas mudinājumiem atgriezties klātienē pasākumos. Vai kādi varētu būt jaunie kultūras satura izplatīšanas kanāli un finansējuma modeļi. Tie ir arī jautājumi par jauniem formu un satura meklējumiem (vai teātris *Zoomā* vai pa telefonu joprojām ir teātris?), par jaunām sadarbības formām starp nozarēm, piemēram kultūras un veselības jomām. Uz šiem jautājumiem nav iespējams sniegt ātras un vienkāršas atbildes, tāpēc interesanti būs sekot diskusiju turpinājumam.

Ja pandēmijas sākumā bija vērojama tendence meklēt ceļus, kā digitāli dublēt esošo piedāvājumu, tad, laikam ejot, tika radīti pavisam jauni produkti, unikāli šim laikam. Šos jaunus risinājumus kultūras organizācijas varēs izmantot un attīstīt arī turpmāk, lai dažādotu piedāvājumu un paplašinātu savu auditoriju.

Auditorijas paplašināšanas un dažādošanas iespējas, izmantojot digitālos rīkus, ir viens no lielākajiem ieguvumiem. Nākamais jautājums ir, kā uzglabāt un padarīt pieejamu lielo daudzumu izveidoto ierakstu un saražoto digitālo materiālu – pašreizējās kultūras organizāciju mājaslapas nav piemērotas apjomīga digitālā satura piedāvājumam pārskatāmā un lietotājam draudzīgā formātā. Vai nepieciešama vienota digitālā kultūras satura platforma un vai to iespējams internacionalizēt un veidot kopīgu kultūras satura izplatīšanu plašākā – Baltijas, Eiropas – mērogā?

Lielākā daļa mūsu interviju dalībnieku vienprātīgi atzīst, ka digitālās pasaules piedāvājums nevar aizstāt klātienē pieredzi. Turklāt, ņemot vērā, cik daudz attālinātas komunikācijas ir ienācis ikviena ikdienā pandēmijas laikā, cilvēki ir sākuši ilgoties pēc satikšanās klātienē, pēc fiziskas pieredzes, sarunām ar cilvēkiem dzīvē, nevis ekrānos. Tiešsaiste atņem dabisku atgriezenisko saiti, satikšanās un nepiespiestu sarunu iespējas, diskusijas un jaunas iepazīšanās ar domubiedriem. Pēc pandēmijas periodā kultūras pasākumiem potenciāli varētu būt liela loma sociālo saikņu atjaunošanā sabiedrībā, kas tiešā veidā saistās ar sabiedrības garīgo veselību, labbūtību un solidarizēšanos. Kultūras un veselības savstarpējā mijiedarbība varētu būt viens no būtiskiem izpētes un eksperimentēšanas virzieniem tuvākā nākotnē.

Cilvēku paradumi un savstarpējā komunikācija ir mainījušies. Pēc pandēmijas beigām mēs neatgriezīsimies laikā pirms tās, jo pārmaiņas ir jau notikušas. Kultūras un mākslas piedāvājumam būs jāatspoguļo jaunais auditorijas noskaņojums un vajadzības. Būs jārod mūsu auditorijai saprotama mākslas valoda par jaunajām tēmām, kas aktuālas nākotnes sabiedrībai.

Novēlam kultūras un mākslas organizācijām saglabāt entuziasmu un neatlaidību, pildot tālāk savu vitālo lomu sabiedrībā nākotnē, kas visticamāk būs tikpat strauji mainīga un izaicinājumu pilna!

Informācija par citiem pētījumiem un ieteikumiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai kultūras un radošajā sektorā Latvijā un pasaulē

Datu avoti norādīti hronoloģiskā secībā.

Latvijā

[Covid-19 pandēmijas ietekme uz kultūras nozari.](#)

Pētījuma ziņojums. Latvijas Kultūras akadēmija, 2020. g. maijs.

[Pārmaiņas pasākumu nozarē Covid-19 ietekmē.](#)

Hermane A., Šteinbergs K., Podniece P. Zinātnisko rakstu krājums "Krustpunkti: kultūras un mākslas pētījumi", 2021.

Eiropā

[Culture in times of Covid-19 or how we discovered we cannot live without culture and creativity: Impressions and lessons learnt from Covid-19.](#)

Council of Europe, 2020.

[Festivals' needs and commitments – Covid-19 survey.](#)

European Festivals' Association, June 2020.

[The impact of the COVID-19 pandemic on the Cultural and Creative Sector.](#) Report for the Council of Europe.

KEA European Affairs, November 2020.

[Rebuilding Europe. The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis.](#) Report.

Ernst & Young, January 2021.

[Culture in Crisis. Impacts of Covid-19 on the UK cultural sector and where we go from here.](#) University of Leeds.

Centre for Cultural Value, 2022.

Pasaule

[RESILIART Artists and Creativity beyond Crisis – UNESCO campaign,](#) launched in April 2020.

[Culture, Cities and the COVID-19 Pandemic.](#) United Cities and Local Governments (UCLG) Culture Committee, 2020.

[Culture shock: COVID-19 and the cultural and creative sectors.](#) Report OECD, September 2020.

[Culture in crisis: policy guide for a resilient creative sector.](#) UNESCO, 2020.

[UNESCO Creative Cities' response to COVID-19.](#) UNESCO, 2020.

[Museums around the world in the face of COVID-19.](#)

UNESCO report, April 2021.

[World Heritage in the face of COVID-19.](#) UNESCO report, May 2021.

[Living Heritage in the face of COVID-19.](#) UNESCO report, May 2021.

[Cultur policies and actions of local governments in response to Covid-19. An Asia-Pacific perspective.](#) United Cities and Local Governments (UCLG) ASPAC's Culture Committee, June 2021.

[Cultural and creative industries in the face of COVID-19: an economic impact outlook.](#) UNESCO, June 2021.

[Innovation and resilience in the arts, culture, and heritage in Canada.](#) Insights from 29 stories of artists and organizations using innovation to find resilience during the Covid-19 pandemic. Report, 2022.